

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ
ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΤΗΣ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΥΤΗΣ**

της

ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗΣ

Επιβλέπων Καθηγητής
Βλαχάκης Σωτήρης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης
στη διοίκηση & οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη, Μάιος 20109

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων Creative Commons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

- **Μοιραστείτε:** αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
- **Προσαρμόστε:** αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

- **Αναφορά Δημιουργού:** Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
- **Μη Εμπορική Χρήση:** Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- **Παρόμοια Διανομή:** Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια Creative Commonsόπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Διεθνές Πανεπιστημίου Ελλάδος, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης(βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, 23 Μαΐου 2019

Η Δηλούσα:
Συμεωνίδου Ελένη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη διερευνά τις αντιλήψεις των γονέων σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης και την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από την φοίτηση των παιδιών τους στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Αν τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης αντιμετωπιστούν ως επιχειρήσεις και οι γονείς ως πελάτες, αναδεικνύεται από την επιστήμη του μάρκετινγκ η θετική σχέση ανάμεσα στην γνώση που προκύπτει από την διερεύνηση των παραπάνω δεδομένων με την βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Στόχος της μελέτης είναι η αξιοποίηση των δεδομένων που θα προκύψουν ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία. Διενεργήθηκε ποσοτική έρευνα κατά την οποία συλλέχθηκαν 201 ερωτηματολόγια από γονείς των οποίων τα παιδιά φοιτούν σε κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Τα δεδομένα αναλύθηκαν με την χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS και προέκυψε ότι οι γονείς ως βασικότερους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης θεωρούν την κοινωνικοποίηση και την ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών, ότι αποδίδουν μέγιστη σημαντικότητα στην επαγγελματική κατάρτιση και τις δεξιότητες των παιδαγωγών και σε όλες τις παραμέτρους που σχετίζονται μ' αυτούς και ότι σε σχέση με τις υπηρεσίες που παρέχονται είναι πολύ ικανοποιημένοι.

ABSTRACT

This study investigates parents' perceptions about the objectives of pre-school education and how satisfied they are of their children's attending centres of preschool education within the Greek educational framework. If pre-school education centres are treated as businesses and parents as clients, commercial science reveals the positive relationship between knowledge resulting from the study of the above data aiming at improving the quality of the services provided. The aim of the study is to make use of the data that will occur, in order to show ways to improve the quality of the pre-school education provided. A quantitative survey was conducted and 201 questionnaires were collected from parents whose children attend centres of pre-school education. The data were then analysed by using the SPSS statistical program. The main outcome of this analysis was that, according to parents' view, pre-school education centres' main objectives are their children's socialization and the development of their intellectual and creative abilities, while attributing great importance to the professional profile and skills of the teachers and all the related parameters to them. All in all, parents were satisfied in regards to their relation to the services provided by pre-school education centres.

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	12-15
Κεφάλαιο 1. Θεωρητικό υπόβαθρο- Μάρκετινγκ	16-25
1.1 Μάρκετινγκ υπηρεσιών	16-18
1.2 Μοντέλο συμπεριφοράς καταναλωτή	18-23
1.3 Αγοραστική απόφαση	23
1.4 Ανάμειξη καταναλωτή	23-24
1.5 Ικανοποίηση πελατών	24-25
Κεφάλαιο 2. Μάρκετινγκ στην Εκπαίδευση	26-34
2.1 Προσχολική ηλικία και Μάρκετινγκ	26-27
2.2 Ποιότητα στην Προσχολική εκπαίδευση	27-29
2.3 Ποιότητα & ακαδημαϊκά προσόντα παιδαγωγών	29-34
Κεφάλαιο 3. Προϋπάρχουσες Έρευνες	35-41
3.1 Αντιλήψεις γονέων	36-38
3.2 Προσδοκίες και Ικανοποίηση γονέων	38-41
3.2.1 Ικανοποίηση γονέων και προσόντα παιδαγωγών	38-40
3.2.2 Ικανοποίηση των γονέων και άλλα χαρακτηριστικά	40-41
Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία Έρευνας	42-53
4.1 Ερευνητικά ερωτήματα	42
4.2 Ερευνητική μεθοδολογία	42-52
4.3 Δείγμα	52-53
Κεφάλαιο 5. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων, Ανάλυση και σχολιασμός συμπερασμάτων	54-115
5.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων	54-101
5.1.1 Δημογραφικά Στοιχεία Συμμετεχόντων	54-56
5.1.2 Αντιλήψεις γονέων ως προς τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης	57-73
5.1.3 Χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης που θεωρούν οι γονείς πιο σημαντικά	73-87
5.1.4 Ικανοποίηση γονέων από χαρακτηριστικά του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	87-101
5.2 Ανάλυση αποτελεσμάτων	102-109
5.3 Σχολιασμός αποτελεσμάτων	109-111
5.4 Συμπεράσματα	111-113
5.5 Περιορισμοί και Προτάσεις	114-115
Βιβλιογραφία	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΠΙΝΑΚΑ	ΣΕΛΙΔΑ
Πίνακας 1.	ECERS-R – Κλίμακα αξιολόγησης περιβάλλοντος πρώτης παιδικής ηλικίας	29
Πίνακας 2.	1η Ενότητα: Προσωπικά στοιχεία	46
Πίνακας 3.	2η Ενότητα: Αντιλήψεις γονέων για στόχους προσχολικής εκπαίδευσης	47
Πίνακας 4.	3η Ενότητα: Αντιλήψεις γονέων για παράγοντες που σχετίζονται με το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης	48
Πίνακας 5.	4η Ενότητα Ικανοποίηση γονέων	51
Πίνακας 6.	Διαφοροποίηση στάσεων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το φύλο	58
Πίνακας 7.	Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την ηλικία	59
Πίνακας 8.	Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση	59
Πίνακας 9.	Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με τον αριθμό παιδιών	60
Πίνακας 10.	Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο	61
Πίνακας 11.	Επιλεγμένες τριάδες στόχων προσχολικής εκπαίδευσης	61
Πίνακας 12.	Ιεράρχηση στόχων προσχολικής εκπαίδευσης	63
Πίνακας 13.	Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης ως προς το φύλο	64
Πίνακας 14.	Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας	65

	στόχων προσχολικής εκπαίδευσης για τις μητέρες ως προς την ηλικία	
Πίνακας 15.	Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης για τις μητέρες ως προς την οικογενειακή κατάσταση	66
Πίνακας 16.	Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης για τις μητέρες ως προς τον αριθμό παιδιών	67
Πίνακας 17.	Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης για τις μητέρες ως προς το μορφωτικό επίπεδο	67
Πίνακας 18.	Διαφοροποίηση στάσεων ως προς την πιο κατάλληλη ηλικία έναρξης φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση ανάλογα με το φύλο	70
Πίνακας 19.	Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την ηλικία	70
Πίνακας 20.	Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση	71
Πίνακας 21.	Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με τον αριθμό παιδιών	72
Πίνακας 22.	Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο	72
Πίνακας 23.	Βαθμός σημασίας που δίνεται από τους γονείς στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	73
Πίνακας 24.	Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τους γονείς μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους	75

Πίνακας 25.	Διαφοροποίηση στάσεων στη σημασία που δίνεται από τους γονείς στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το φύλο	77
Πίνακας 26.	Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητερών στη σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την ηλικία τους	78
Πίνακας 27.	Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητερών στη σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση τους	80
Πίνακας 28.	Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητερών στη σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με τον αριθμό παιδιών τους	81
Πίνακας 29.	Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητερών στη σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο τους	82
Πίνακας 30.	Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τους γονείς μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με το φύλο	83
Πίνακας 31.	Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τις μητέρες μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με την ηλικία	84
Πίνακας 32.	Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τις μητέρες μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση	85
Πίνακας 33.	Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τις μητέρες μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με τον αριθμό παιδιών	85

Πίνακας 34.	Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τις μητέρες μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο	86
Πίνακας 35.	Βαθμός ικανοποίησης που αισθάνονται οι γονείς στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	87
Πίνακας 36.	Διαφορά στο μέσο βαθμό ικανοποίησης που αισθάνονται οι γονείς μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και μεταξύ γενικής και συνολικής ικανοποίησης	90
Πίνακας 37.	Συντελεστές συσχέτισης ανάμεσα στο μέσο βαθμό ικανοποίησης που αισθάνονται οι γονείς μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και μεταξύ γενικής και συνολικής ικανοποίησης	91
Πίνακας 38.	Διαφοροποίηση στάσεων στην ικανοποίηση που αισθάνονται οι γονείς από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το φύλο	93
Πίνακας 39.	Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στην ικανοποίηση που αισθάνονται από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την ηλικία τους	94
Πίνακας 40.	Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στην ικανοποίηση που αισθάνονται από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την οικογενειακή τους κατάσταση	95
Πίνακας 41.	Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στην ικανοποίηση που αισθάνονται από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών	96
Πίνακας 42.	Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στην ικανοποίηση που αισθάνονται από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο	97-98
Διάγραμμα 1.	Φύλο	54
Διάγραμμα 2.	Ηλικία	55
Διάγραμμα 3.	Οικογενειακή Κατάσταση	55

Διάγραμμα 4.	Αριθμός Παιδιών	56
Διάγραμμα 5	Μορφωτικό Επίπεδο	56
Διάγραμμα 6.	Αντιλήψεις γονέων ως προς τη σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης	57
Διάγραμμα 7.	Ιεράρχηση στόχων προσχολικής εκπαίδευσης	63
Διάγραμμα 8.	Ηλικία έναρξης φοίτησης παιδιού στην προσχολική εκπαίδευση	69
Διάγραμμα 9.	Συσχέτιση σημασίας που δίνουν οι γονείς στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης με την σημασία που δίνουν στα πρακτικά χαρακτηριστικά τους	76
Διάγραμμα 10.	Συσχέτιση βαθμού γενικής ικανοποίησης με την συνολική ικανοποίηση από όλα τα επιμέρους χαρακτηριστικά	92

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού προγράμματος «Οργάνωση και Διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων» του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος.

Με την περάτωση της διπλωματικής μου θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Βλαχάκη Σωτήρη, για την πολύτιμη καθοδήγηση του και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, τη φίλη μου, Ελένη και τον σύζυγο μου, Γιάννη για την υπομονή και στήριξη αλλά και την κατανόηση που μου έδειξαν κατά την διάρκεια της φοίτησης μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Εισαγωγή

Η προσχολική εκπαίδευση αποτελεί το πρώτο κρίσιμο βήμα στην συνολική εκπαιδευτική του πορεία των παιδιών. Οι γονείς και η κοινωνία είναι μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως τα παιδιά και οι δάσκαλοι. Η επίδραση και η συσχέτισή των γονέων με την εκπαίδευση των παιδιών τους είναι πλέον ευρέως αποδεκτή και η ενεργή εμπλοκή τους αλλά και η στήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας εντείνεται όταν οι ίδιοι είναι θετικά προδιατεθειμένοι και ικανοποιημένοι από την διαδικασία. Γι' αυτόν τον λόγο θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό κατά την οργάνωση του προγράμματος και της λειτουργίας των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης να λαμβάνονται υπ' όψιν οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες των γονέων (Sahin, Sak & Sahin, 2013). Εάν προσεγγίσουμε τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης ως επιχειρήσεις και αντίστοιχα τους γονείς ως πελάτες θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό σύμφωνα με την Grogan (2012), οι επιχειρήσεις να παρακολουθούν αυτήν τις προσδοκίες των πελατών τους οι οποίες συνεχώς εξελίσσονται ώστε να μπορέσουν να διατηρήσουν το πελατολόγιο τους. Το να ακολουθείται πελατοκεντρική πολιτική είναι μεγάλη πρόκληση καθώς σημαίνει ότι θα πρέπει να διερευνώνται οι ανάγκες των πελατών σε συνεχή βάση, ώστε η επιχείρηση να μπορεί να εκπληρώνει τις προσδοκίες τους ακόμα και να τις ξεπεράσει.

Ο 21^{ος} αιώνας χαρακτηρίζεται από πολλούς μελετητές ως ο αιώνας της εκπαιδευτικής αλλαγής (Gregoriadis, 2014). Η αλλαγή που έχει συντελεστεί στις εκπαιδευτικές μεθόδους και στα εκπαιδευτικά εργαλεία τα τελευταία 15 χρόνια είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη. Η παραδοσιακή δασκαλοκεντρική διδασκαλία έχει αντικατασταθεί από την μαθητοκεντρική διδασκαλία και από μεθόδους που προάγουν την διερευνητική μάθηση, την δημιουργική σκέψη και την βιωματική μάθηση. Η στροφή του εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος προς τις ανάγκες και ικανότητες των παιδιών αλλά και η κινητοποίηση τους δημιουργεί την ανάγκη για την ύπαρξη παγκοσμίων κριτηρίων και προϋποθέσεων τα οποία θα πρέπει να διέπουν το περιβάλλον και το πρόγραμμα ενός κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης, ώστε αυτό να μπορεί να χαρακτηριστεί ως ποιοτικό (Gregoriadis, 2014).

Η ποιότητα του προγράμματος και τα χαρακτηριστικά του που επηρεάζουν την ποιότητα της προσχολικής αγωγής μελετώνται με μεγαλύτερη προσοχή και με περισσότερες λεπτομέρειες από ποτέ (Nores και Barnett, 2013) . Μια σχολική μονάδα που επιθυμεί να αναβαθμίσει την ποιότητα της θα πρέπει με τις υπηρεσίες να ικανοποιεί όλες τις ανάγκες των πελατών της. Ο προσανατολισμός προς την επίλυση των προβλημάτων των πελατών και προς την ικανοποίηση των αναγκών τους είναι το μυστικό της επιτυχίας και η λύση για κερδοφόρα

επιχείρηση. Ο ικανοποιημένος πελάτης θα ξαναεπιλέξει την υπηρεσία η το προϊόν που του παρασχέθηκε , θα παραμείνει πελάτης, θα μεταδώσει την θετική του εντύπωση για την επιχείρηση και σε άλλους και δεν θα αποσπάται εύκολα από τον ανταγωνισμό (Harrington, 2000 όπως αναφέρεται στον Grammatikopoulos, Gregoriadis, Tsigilis and Zachopoulou, 2014).

Η μέτρηση της ικανοποίησης των πελατών και η συσχέτιση των στόχων του οργανισμού με τις ανάγκες και τις προσδοκίες των πελατών είναι πολύ σημαντική για την εξασφάλιση ποιοτικής εκπαίδευσης. Η στόχευση στην κατανόηση των αναγκών των πελατών μπορεί να οδηγήσει στην διαμόρφωση εκπαιδευτικής προσφοράς, η οποία να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των γονέων και των παιδιών (Florescu, 2018).

Οι γονείς χρειάζονται κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης, τα οποία είναι υψηλής ποιότητας ταιριάζουν με την οικογενειακή τους ρουτίνα και τις οικογενειακές τους πεποιθήσεις και τέλος που είναι οικονομικά προσιτά για αυτούς (Grogan, 2012). Η συστηματική αξιολόγηση των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα ξεκίνησε το 2012 και αποτελεί το βασικότερο βήμα για διασφάλιση της ποιότητας σε εθνικό επίπεδο (Grammatikopoulos et al, 2014).

Σύμφωνα με την νευροεπιστήμη, τα προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας μπορούν να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό και να κάνουν την διαφορά στην μελλοντική εξέλιξη του παιδιού (Brown and Jernigan, 2012).

Η επίδραση της προσχολικής εκπαίδευσης στην ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών δεν εξαρτάται μόνο από την ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα οποία εντάσσονται τα παιδιά, αλλά εξαρτάται και από τα πρότυπα ποιότητας βάσει των οποίων εκτιμάται και αξιολογείται η ποιότητα αυτών των προγραμμάτων. Πιο συγκεκριμένα, ένα πρόγραμμα προσχολικής εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας εμφανίζει μεγαλύτερες επιδράσεις όταν αυτό αξιολογείται βάσει προτύπων χαμηλότερης ποιότητας και θα εμφανίσει περιορισμένες επιδράσεις εάν αυτό συγκριθεί αντίστοιχα βάσει προτύπων υψηλής ποιότητας (Yoshikaw, 2016).

Η προσχολική εκπαίδευση προσφέρει σταθερές και θετικές βραχυπρόθεσμες επιδράσεις στις πρώιμες γλωσσικές δεξιότητες, στις δεξιότητες γραμματισμού και στα μαθηματικά. Βραχυπρόθεσμες εμφανίζονται οι επιδράσεις της προσχολικής εκπαίδευσης και στην κοινωνικό – συναισθηματική ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών, ιδιαίτερα όταν τα

προσχολικά κέντρα εφαρμόζουν προγράμματα συναισθηματικής αγωγής τα οποία συμβάλλουν στην ομαλή εξέλιξη της κοινωνικοποίησης και στην ρύθμιση της συμπεριφοράς (Yoshikaw, Weiland and Brooks-Gunn, 2016).

Οι επιδράσεις της προσχολικής εκπαίδευσης μπορεί να διαρκέσουν περισσότερο εάν τεθεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος η ανάπτυξη θεμελιωδών δεξιοτήτων, οι οποίες είναι απαραίτητες για την επίτευξη μακροπρόθεσμων θετικών αποτελεσμάτων και παράλληλα είναι λιγότερο πιθανό να επιτευχθούν στα πρώτα χρόνια του σχολείου. Η καλύτερη ποιότητα διδασκαλίας και η σύνδεση των προγραμμάτων σπουδών με αυτά που ακολουθούνται στο δημοτικό σχολείο μπορεί να συμβάλλει στα μακροπρόθεσμα οφέλη που προσφέρει η ποιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται όχι απλώς να εξασφαλίσουμε την πρόσβαση μεγαλύτερου αριθμού παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση αλλά κυρίως να εξασφαλιστεί η πρόσβαση σε προγράμματα εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας με σκοπό την βελτίωση και την εξέλιξη στην ανάπτυξη και την μάθηση των παιδιών (Yoshikaw et al., 2016).

Μια βασική μέθοδος βελτίωσης του εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο παρέχει ευκαιρίες ανέλιξης σε όλα τα παιδιά ανεξαρτήτως κοινωνικό –οικονομικού υποβάθρου είναι ο συνδυασμός ποιοτικής προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης (Morgan, 2019). Σε αυτό το σημείο συμφωνεί και η μελέτη του Barnett (2008), σύμφωνα με την οποία τα παιδιά που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικό – οικονομικά στρώματα επωφελούνται ιδιαίτερα και απολαμβάνουν μακροπρόθεσμα οφέλη τα οποία επηρεάζουν την μετέπειτα εξέλιξη από την ένταξη τους σε προγράμματα υψηλής ποιότητας. Τα καλώς σχεδιασμένα προγράμματα προσχολικής αγωγής συμβάλλουν σε μακροπρόθεσμες βελτιώσεις της ακαδημαϊκής επίδοσης, στην επίτευξη υψηλότερων βαθμολογιών και επιπλέον σε χαμηλότερα ποσοστά επανάληψης επιπέδου και στήριξης με προγράμματα ειδικής εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, κάποια προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης έχουν συσχετιστεί με μειωμένα επίπεδα εγκληματικότητας τόσο στην ανήλικη όσο και στην ενήλικη ζωή (Barnett, 2008).

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στην διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων και της ικανοποίησης που τελικώς λαμβάνουν από τις παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης με στόχο την βελτίωση της ποιότητας των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο μέσω της. Πρόκειται για μια δειγματοληπτική έρευνα, της οποίας τα δεδομένα συγκεντρώνονται με ερωτηματολόγια και στην συνέχεια θα αναλυθούν με την χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS. Η

αξιοποίηση της γνώσης σχετικά με τις αντιλήψεις των γονέων αλλά και με το επίπεδο ικανοποίησης τους μπορεί να συμβάλει στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τις γενικότερες σχέσεις των γονέων με το σχολείο.

Κεφάλαιο 1 . Θεωρητικό υπόβαθρο – Μάρκετινγκ

Το μάρκετινγκ επιδέχεται διάφορους ορισμούς, οι οποίοι διαφοροποιούνται ανάλογα με την έμφαση που δίνεται στα χαρακτηριστικά του. Σύμφωνα με τον Philip Kotler όπως αναφέρεται στους Παντουβάκη, Σιώμκο και Χρήστου (2015), το μάρκετινγκ αποτελεί: *«μια κοινωνική και διοικητική διαδικασία μέσω της οποίας μεμονωμένα άτομα αλλά και ομάδες ατόμων αποκτούν αυτά που θέλουν και που έχουν ανάγκη δημιουργώντας και ανταλλάσσοντας προϊόντα και αξία με άλλα άτομα και ομάδες ατόμων»*.

Στόχος της επιστήμης του μάρκετινγκ είναι η ικανοποίηση των αναγκών των πελατών αποφέροντας κέρδος. Ωστόσο το κέρδος σε κερδοσκοπικές επιχειρήσεις είναι χρηματικό ενώ σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να μην είναι χρηματικό και να αφορά σε κοινωνικό όφελος.(Παντουβάκης κ.α., 2015).

1.1 Μάρκετινγκ Υπηρεσιών

Σύμφωνα με τον Kotler κ.α. (1996), όπως αναφέρεται στους Παντουβάκη κ.α. (2015) (σελ. 598), ως υπηρεσίες μπορούν να οριστούν : *«κάθε δραστηριότητα ή ωφέλεια που κάποιος μπορεί να δώσει σε κάποιον άλλον και που είναι κατά βάση άυλη και δεν καταλήγει στην ιδιοκτησία κάποιου πράγματος. Η παραγωγή της μπορεί ή και δεν μπορεί να σχετίζεται με την παραγωγή ενός φυσικού αγαθού»*

Στον τομέα της εκπαίδευσης συγκεκριμένα παρέχονται υπηρεσίες στον ενδιαφερόμενο και η επιστήμη του Μάρκετινγκ εξειδικεύεται σε μάρκετινγκ υπηρεσιών αναγνωρίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών (Armstrong and Kotler, 2009; Παντουβάκης κ.α., 2015).

Υπηρεσίες

- **Άυλότητα** - Το άτομο πριν αγοράσει την υπηρεσία δεν μπορεί να την αντιληφθεί με τις αισθήσεις του, καθώς αυτή δεν είναι απτή. Επιπλέον, σε αντίθεση με τα προϊόντα, τα οποία μπορούν να μεταφερθούν αλλά και να αποθηκευτούν στην περίπτωση των υπηρεσιών αυτό είναι ανέφικτο. Η άυλη φύση των υπηρεσιών παράλληλα οδηγεί σε δυσκολία της νομικής προστασίας και κατοχύρωσης καθώς η ανθρώπινη προσπάθεια δεν δύναται να κατηγοριοποιηθεί με την ίδια ευκολία που κατηγοριοποιείται ένα προϊόν. Εξίσου μεγάλη δυσκολία εντοπίζεται και κατά την διαδικασία της τιμολόγησης μιας υπηρεσίας, καθώς η τιμολόγηση της ανθρώπινης προσπάθειας δεν ακολουθεί ίδια αντικειμενικά κριτήρια κοστολόγησης που

ακολουθούνται στην περίπτωση κοστολόγησης των προϊόντων (Παντουβάκης κ.α., 2015).

- **Ανομοιογένεια** – Σε αντίθεση με τα προϊόντα στην περίπτωση των υπηρεσιών είναι ιδιαίτερα δύσκολο αυτές να τυποποιηθούν αλλά και να διενεργηθεί ποιοτικός έλεγχος σ' αυτές. Η ποιότητα των υπηρεσιών μεταβάλλεται ανάλογα με το ποιος, που, πότε και πως παρέχονται. Επομένως η εξασφάλιση απολύτως ποιοτικών υπηρεσιών είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και εξαρτώμενη από τον παροχέα της. Ωστόσο, οι συνθήκες υπό τις οποίες παρέχεται η υπηρεσία, ανεξάρτητα από τον πάροχο μπορούν να επηρεάσουν είτε θετικά είτε αρνητικά την ποιότητα της (Παντουβάκης κ.α., 2015)
- **Αδιαιρετότητα**- Οι υπηρεσίες δεν μπορούν να διαχωριστούν από το άτομο που τις παρέχει και παράλληλα την χρονική στιγμή που παράγονται καταναλώνονται. Στη περίπτωση των υπηρεσιών ο πελάτης δεν δέχεται απλώς την υπηρεσία αλλά συμμετέχει και στην παραγωγή αυτής. Επιπλέον, το σημείο που παράγεται αλλά και ο τρόπος με τον οποίο παραδίδεται η υπηρεσία αλλά και ο τρόπος με τον οποίον συμμετέχουν οι υπόλοιποι πελάτες διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο συναίσθημα αλλά και στην ικανοποίηση του πελάτη (Παντουβάκης κ.α., 2015).
- **Αναλωσιμότητα**- Οι υπηρεσίες δεν μπορούν να αποθηκευτούν για περαιτέρω πώληση ή χρήση. Επιπλέον, σε αρκετές περιπτώσεις ζήτηση, η οποία υπερβαίνει την προφορά και σε αυτήν την περίπτωση εμφανίζεται αδυναμία εξυπηρέτησης αλλά και το αντίστροφο ζήτηση, η οποία είναι μικρότερη από την προσφορά και σε αυτήν την περίπτωση εμφανίζεται η μικρότερη αξιοποίηση των πόρων (Παντουβάκης κ.α., 2015) .

Οι διαφορές ανάμεσα στα προϊόντα και τις υπηρεσίες εμφανίζονται κατ'επέκταση στο μείγμα μάρκετινγκ. Το μείγμα μάρκετινγκ είτε αφορά προϊόν είτε αφορά υπηρεσία χρησιμοποιείται με σκοπό να οριστούν εκείνα τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να έχουν σε σχέση με την κάθε παράμετρο P. Πιο συγκεκριμένα, τα 4P που περιλαμβάνει το μείγμα μάρκετινγκ των προϊόντων (Product, Place, Price, Promotion), στην περίπτωση του μείγματος μάρκετινγκ των υπηρεσιών γίνονται 7P, καθώς σε αυτά που προαναφέραμε έρχονται να προστεθούν και άλλα

τρία, άνθρωποι, διαδικασίες και φυσική μαρτυρία (People, Processes, Physical evidence). Πιο αναλυτικά, το μείγμα μάρκετινγκ υπηρεσιών προδιαγράφει ότι για κάθε υπηρεσία θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν η υπηρεσία αυτή καθ' αυτή, ο τόπος που παρέχεται, το κόστος της, οι προωθητικές ενέργειες, οι άνθρωποι που εμπλέκονται με την παροχή της, οι διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθηθούν ώστε να παραχθεί και τέλος η εγκατάσταση και τα υλικά αγαθά που εμπλέκονται η συνοδεύουν την παροχή της (Παντουβάκης κ.α. , 2015).

1.2 Μοντέλο Συμπεριφοράς καταναλωτή

Ο πελάτης και η ικανοποίηση του τοποθετείται στο κέντρο των αποφάσεων αλλά και του στρατηγικού σχεδιασμού της εκάστοτε επιχείρησης. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η διάκριση των πελατών σε δύο επίπεδα. Σ' αυτήν την διάκριση γίνεται αναφορά στον εξωτερικό πελάτη που αποτελεί και τον τελικό χρήστη του προϊόντος που παράγεται η της υπηρεσίας που παρέχεται και στον εσωτερικό πελάτη που είναι εργαζόμενος και εκπληρώνει ιδιαίτερα σημαντικό έως και καθοριστικό ρόλο στην παροχή υπηρεσιών. Η αλυσίδα αξίας που καταλήγει στην ικανοποίηση του εξωτερικού πελάτη, η οποία συνδέεται με την άρτια ποιότητα εξυπηρέτησης, η οποία προϋποθέτει τον ικανοποιημένο εργαζόμενο (Παντουβάκης κ.α., 2015).

Τα χαρακτηριστικά των υπηρεσιών θέτουν διαφορετικές απαιτήσεις και το μάρκετινγκ υπηρεσιών περιλαμβάνει και το εσωτερικό και διαδραστικό μάρκετινγκ. Με τον όρο εσωτερικό μάρκετινγκ εννοούμε ότι η επιχείρηση που παρέχει υπηρεσίες κατευθύνει τους υπαλλήλους της ώστε να εργάζονται ομαδικά και να στοχεύουν στην ικανοποίηση των πελατών. Με τον όρο διαδραστικό μάρκετινγκ εννοούμε ότι στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών, η ποιότητα των υπηρεσιών είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ποιότητα της επαφής του παρόχου και του πελάτη κατά την συνάντηση με στόχο την παροχή υπηρεσιών. Επομένως στο μάρκετινγκ υπηρεσιών η ποιότητα συνδέεται τόσο με τον παροχέα όσο και με την ποιότητα της παροχής (Armstrong and Kotler, 2009).

Σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη της φιλοσοφίας των προγραμμάτων και εργαλείων του μάρκετινγκ συνετέλεσε η εξέλιξη της τεχνολογίας και η επικέντρωση στον πελάτη και στην συμπεριφορά του καθώς θεωρήθηκε βασική προϋπόθεση για την άνοδο των επιχειρήσεων

(Armstrong and Kotler, 2009). Η συμπεριφορά του καταναλωτή ορίζεται επίσημα από την American Marketing Association όπως αναφέρεται στους Παντουβάκη κ.α. (2015), ως «την δυναμική αλληλεπίδραση του συναισθήματος και της γνώσης, της συμπεριφοράς και του περιβάλλοντος μέσω των οποίων οι άνθρωποι διεξάγουν συναλλαγές στην ζωή τους».

Με την παραπάνω παραδοχή θεωρείται σημαντικό για την παρούσα μελέτη να αναλυθεί το ευρέως αποδεκτό μοντέλο συμπεριφοράς καταναλωτή αλλά και τα χαρακτηριστικά των υπηρεσιών των Armstrong and Kotler (2009).

Η επιστήμη του Μάρκετινγκ πρεσβεύει την αντίληψη ότι για την επιτυχή πορεία μιας επιχείρησης το βασικό είναι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες της να απαντούν στις ανάγκες των πελατών της αλλά και η γνώση του των παραγόντων που επηρεάζουν την αγοραστική συμπεριφορά.

Το Μοντέλο συμπεριφοράς καταναλωτή των Armstrong και Kotler (2009) θεωρείται το πιο διαδεδομένο και κοινώς αποδεκτό και κατηγοριοποιεί τα χαρακτηριστικά των αγοραστών τα οποία επηρεάζουν την αγοραστική συμπεριφορά. Πιο συγκεκριμένα, οι παράγοντες είναι οι ακόλουθοι:

- Πολιτιστικοί παράγοντες

Πολιτισμός: Η δέσμη βασικών αξιών, αντιλήψεων, επιθυμιών και συμπεριφορών που μαθαίνει ένα μέλος της κοινωνίας από την οικογένεια του και άλλους κοινωνικούς θεσμούς.

Διαφοροποιημένη πολιτιστική ομάδα: Μια ομάδα ανθρώπων με όμοια συστήματα αξιών που βασίζονται στις κοινές εμπειρίες και καταστάσεις.

- Κοινωνικοί παράγοντες

Ομάδες και κοινωνικά δίκτυα: Σχετικά σταθερά και διατεταγμένα τμήματα σε μια κοινωνία, τα μέλη των οποίων έχουν τα ίδια ενδιαφέροντα, τις ίδιες αξίες και συμπεριφορές. Σύμφωνα με τον Πασχαλούδη (2018), η συμπεριφορά του ατόμου επηρεάζεται άμεσα και έμμεσα από τις συμπεριφορές των ατόμων ή και ομάδων, οι οποίες αναφέρονται ως ομάδες αναφοράς και διακρίνονται σε πρωτεύουσες, δευτερεύουσες, ομάδες βλέψεων και ομάδες απόρριψης. Στις πρωτεύουσες ομάδες υπάρχει έντονη και συχνή επαφή με τα μέλη τους, όπως για παράδειγμα στην οικογένεια ενώ στις δευτερεύουσες πιο περιορισμένη επαφή και επιρροή. Στις ομάδες βλέψεων

εντάσσονται οι ομάδες στις οποίες ο καταναλωτής επιθυμεί να ενταχθεί και ενώ στις ομάδες απόρριψης, αυτές που ο καταναλωτής δεν ταυτίζεται με τον αξιακό και συμπεριφορικό κώδικα.

Οικογένεια: Τα μέλη της οικογένειας αλληλοεπηρεάζονται σε σημαντικό βαθμό ως προς την διαμόρφωση της αγοραστικής συμπεριφοράς τους. Σύμφωνα με τον Πασχαλούδη (2018), η οικογένεια μπορεί να διακριθεί σε δύο τύπους, στην οικογένεια προσανατολισμού που αφορά στην οικογένεια από την οποία προέρχεται το άτομο και στην οικογένεια που το ίδιο το άτομο δημιουργεί.

Ρόλοι και Κοινωνική θέση: Ένα άτομο ανήκει σε πολλές ομάδες και η θέση του σε κάθε ομάδα μπορεί να οριστεί με τους όρους τόσο ρόλου όσο και κοινωνικής θέσης. Η επιλογή και η απόρριψη προϊόντων και υπηρεσιών σηματοδοτούν και συνοδεύουν τον ρόλο και την θέση του ατόμου στην κοινωνία. Τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που λειτουργούν ως σύμβολα της κοινωνικής θέσης και του ρόλου που κατέχει το άτομο διαφέρουν από την μια κοινωνική θέση στην άλλη αλλά και από την μια γεωγραφική περιοχή στην άλλη (Πασχαλούδης, 2018).

- Προσωπικοί παράγοντες

Η διαμόρφωση της αγοραστικής συμπεριφοράς εξαρτάται από παράγοντες όπως:

- Ηλικία και Στάδιο κύκλου ζωής

Παράλληλα με την ηλικία ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της συμπεριφοράς του καταναλωτή διαδραματίζει και ο κύκλος της οικογενειακής ζωής. Ο κύκλος της οικογενειακής ζωής συνήθως μετά την ενηλικίωση ξεκινάει με την φάση του εργένη, συνεχίζει με την δημιουργία οικογένειας και την απόκτηση παιδιών και ολοκληρώνεται με την φάση του ηλικιωμένου (Πασχαλούδης, 2018).

- Επάγγελμα

Σύμφωνα με τον Πασχαλούδη (2018), το επάγγελμα επηρεάζει την διαμόρφωση των καταναλωτικών συνηθειών και αρκετές επιχειρήσεις απευθύνονται σε συγκεκριμένες εργασιακές ομάδες, οι οποίοι εμφανίζουν πιο έντονο ενδιαφέρον για συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες σε σχέση με την υπόλοιπο σύνολο των καταναλωτών.

- Οικονομική κατάσταση

Η οικονομική κατάσταση επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την αγοραστική συμπεριφορά του καταναλωτή και σε πολλές περιπτώσεις επιχειρήσεων οι τάσεις των εισοδημάτων παρακολουθούνται και σε αντίστοιχα δρομολογούνται ενέργειες επανατοποθέτησης και επανατιμολόγησης των προϊόντων ή των υπηρεσιών τους (Armstrong και Kotler, 2009) .

- Τρόπος ζωής

Ωστόσο, όλες οι παράμετροι που αναφέρθηκαν παραπάνω (κοινωνική τάξη, επάγγελμα, κουλτούρα, διαμονή στην ίδια γεωγραφική περιοχή) σύμφωνα με τον Πασχαλούδη (2018), ακόμη και σε περιπτώσεις ατόμων στις οποίες ταυτίζονται δεν συνδέονται απαραίτητα και με τον ίδιο τρόπο ζωής. Ο τρόπος ζωής σκιαγραφεί την αλληλεπίδραση του ατόμου με το περιβάλλον στο οποίο ζει και πιο συγκεκριμένα με το πώς το ίδιο το άτομο τοποθετεί τον εαυτό του μέσα στο περιβάλλον. Ο τρόπος ζωής περιγράφεται από το μοντέλο διαβίωσης στο οποίο λαμβάνονται υπ' όψιν οι ακόλουθες διαστάσεις: Activities – Δραστηριότητες (επάγγελμα, καταναλωτικές συνήθειες, αθλήματα, ενδιαφέροντα), Interests – Ενδιαφέροντα (κοινωνικά θέματα, αθλητισμός, διασκέδαση, μόδα) και Options – Γνώμες (γνώμες σχετικά με τον εαυτό του και το περιβάλλον στο οποίο ζει) (Πασχαλούδης, 2018). Μια αρκετά διαδεδομένη μέθοδος με την οποία οι επιχειρήσεις κατηγοριοποιούν τους τρόπους ζωής είναι η μέθοδος VALS (Values and Lifestyles) μέσω της οποίας οι καταναλωτές διακρίνονται βάσει του τρόπου και του χρόνου που επιλέγουν να ξοδέψουν τα χρήματά τους και στη συνέχεια ανάλογα με τον αυτό-προσανατολισμό και τους πόρους τους ταξινομεί (Πασχαλούδης, 2018).

- Προσωπικότητα και Αυτοαντίληψη

Η προσωπικότητα του ατόμου αποτελεί το σύνολο και τον συνδυασμό μοναδικών ψυχολογικών χαρακτηριστικών που ρυθμίζουν τις ενέργειες και αντιδράσεις του ατόμου στο περιβάλλον και προσδίδουν σε αυτές μια σχετική μονιμότητα και σταθερότητα. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες παρουσιάζουν και αυτές την δική τους προσωπικότητα και ζητούμενο είναι να αυτή να συνδέεται και να ταυτίζεται με την προσωπικότητα του καταναλωτή. Η αυτοαντίληψη ή αυτοπαράσταση επηρεάζει σε εξίσου σημαντικό βαθμό την αγοραστική συμπεριφορά του ατόμου καθώς τα αποκτήματα του καταναλωτή ορίζουν την ταυτότητα του (Armstrong και Kotler, 2009) .

- Ψυχολογικοί παράγοντες
 - Κίνητρα: Οι ανάγκες οι οποίες ασκούν μεγάλη πίεση και τελικώς κατευθύνουν τις επιλογές του ατόμου ώστε αυτό να μπορέσει να τις ικανοποιήσει. Κατά την ανάλυση των καταναλωτών από τις διάφορες θεωρίες που επιχειρούν να τεκμηριώσουν τα κίνητρα ως επικρατέστερες έχουν αναδειχθεί η θεωρία του Sigmund Freud και του Abraham Maslow. Σύμφωνα με τον Freud η καταναλωτική συμπεριφορά του ατόμου ρυθμίζεται από υποσυνείδητα κίνητρα τα οποία τον οδηγούν τελικώς στην λήψη απόφαση και σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχει επίγνωση σε σχέση με αυτά. Κατά τον Maslow, οι ανάγκες του ατόμου μπορούν να ιεραρχηθούν βάσει σημαντικότητας και απεικονίζονται με μια πυραμίδα όπου στην βάση τοποθετούνται οι περισσότερο πιεστικές ανάγκες και στην κορυφή οι λιγότερο πιεστικές. Οι ανάγκες ξεκινώντας από τις πιο επιτακτικές ταξινομούνται ως εξής: φυσιολογικές ανάγκες, ανάγκες ασφάλειας, κοινωνικές ανάγκες, ανάγκες σεβασμού και ανάγκες ατομικής ολοκλήρωσης. Το άτομο αφού ικανοποιήσει ένα επίπεδο αναγκών, αυτές σταματούν να αποτελούν κίνητρο πια για αυτόν και προχωρούν στο επόμενο (Armstrong και Kotler, 2009).
 - Αντίληψη: Η εικόνα που διαμορφώνουν τα άτομα για την πραγματικότητα ως αποτέλεσμα της επιλογής, οργάνωσης και ερμηνείας των πληροφοριών που δέχονται.
 - Εκμάθηση: Η τροποποίηση της συμπεριφοράς του ατόμου που προκαλείται από τις νεοαποκτηθείσες εμπειρίες. Σύμφωνα με τον Παντουβάκη κ.α. (2015), η αλλαγή της συμπεριφοράς που προκύπτει από την μάθηση είναι σχετικά μόνιμη και πολλές θεωρίες επιχειρούν να τεκμηριώσουν τον τρόπο με τον οποίο συντελείται η μάθηση και πως αυτή οδηγεί στην τροποποίηση της συμπεριφοράς. Η θεωρία της γνωστικής μάθησης (cognitive learning) και της συμπεριφορικής μάθησης (behaviorist learning) είναι οι πιο διαδεδομένες θεωρίες αναφορικά με την μάθηση.
 - Πεποίθηση και Στάση: Η σκέψη και τα συναισθήματα του ατόμου σχετικά με κάτι. Από τους διάφορους ορισμούς που επιχειρούν να ορίσουν την έννοια της στάσης έως και σήμερα, ο πιο διαδεδομένος είναι αυτός του Allport (1935) όπως αναφέρεται στους Παντουβάκη κ.α. (2015), όπου: «*Στάση είναι μια διανοητική ή νευρική κατάσταση ετοιμότητας που οργανώνεται με βάση την εμπειρία ενός ατόμου, και η οποία εξασκεί μια καθοδηγητική ή δυναμική επίδραση πάνω στην αντίδραση του ατόμου σε όλα εκείνα τα αντικείμενα ή τις καταστάσεις με τις οποίες αυτό*

σχετίζεται». Η στάση απαρτίζεται από το γνωστικό, συγκινησιακό στοιχείο και το στοιχείο της δράσης ωστόσο οι σύγχρονοι μελετητές εστιάζουν στον συγκινησιακό τους στοιχείο, εκτιμούν δηλαδή πόσο αρέσει και ταιριάζει στο άτομο ένα προϊόν ή μια υπηρεσία.

1.3 Αγοραστική απόφαση

Για κάποια προϊόντα και υπηρεσίες η αγοραστική απόφαση είναι ιδιαίτερα απλή διαδικασία, καθώς ο αγοραστής και ο τελικός χρήστης ταυτίζονται. Σε κάποιες περιπτώσεις όμως η αγοραστική απόφαση αποτελεί μια συνολική απόφαση γίνεται πιο περίπλοκη, καθώς ο αγοραστής, ο εισηγητής της αγοράς, ο σύμβουλος και ο τελικός χρήστης είναι διαφορετικά πρόσωπα (Πασχαλούδης, 2018).

Οι συνθήκες αυτές οδηγούν στην διάκριση τριών τύπων λήψης απόφασης: την εκτεταμένη, την περιορισμένη και την μηχανική ή αυτόματα λήψη αποφάσεων. Κατά την εκτεταμένη λήψη αποφάσεων πρόκειται για προϊόντα ή υπηρεσίες με μεγάλο κόστος, κύκλο ζωής και υψηλού κινδύνου και σημαντικότητας, όπου ο αγοραστής διερευνά λεπτομερώς και διεξοδικά όλες τις επιλογές που του παρέχει η αγορά. Κατά την περιορισμένη λήψη αποφάσεων πρόκειται για προϊόντα ή υπηρεσίες, τα οποία ο αγοραστής δεν αγοράζει με μεγάλη συχνότητα αλλά σαφώς τακτικότερα από τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που εντάσσονται στην παραπάνω κατηγορία. Ο τελευταίος τύπος λήψης απόφασης, η μηχανική ή αυτόματα λήψη αποφάσεων αφορά σε προϊόντα ή υπηρεσίες που δεν έχουν μεγάλο κόστος, η αγορά τους είναι πολύ συχνή και ο αγοραστής προβαίνει σ' αυτήν χωρίς να καταβάλλει ιδιαίτερη πνευματική προσπάθεια (Παντουβάκης κ.α., 2015).

1.4 Ανάμειξη καταναλωτή

Η διερεύνηση της συμπεριφοράς του καταναλωτή περιλαμβάνει και την διερεύνηση της ανάμειξης του καταναλωτή. Σύμφωνα με την θεωρία της ανάμειξης το επίπεδο της επεξεργασίας των πληροφοριών με σκοπό την αγορά ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας επηρεάζεται ανάλογα με τον βαθμό ανάμειξης ή σχετικότητας γι' αυτόν. Πιο συγκεκριμένα, όσο πιο μεγάλη είναι η ανάμειξη του καταναλωτή με το προϊόν ή την υπηρεσία τόσο πιο εκτεταμένη είναι η διερεύνηση και επεξεργασία των πληροφοριών πριν την αγορά. Αντιστρόφως ανάλογα όσο μικρότερη η ανάμειξη του καταναλωτή με το προϊόν ή την υπηρεσία τόσο πιο περιορισμένη είναι η επεξεργασία των πληροφοριών.

Ένα προϊόν ή μια υπηρεσία θα πρέπει να πληρεί τις παρακάτω προϋποθέσεις είτε μεμονωμένα είτε συνδυαστικά ώστε να υφίσταται ανάμειξη με τον καταναλωτή. Αρχικά, θα πρέπει να σχετίζεται με τον αυτοκαθορισμό του, να ικανοποιεί μια ανάγκη, να ενισχύει τις στάσεις και τις πεποιθήσεις του, επιπλέον θα πρέπει να έχει ένα σημαντικό οικονομικό κόστος, να επηρεάζει τον συναισθηματικά και να συμφωνεί με τους άτυπους κανόνες της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκει (Παντουβάκης κ.α., 2015).

Η ανάμειξη του καταναλωτή μπορεί να διακριθεί σε υψηλή και σε χαμηλή, όπου στην πρώτη περίπτωση υπάρχει έντονη και εκτεταμένη προσπάθεια συλλογής πληροφοριών και δεδομένων που σχετίζονται με την αγορά ενώ στην δεύτερη περιορισμένη έως και καθόλου (Παντουβάκης κ.α., 2015).

1.5 Ικανοποίηση πελατών

Προσδοκίες & Ικανοποίηση πελατών

Στην σύγχρονη αγορά οι πελάτες για να ικανοποιήσουν μια δεδομένη ανάγκη επιλέγουν μια υπηρεσία ή ένα προϊόν. Η επιλογή όμως ανάμεσα στην πληθώρα των υπηρεσιών που ικανοποιούν την ίδια ανάγκη ρυθμίζεται από τις προσδοκίες σχετικά με την αξία και την ικανοποίηση που αναμένουν να αποκομίσουν. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται η διαδικασία του καθορισμού του επιπέδου των προσδοκιών. Χαμηλό επίπεδο προσδοκιών σημαίνει ότι αυτές ικανοποιούνται εύκολα, ωστόσο προσεγγίζεται μικρός αριθμός πελατών αντιθέτως υψηλό επίπεδο προσδοκιών εάν η επιχείρηση δεν ανταποκριθεί σ' αυτές οι πελάτες θα απογοητευτούν (Armstrong and Kotler, 2009). Σύμφωνα με τους Kotler και Keller (2002), *«ικανοποίηση είναι το αίσθημα ευχαρίστησης ή απογοήτευσης ενός προσώπου από την σύγκριση της εκλαμβανόμενης απόδοσης ενός προϊόντος σε σχέση με τις προσδοκίες του. Αν η απόδοση υστερεί σε σχέση με τις προσδοκίες, τότε ο πελάτης είναι δυσαρεστημένος. Αν η απόδοση ταιριάζει με τις προσδοκίες ο πελάτης είναι ευχαριστημένος. Αν η απόδοση υπερβαίνει τις προσδοκίες, ο πελάτης είναι πολύ ικανοποιημένος ή ευχαριστημένος.»*

Σύμφωνα με τους Παντουβάκη κ.α. (2015), ικανοποίηση πελατών είναι: « ο βαθμός στον οποίον η αντιληπτή απόδοση ενός προϊόντος ταυτίζεται με την προσδοκία ενός αγοραστή. Ένα η απόδοση πλησιάζει το επίπεδο προσδοκίας, ο πελάτης γίνεται ικανοποιημένος, αλλά εάν η απόδοση του προϊόντος υπολείπεται των προσδοκιών του ο πελάτης θα είναι δυσαρεστημένος. Εάν η απόδοση υπερβεί την προσδοκία, ο πελάτης θα ικανοποιηθεί σε ακόμα υψηλότερο βαθμό»

Οι Parker και Mathews (2001), αναφέρουν σε μελέτη σχετική με την ικανοποίηση των καταναλωτών, ότι αυτή μπορεί να ερμηνευτεί είτε ως αποτέλεσμα της εμπειρία κατανάλωσης του προϊόντος ή της υπηρεσίας είτε ως διαδικασία.

Σύμφωνα με τον Willys (2018), η ικανοποίηση πελατών αναφέρεται στο άθροισμα των συναισθημάτων πριν και μετά το βίωμα της εμπειρίας που αποκομίζει ο πελάτης από την εκάστοτε υπηρεσία. Συχνά θεωρείται ως ένας σημαντικός καθοριστικός παράγοντας που επηρεάζει την πρόθεση επαναγοράς και τη εμπιστοσύνης των πελατών.

Πιο συγκεκριμένα στον τομέα της εκπαίδευσης η ικανοποίηση των γονέων σύμφωνα με τους Hu, Yang, Wu, Song και Neitzel (2018), αντανακλά τις κρίσεις τους ως αποτέλεσμα της σύγκρισης της εμπειρίας και των συναισθημάτων και των προσδοκιών από την προσχολική εκπαίδευση.

Κεφάλαιο 2. Μάρκετινγκ στην Εκπαίδευση

2.1 Προσχολική ηλικία και Μάρκετινγκ

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες όλο και περισσότερο το ερευνητικό ενδιαφέρον στρέφεται προς την ποιότητα της προσχολικής ηλικίας καθώς οι υποστηρικτές και οι εμπλεκόμενοι έχουν αναγνωρίσει της αξία αλλά και τα μακροπρόθεσμα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν τα παιδιά από αυτήν (Gorgan, 2012).

Η συσχέτιση της εκπαίδευσης με την επιστήμη του Marketing θεωρείται ότι μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές βελτιώσεις στον τομέα της εκπαίδευσης. Η εφαρμογή στρατηγικού σχεδιασμού και η λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων βασισμένη σε αυτόν οδηγεί μέσω της αποτίμησης πολλαπλών παραγόντων σε διαδικασία συνεχούς βελτίωσης. Παρόλα αυτά, η αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών μονάδων ως παραγωγικών μονάδων μέχρι πρότινος συνδεόταν με αρνητική σημασία και κατ' επέκταση η αξιοποίηση της επιστήμης του Μάρκετινγκ με σκοπό την συνολική βελτίωση της εκπαίδευσης αποτελεί νέα εξελισσόμενη τάση (Χάδου, 2018) .

Σύμφωνα με τον Willys (2018), η ικανοποίηση συνδέεται στενά και επηρεάζει σημαντικά την πιστότητα των πελατών. Επιπρόσθετα, η μελέτη της ικανοποίησης των γονέων θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική καθώς συμβάλλει στην βελτίωση των υπηρεσιών της προσχολικής εκπαίδευσης και θα πρέπει να βασίζεται στην αξιολόγηση δομικών και διαδικαστικών ποιοτικών χαρακτηριστικών. Η τμηματοποίηση των χαρακτηριστικών οδηγεί σε μια αναλυτικότερη εικόνα για όλα τα επίπεδα της προσχολικής εκπαίδευσης και την συσχέτιση τους με την ικανοποίηση των γονέων (Hu et al., 2018).

Σύμφωνα με την έρευνα των Prayukvong, Sornprasith και Foster (2018), οι διαφορετικές προσδοκίες των γονέων επηρεάζουν και συνδέονται με διαφορετικά επίπεδα ικανοποίησης. Ωστόσο η ικανοποίηση των γονέων διαφοροποιείται και επηρεάζεται και από δικά τους χαρακτηριστικά όπως δημογραφικά και φυλετικά (Nyland and Ng, 2015), ακαδημαϊκό υπόβαθρο (Kelesidou, 2016), επαγγελματικό υπόβαθρο και εισοδηματική κατάσταση (Nyland and Ng, 2015; Hu et al., 2018) και οικογενειακή κατάσταση (Fantuzzo, McWayne and Perry, 2004).

Παρομοίως, σύμφωνα με τον Grogan (2012), παράγοντες όπως η κοινωνικό-οικονομική κατάσταση σε συνδυασμό με διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με την διαπαιδαγώγηση, η

εμπλοκή στην μαθησιακή διαδικασία, ο αριθμός παιδιών της οικογένειας και οι γλωσσικές και μαθηματικές δεξιότητες των παιδιών επηρεάζουν την επιλογή άλλα και την αξιολόγηση που διενεργούν οι γονείς στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς αξιολογούν τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης βάσει χαρακτηριστικών που ταξινομούνται σε δύο κατηγορίες: τα πρακτικά και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Σε τέτοιου είδους αξιολογήσεις έχει αποδειχθεί ότι γονείς με υψηλότερο μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο λαμβάνουν υπ' όψιν τους σε μεγαλύτερο βαθμό τα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Οι γονείς με ένα παιδί καθώς δεν έχουν εμπειρία με την φοίτηση παιδιού στην προσχολική εκπαίδευση δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στα πρακτικά χαρακτηριστικά. Επιπρόσθετα, οι γονείς με χαμηλό μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο με προοδευτικές αντιλήψεις σχετικά με την διαπαιδαγώγηση των παιδιών τείνουν να δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Αξιοσημείωτο θεωρείται το γεγονός ότι γονείς με παιδιά που παρουσιάζουν προηγμένες δυνατότητες τείνουν επίσης να δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στα ποιοτικά χαρακτηριστικά (Grogan, 2012) .

2.2 Ποιότητα στην Προσχολική εκπαίδευση

Σύμφωνα με τους Kotler και Keller (2006), η ικανοποίηση των πελατών είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η ποιότητα συνδέεται με έννοιες όπως «καταλληλότητα για χρήση» , «συμμόρφωση στις απαιτήσεις» και «απουσία αποκλίσεων» ωστόσο στην παρούσα μελέτη θα χρησιμοποιηθεί ο ορισμός του της Αμερικανικής Εταιρείας Ποιοτικού ελέγχου, όπως αυτός αναφέρεται στους Kotler και Keller (2006): *«Ποιότητα είναι το σύνολο των ιδιοτήτων και των χαρακτηριστικών ενός προϊόντος η μίας υπηρεσίας που επηρεάζουν την ικανότητα τους να ικανοποιούν τις διατυπωμένες ή τις υπονοούμενες ανάγκες».*

Η έννοια της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας αποτελούν παράγωγα των συστημάτων που προσδιορίζουν την αξία στην αγορά και φυσικά εμφανίζονται και στον τομέα της εκπαίδευσης και έχουν κινήσει το παγκόσμιο ενδιαφέρον (Κουτούβελα, 2016). Στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης το ενδιαφέρον αυτό έχει υποκινηθεί κυρίως από την ανάδειξη των πολλαπλών οφελών που βιώνει ένα παιδί που έχει πρόσβαση σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα υψηλής ποιότητας. Τα προγράμματα υψηλής ποιότητας επικεντρώνονται σε παραμέτρους όπως η υγεία των παιδιών, στην ανάπτυξη των μαθησιακών και γνωστικών ικανοτήτων καθώς και στην προετοιμασία τους για την μετάβαση στο σχολείο αλλά και την γενικότερη προετοιμασία για επιτυχία στην ζωή (Hardin, Stegelin and Cecconi, 2015).

Η ανάγκη για εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, τα οποία καλούνται να ανταποκριθούν πιο στοχευμένα στις ανάγκες των μαθητών και των γονέων διαφαίνεται από τις πρόσφατες αλλαγές σε προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης σε διεθνές επίπεδο (Gregoriadis et al., 2015). Παρά τις διαφορές που εντοπίζονται στα διάφορα κοινωνικό – πολιτιστικά πλαίσια στα οποία εντάσσεται η προσχολική εκπαίδευση έχουν αναδειχθεί παγκόσμια κριτήρια που θα πρέπει να πληρεί ώστε να μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον ποιοτικό (Gregoriadis et al. 2015).

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ΦΕΚ 1157/2017 «*Μονάδα Φροντίδας Προσχολικής Αγωγής και Διαπαιδαγώγησης (Μονάδα Φ.Π.Α.Δ.) είναι η μονάδα που φροντίζει βρέφη ή/και παιδιά μέχρι την ηλικία εγγραφής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση για ορισμένο χρονικό διάστημα της ημέρας, παρέχοντάς τους συγκεκριμένες υπηρεσίες και εξασφαλίζει σε αυτά τα ακόλουθα:*• *Υγιεινή και ασφαλή παραμονή, προσαρμοσμένη στις ανάγκες της ηλικιακής κατηγορίας των φιλοξενουμένων παιδιών, σε κτίριο κατασκευασμένο σύμφωνα με τις οριζόμενες στα άρθρα 5 και 6 της παρούσης, τεχνικές προδιαγραφές.*

- *Απασχόληση, διαπαιδαγώγηση, παιχνίδι, ψυχαγωγία, ανάπαυση, ψυχολογική βοήθεια ανάλογα με την ηλικία.*
- *Μέριμνα για την ομαλή ψυχοσυναισθηματική και υγιεινή ανάπτυξη των παιδιών και παροχή συμβουλευτικής ενημέρωσης και υποστήριξης στις οικογένειές τους.*
- *Υγιεινή και επαρκή διατροφή - όταν παρέχεται - με σωστή ποιοτική σύνθεση για κάθε παιδί.*
- *Φροντίδα για την ατομική καθαριότητά τους, καθώς και την καθαριότητα των χώρων της Μονάδας Φ. Π.Α.Δ.*
- *Τακτική ιατρική παρακολούθηση.»*

Σύμφωνα με τις Botsoglou και Kakana (2016), η αξιοποίηση και η εφαρμογή κλιμάκων αξιολόγησης όπως η ECERS-R μπορούν να οδηγήσουν στην δημιουργία προτύπων τα οποία θα εξασφαλίζουν την ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης αλλά και θα συμβάλλουν στην βελτίωση και αναβάθμιση της.

Για την αξιολόγηση των προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησης πληθώρας εργαλείων και κλιμάκων όπως τα ακόλουθα: Infant/Toddler Environment Rating Scale (ITERS) (Harms et al., 2003 όπως αναφέρεται στην Ρέντζου και Σακελλαρίου, 2014) η οποία αξιολογεί εκπαιδευτικά περιβάλλοντα που απευθύνονται σε

παιδιά ηλικίας 30 μηνών έως 2,5 ετών, Assesment Profile for Early Childhood Programs (Abbott-Shim & Sibley, 1993 όπως αναφέρεται στην Ρέντζου και Σακελλαρίου, 2014), η οποία αποτελεί μια λίστα παρατήρησης στην Αμερική με παραμετροποιήσεις ανάλογα με την ηλικία του δείγματος των παιδιών, Child Care Facility Schedule (CCFS) (WHO, 1990 όπως αναφέρεται στην Ρέντζου και Σακελλαρίου, 2014), Early Childhood Physical Environment Scale (Moore, 1994a· 1994b όπως αναφέρεται στην Ρέντζου και Σακελλαρίου, 2014), Classroom Rating Scale (Maxwell, 2007 όπως αναφέρεται στην Ρέντζου και Σακελλαρίου, 2014) και Program Quality Assessment (High/Scope Educational Research Foundation, 2003 όπως αναφέρεται στην Ρέντζου και Σακελλαρίου, 2014).

Άλλο ένα γνωστό εργαλείο αξιολόγησης της ποιότητας (Hu et al., 2017) είναι το Classroom Assessment Scoring System – CLASS το οποίο αποτελεί φύλλο παρατήρησης δέκα παραμέτρων ποιότητας στην εκπαίδευση όπως αυτές συγκεντρώθηκαν από την βιβλιογραφία.

Η κλίμακα αξιολόγησης που χρησιμοποιείται ευρύτερα και σε παγκόσμιο επίπεδο σύμφωνα με τις Botsoglou και Kakana (2016), για την αξιολόγηση εκπαιδευτικού περιβάλλοντος είναι η κλίμακα ECERS-R που αναπτύχθηκε από τους Harms, Clifford, και Cryer το 1998. Αξιοποιείται από πολλούς ερευνητές και δασκάλους, έχει μεταφραστεί σε 21 γλώσσες μεταξύ των οποίων και στην ελληνική η αναθεωρημένη έκδοση της το 2013 από τις Μπότσογλου και Κακανά, η οποία έχει προσαρμοστεί στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο και αποτελείται από 7 κλίμακες και 43 στοιχεία, όπως παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 1. (Botsoglou and Kakana, 2016).Οι σχεδιαστές της κλίμακας ECERS-R υποστηρίζουν ότι το παιδί αποτελεί ενεργό μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας και βρίσκεται σε ισάξια θέση με τον ενήλικα. Η εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να δίνει τον χώρο στα παιδιά να παίρνουν πρωτοβουλίες και το εκπαιδευτικό περιβάλλον θα πρέπει να επιτρέπει στα παιδιά να είναι ενεργά και να δίνει ευκαιρίες για ανάπτυξη (Nissikaya, 2018).

Πίνακας 1.

<u>ECERS-R – Κλίμακα αξιολόγησης περιβάλλοντος πρώτης παιδικής ηλικίας</u>
Χώρος και Επίπλωση: Εσωτερικός χώρος, εξοπλισμός, γωνιές
Ρουτίνα - Προσωπική Φροντίδα : Ξεκούραση, υγιεινή, ασφάλεια
Γλώσσα - Λογική Σκέψη: Ύπαρξη βιβλίων, συνθήκες που ενθαρρύνουν την λεκτική

επικοινωνία
Δραστηριότητες: Λεπτή κινητικότητα, τα εικαστικά, η μουσική, το οικοδομικό υλικό, το παιχνίδι με την άμμο και το νερό, το δραματικό παιχνίδι, οι φυσικές επιστήμες, τα μαθηματικά, η χρήση της τηλεόρασης, του video και του Η/Υ
Αλληλεπίδραση: Αλληλεπίδραση νηπιαγωγού και παιδιών
Δομή Προγράμματος: Ευελιξία ή αυστηρότητα του ημερήσιου προγράμματος, ισόρροπη ή μη κατανομή των ελεύθερων και οργανωμένων δραστηριοτήτων
Γονείς και Προσωπικό: Εμπλοκή των γονέων στο πρόγραμμα, τις προσωπικές και επαγγελματικές ανάγκες του προσωπικού

Σύμφωνα με τον Gregon (2012), κατά την αξιολόγηση της ποιότητας εκπαιδευτικών προγραμμάτων οι γονείς βαθμολογούν πολύ υψηλότερα όλες τις παραμέτρους σε σχέση με τους εξειδικευμένους παρατηρητές. Πιθανότατα, οι γονείς τείνουν να αξιολογούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα επηρεαζόμενοι περισσότερο από το τι ελπίζουν να παρέχεται στα παιδιά τους και λιγότερο σε σχέση με το τι πραγματικά συμβαίνει εκεί. Από την άλλη μεριά, οι εξειδικευμένοι παρατηρητές τείνουν να βαθμολογούν χαμηλότερα καθώς είναι ειδικά εκπαιδευμένοι στην αξιολόγηση προγραμμάτων με την χρήση των κλιμάκων αξιολόγησης. Σε αντίθεση οι γονείς αξιολογούν από διαφορετική βάση γνώσεων τις παραμέτρους ποιότητας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και παράλληλα εμπλέκονται και συναισθηματικά, γεγονός που επηρεάζει την κρίση τους. Επιπλέον, αξιολογούν χωρίς να έχουν ολοκληρωμένη εικόνα για την καθημερινή λειτουργία του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης αλλά και περιορισμένη ενημέρωση σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης γεγονός που επίσης οδηγεί σε υψηλότερη βαθμολογία (Grammatikopoulos et al., 2014).

2.3 Ποιότητα & ακαδημαϊκά προσόντα παιδαγωγών

Πέρα όμως από την ικανοποίηση των γονέων που θέτει στο επίκεντρο τον ρόλο του παιδαγωγού, αυτός έχει συνδεθεί στενά και με την ποιότητα των εκπαιδευτικών

προγραμμάτων. Ως βασική προϋπόθεση για την βελτίωση της ποιότητας της προσχολικής εκπαίδευσης έχει αναδειχθεί η επαγγελματική βελτίωση και εξειδίκευση των παιδαγωγών (Gregoriadis et al., 2015)

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του ΦΕΚ η στελέχωση των παιδικών σταθμών στην Ελλάδα υλοποιείται ως εξής το προσωπικό θα πρέπει να πληρεί τις παρακάτω προϋποθέσεις:

«Στελέχωση των Μονάδων

A. Το Βρεφικό Τμήμα της Μονάδας Φ.Π.Α.Δ. φιλοξενεί βρέφη, ηλικίας έως 2 ½ ετών και στελεχώνεται από το ακόλουθο προσωπικό:

1. Ένα Διευθυντή/τρια

Για την κάλυψη της θέσης διευθυντή απαιτείται πτυχίο του Τμήματος Βρεφονηπιοκομίας ΤΕΙ ή Ανωτέρων Σχολών Νηπιοβρεφοκόμων της ημεδαπής ή ισότιμων της αλλοδαπής ή του Τμήματος Μαιευτικής ΤΕΙ ή Ανωτέρων Σχολών Μαιών της ημεδαπής ή ισότιμων σχολών της αλλοδαπής

2. Ένα Βρεφοκόμο ανά 8 βρέφη.

Για την κάλυψη της θέσης απαιτείται πτυχίο ενός από τα παραπάνω εκπαιδευτικά ιδρύματα ή Σχολές. Σε περίπτωση έλλειψης υποψηφίων βρεφοκόμων με τα ως άνω αναφερόμενα προσόντα προσλαμβάνονται κάτοχοι:

• Διπλώματος Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης των ειδικοτήτων:

α) Προσχολικής Αγωγής Δραστηριοτήτων Δημιουργίας και Έκφρασης

β) Προσχολικής Αγωγής Ημερήσιας Φροντίδας Παιδιών με Ειδικές ανάγκες ή

• πτυχίου Σχολών ιδιωτικού τομέα ειδικότητας βρεφονηπιοκομίας διετούς φοίτησης, κάτοχοι όμως και Απολυτηρίου Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου ή

• πτυχίου Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων του τομέα Κοινωνικών Υπηρεσιών, Τμήματος Βοηθών Βρεφοκόμων Παιδοκόμων ή πτυχίου του τμήματος ειδίκευσης του κλάδου Κοινωνικής Πρόνοιας των Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων ή ισότιμων πτυχίων.

3. Ένα Βοηθό Βρεφοκόμο.

Για την κάλυψη της θέσης απαιτείται πτυχίο:

- Σχολών ιδιωτικού τομέα ειδικότητας βρεφονηπιοκομίας διετούς φοίτησης και Απολυτηρίου Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου ή
- Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων του τομέα Κοινωνικών Υπηρεσιών, Τμήματος Βοηθών Βρεφοκόμων Παιδοκόμων ή πτυχίου του τμήματος ειδίκευσης του κλάδου Κοινωνικής Πρόνοιας των Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων ή ισότιμων πτυχίων ή
- Βεβαίωση σπουδών Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών ειδικότητας Βρεφονηπιοκομίας διετούς τουλάχιστον φοίτησης και Απολυτηρίου Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου.

Β. Το νηπιακό Τμήμα της Μονάδας Φ.Π.Α.Δ. φιλοξενεί νήπια ηλικίας από 2 ½ ετών μέχρι την ηλικία εγγραφής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση και στελεχώνεται από το ακόλουθο προσωπικό:

1. Ένα Διευθυντή/τρια.

Για την κάλυψη θέσης διευθυντή/τρια απαιτείται πτυχίο Παιδαγωγικού τμήματος ΑΕΙ, κατεύθυνσης Δασκάλων ή Νηπιαγωγών ή Σχολών Νηπιαγωγών ή Παιδαγωγικών Ακαδημιών της ημεδαπής ή ισότιμων της αλλοδαπής ή Πτυχίο Τμημάτων Βρεφονηπιοκομίας ΤΕΙ ή Ανωτέρων Σχολών Νηπιοβρεφοκόμων της ημεδαπής ή ισότιμων της αλλοδαπής ή Πτυχίο Ανωτάτης Σχολής Οικιακής Οικονομίας της ημεδαπής ή ισότιμης της αλλοδαπής ή Πτυχίο Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας ΑΕΙ, ΤΕΙ ή Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας ΚΑΤΕΕ ή ισότιμων Σχολών της ημεδαπής ή αλλοδαπής.

2. Ένα Νηπιαγωγό ανά 25 νήπια.

Για την κάλυψη της θέσης απαιτείται πτυχίο ενός από τα παραπάνω Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ή Σχολές. Σε περίπτωση έλλειψης υποψηφίων Νηπιαγωγών με τα πιο πάνω προσόντα, προσλαμβάνονται οι κάτοχοι:

- Διπλώματος Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης των ειδικοτήτων:

α) Προσχολικής Αγωγής Δραστηριοτήτων Δημιουργίας και Έκφρασης,

β) Προσχολικής Αγωγής Ημερήσιας Φροντίδας Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες ή

- πτυχίου Σχολών ιδιωτικού τομέα ειδικότητας βρεφονηπιοκομίας διετούς φοίτησης, απόφοιτοι και Απολυτηρίου Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου ή

• Πτυχίου Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων του τομέα Κοινωνικών Υπηρεσιών, Τμήματος Βοηθών Βρεφοκόμων Παιδοκόμων ή πτυχίου του τμήματος ειδίκευσης του κλάδου Κοινωνικής Πρόνοιας των Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων ή ισότιμων πτυχίων.\

3. Ένα Βοηθό Νηπιαγωγού:

Για την κάλυψη της θέσης απαιτείται πτυχίο:

• Σχολών ιδιωτικού τομέα ειδικότητας βρεφονηπιοκομίας διετούς φοίτησης και Απολυτηρίου Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου ή

• Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων του τομέα Κοινωνικών Υπηρεσιών, Τμήματος Βοηθών Βρεφοκόμων Παιδοκόμων ή πτυχίου του τμήματος ειδίκευσης του κλάδου Κοινωνικής Πρόνοιας των Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων ή ισότιμων πτυχίων ή

• Βεβαίωση σπουδών Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών ειδικότητας νηπιαγωγών ή βρεφονηπιοκομίας διετούς τουλάχιστον φοίτησης και Απολυτηρίου Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου.»

Ωστόσο, αξιοσημείωτο θεωρείται ότι μέχρι το 2015 σε 16 πολιτείες δεν αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για όσους εργάζονταν σε κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης το πτυχίο του βρεφονηπιοκόμου και σε τέσσερις από αυτές (Τέξας, Φλόριντα και Μασαχουσέτη) δεν χρειαζόταν ούτε κάποια ειδική κατάρτιση σχετική με την προσχολική εκπαίδευση (Moyer, 2017). Η προσχολική εκπαίδευση αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο κάθε παιδί μπορεί να εξελιχθεί με τον καλύτερο τρόπο και να αναπτύξει στο μέγιστο βαθμό τις ικανότητες και τις δεξιότητες του. Για να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος διάφοροι μελετητές υποστηρίζουν ότι τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας και η αξιολόγηση των δομών θα πρέπει να πληρεί συγκεκριμένες προϋποθέσεις. (Moyer, 2017). Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων η αξιολόγηση των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης θα πρέπει να γίνεται βάσει ποιοτικών χαρακτηριστικών καθώς μόνο αυτά οργανώνουν το απαραίτητο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Παράλληλα, θα πρέπει να διερευνηθεί ακόμα περισσότερο και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά μαθαίνουν και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους αλλά και με τον κόσμο που τους περιβάλλει αλλά και να δοθεί έμφαση στους εκπαιδευτικούς της προσχολικής ηλικίας (Moyer, 2017).

Μελέτες από διάφορες χώρες έχουν δείξει ότι εξειδικευμένοι παιδαγωγοί στην προσχολική εκπαίδευση κάνουν την διάφορά στην παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης και συμβάλλουν στην

βελτίωση του επιπέδου των μαθητών (Lydia, Palanisamy, Mogana and Carynne 2018) . Ωστόσο τα αποτελέσματα της έρευνας των Lydia et al. (2018), έδειξαν ότι μεγάλο μέρος των απασχολούμενων παιδαγωγών στην Μαλαισία κυρίως στον ιδιωτικό τομέα είναι άπειροι, χαμηλόμισθοι και μη εξειδικευμένοι. Οι ίδιοι οι παιδαγωγοί αναγνωρίζουν την ανάγκη για αναβάθμιση των ικανοτήτων τους και είναι πρόθυμοι να εξελιχθούν εφόσον τους δοθεί η ευκαιρία. Η μελέτη αναδεικνύει την ανάγκη στην εξειδίκευση των παιδαγωγών ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της παρεχόμενης προσχολικής εκπαίδευσης. Δεδομένης της σημαντικότητας της εκπαίδευσης για την συνολική ανάπτυξη του παιδιού, αυτή θα πρέπει να ανατίθεται σε παιδαγωγούς εξειδικευμένους με τις αντίστοιχες ικανότητες (Lydia et al., 2018).

Παρομοίως η έρευνα των Rao et al. (2014), στο Μπανγκλαντές, στο Κόστα Ρίκα και στην Κίνα ανέδειξε την συσχέτιση της ποιοτικής προσχολικής εκπαίδευσης με την εξειδίκευση των παιδαγωγών. Πιο συγκεκριμένα, οι εξειδικευμένοι παιδαγωγοί που χρησιμοποιούν βελτιωμένες εκπαιδευτικές μεθόδους και τεχνικές μάθησης και έχουν κατανοήσει τα στάδια ανάπτυξης των παιδιών αποτελούν την σημαντικότερη προϋπόθεση για την ανάπτυξη ποιοτικών προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης.

Συμπληρωματικά, σύμφωνα με τους Neuman, Josephson και Chua (2015), οι εξειδικευμένοι παιδαγωγοί δείχνουν μεγαλύτερη πρόθεση να υιοθετήσουν την μαθητοκεντρική μέθοδο διδασκαλίας, η οποία επίσης χαρακτηρίζει τα αναβαθμισμένα και ποιοτικά προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης

Τα πιο σημαντικά προσόντα των εξειδικευμένων παιδαγωγών της προσχολικής ηλικίας μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες: επαγγελματικά χαρακτηριστικά, προσωπικά χαρακτηριστικά και συμπεριφορές και πρακτικές παιδαγωγών. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς αναμένουν από τους παιδαγωγούς της προσχολικής ηλικίας να είναι εξειδικευμένοι στο αντικείμενο τους, να είναι επικοινωνιακοί τόσο με τους γονείς όσο και με τα παιδιά, να εστιάζουν στην επαγγελματική τους εξέλιξη, να χρησιμοποιούν άψογα την μητρική τους γλώσσα, να σέβονται τα δικαιώματα των παιδιών και να είναι ηθικοί και ως άτομα και ως επαγγελματίες. Όσον αφορά τα προσωπικά χαρακτηριστικά, οι εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας αναμενόταν να είναι κοινωνικοί, προσεκτικοί, αισιόδοξοι, υπεύθυνοι, και να έχουν αυτοπεποίθηση. Η προσωπικότητα των παιδαγωγών έχει ιδιαίτερη σημασία για τους γονείς καθώς αυτοί θεωρούν ότι λειτουργούν ως πρότυπα συμπεριφοράς για τα παιδιά. (Kucukturan, 2011).

Κεφάλαιο 3. Προϋπάρχουσες Έρευνες

Στο χώρο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ο Hardie μέσω της έρευνας του στην Αγγλία το 1991, για πρώτη φορά επισημάνει την ποικιλία των παραγόντων που επιδρούν στην συμπεριφορά των γονέων -πελατών και παιδιών. Αναλυτικότερα, υπάρχει έντονο ερευνητικό ενδιαφέρον σχετικά με τους παράγοντες που επιδρούν στην διαμόρφωση των προσδοκιών αλλά και την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από την φοίτηση των παιδιών τους σε κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Η σύγχρονη αγορά της εκπαίδευσης δημιουργεί την πεποίθηση ότι το να είσαι “καλός” γονιός τείνει να εξισωθεί με το να είσαι “καλός” καταναλωτής (Cucchiara, 2013), η οποία επηρεάζει σημαντικά την διαδικασία αλλά και την τελική επιλογή σχολείου από τους γονείς. Πιο συγκεκριμένα, η Cucchiara (2013), μελέτησε την επίδραση του παράγοντα του άγχους των γονέων στην επιλογή του σχολείου όπου θα φοιτήσουν τα παιδιά τους και διαφάνηκε ότι η επιλογή σχολείου αποτελεί μια ιδιαίτερα αγχώδη διαδικασία για τους γονείς και απαιτεί ιδιαίτερα μεγάλη προσοχή από τους ίδιους για να επιβεβαιωθούν τελικώς ότι έχουν κάνει την καλύτερη επιλογή. Η Nelson (2018), μέσω της έρευνας της σχετικά με την επιλογή σχολείου των γονέων στην Φιλαδέλφεια τόνισε τον κοινωνικό χαρακτήρα της επιλογής σχολείου καθώς αυτή συσχετίστηκε με την επιλογές των υπολοίπων μελών της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκουν. Το άγχος της επιλογής οδηγεί τους γονείς στην λήψη απόφασης βασιζόμενοι στην επιλογή της πλειοψηφίας και δευτερευόντως σε άλλους παράγοντες.

Η καλύτερη επιλογή για τους γονείς όπως προαναφέρθηκε συντελείται τελικώς μετά από μια αρκετά χρονοβόρα, απαιτητική και αγχώδη σημασία και κατευθύνεται από τις προσδοκίες που έχουν από το εκπαιδευτικό περιβάλλον που επιλέγουν. Ωστόσο σύμφωνα με τους Bassok et al. (2018), η ενημέρωση των γονέων σχετικά με την ποιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης είναι περιορισμένη, γεγονός που επηρεάζει της επιλογές τους αλλά και γενικότερα την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης.

Με στόχο ο ανταγωνισμός να βελτιώσει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών της προσχολικής εκπαίδευσης, οι καταναλωτές – γονείς θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι ώστε να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις διαφορές μεταξύ των παροχών. Στην υφιστάμενη κατάσταση διαφαίνεται ότι οι πάροχοι έχουν μεγαλύτερη επίγνωση για το επίπεδο της ποιότητας των υπηρεσιών τους σε σχέση με τους καταναλωτές γεγονός που οδηγεί σε επιλογές χαμηλού επιπέδου ποιότητας (Herbst et al., 2018). Η άγνοια των πελατών όπως

αναφέρεται στους Herbst et al. (2018) σύμφωνα με τον Akerlof (1970), έχει ως αποτέλεσμα τα προγράμματα υψηλής ποιότητας να μην ανταμείβονται γι' αυτό και τα χαμηλής ποιότητας να μην έχουν κίνητρο για βελτίωση. Προσφάτως, σε πολλές χώρες με στόχο την ανάδειξη αλλά και την βελτίωση της ποιότητας της προσχολικής εκπαίδευσης οργανώνονται ενημερωτικές παρεμβάσεις (Bassok et al., 2018).

Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να γίνονται ενημερωτικές παρεμβάσεις στους γονείς ώστε να είναι ενημερωμένοι σχετικά με την ποιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης με στόχο αφενός την συμβολή της παραπάνω γνώσης στην επιλογή και αξιολόγησης του κέντρου που θα φοιτήσει το παιδί τους αλλά και στην γενικότερη αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Έχοντας αναλύσει τις βασικές έννοιες όπως συμπεριφορά καταναλωτή, μάρκετινγκ υπηρεσιών, ικανοποίηση πελάτη και ποιότητα, θεωρείται σημαντικό να γίνει μια ανασκόπηση στο πλήθος ερευνών που έχουν υλοποιηθεί σε διάφορα γεωγραφικά τμήματα με στόχο να διαλευκάνουν τις αντιλήψεις, τις προσδοκίες και την ικανοποίηση των γονέων από την προσχολική εκπαίδευση.

Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι τόσο οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες όσο και η ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης επηρεάζονται και από το κοινωνικό –οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων (Hu et al., 2018) αλλά και από άλλους παράγοντες όπως ορίζονται από το μοντέλο συμπεριφοράς του καταναλωτή των Armstrong και Kotler (2009), το οποίο αναλύθηκε παραπάνω.

3.1 Αντιλήψεις γονέων

Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρούμε η συμπεριφορά του καταναλωτή να υποκινείται από την αντίληψη του και όχι από την αντικειμενική πραγματικότητα. Η αντίληψη σύμφωνα με τους Παντουβάκη κ.ά. (2015), αναφέρεται στην διαδικασία κατά την οποία τα άτομα αποκωδικοποιούν τα ερεθίσματα που δέχονται τόσο από το εσωτερικό περιβάλλον και το εξωτερικό και εξάγουν νόημα από αυτά. Η διαδικασία της αντίληψης εξελίσσεται σε τρία στάδια μέχρι να σχηματιστεί και να επηρεάζει τις αποφάσεις του καταναλωτή. Κατά το πρώτο στάδιο ο καταναλωτής δέχεται διάφορα ερεθίσματα και ξεκινάει η επεξεργασία τους. Στο δεύτερο στάδιο η προσοχή του καταναλωτή κεντρίζεται από συγκεκριμένα ερεθίσματα. Η επιλογή του ερεθίσματος στο οποίο ο καταναλωτής επιλέγει να εστιάσει την προσοχή του συνδέεται με τρία χαρακτηριστικά του, τα οποία συντελούν ώστε ο καταναλωτής να επιλέξει

να εστιάσει σ' αυτά. Η συσχέτιση με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες του, οι προηγούμενες εμπειρίες και αλλά και η φύση του ερεθίσματος που μπορεί να δημιουργήσουν αντιθέσεις κεντρίζουν την προσοχή του καταναλωτή. Στο τρίτο και τελικό στάδιο ο καταναλωτής ερμηνεύει και κατανοεί τα ερεθίσματα στα οποία έχει εστιάσει, παράλληλα τα συνδέει με προηγούμενες εμπειρίες αλλά και με τις προσδοκίες του σχετικά με την συγκεκριμένη κατάσταση. Η αντίληψη μέσω αυτής της διαδικασίας που περιγράφεται έχει σχηματιστεί και πλέον ρυθμίζει την αντίδραση του στην συγκεκριμένη κατάσταση, την μνήμη αλλά και τις προσδοκίες του και κατά αυτόν τον τρόπο επηρεάζεται η λήψη απόφασης σε μελλοντικό χρόνο σε σχέση με εκάστοτε κατάσταση (Παντουβάκης κ.ά., 2015)

Το γεγονός ότι η προσχολική εκπαίδευση θέτει τις βάσεις για το μέλλον των παιδιών και το ότι η ποιότητα της συνδέεται άρρηκτα με την επιτυχία της μετέπειτα εξέλιξης των παιδιών θεωρείται πλέον αδιαμφισβήτητο και οδηγεί στην ανάγκη για οργάνωση του καλύτερου δυνατού προγράμματος που θα μπορέσει να ανταποκριθεί στους προαναφερόμενους στόχους. Θεωρείται σημαντικό να ληφθεί υπ' όψιν ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης συνδέονται με την οικογένεια και κατ' επέκταση καθίσταται αναγκαίο να συνδεθούν οι ανάγκες των παιδιών με τις ανάγκες των γονέων (Vasiljevic, Bjelica, Popovic and Gardasevic 2016).

Σε μελέτη των Sahin et al. (2013), που διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με την σημαντικότητα της προσχολικής εκπαίδευσης η πλειοψηφία των γονέων υποστήριξε ότι είναι σημαντική για την κοινωνικοποίηση των παιδιών. Πιο συγκεκριμένα, υποστήριξαν ότι η προσχολική εκπαίδευση είναι καθοριστική και απαραίτητη ώστε τα παιδιά να συνάψουν φιλίες, να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση όπως και να μάθουν να ακολουθούν κανόνες μέσα στο σχολικό πλαίσιο και στη κοινωνία. Επιπρόσθετα, υποστήριξαν ότι είναι απαραίτητη περίοδος που συμβάλλει στην προετοιμασία για το δημοτικό σχολείο και παράλληλα ότι η έκφραση αλλά και η δημιουργικότητα των παιδιών ενισχύεται από κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης (Sahin et al., 2013)

Τα ευρήματα της παραπάνω μελέτης έρχονται σε αντίθεση με τα ευρήματα τα μελέτης της Nisskaya (2018), στην οποία επίσης διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με την Nisskaya (2018), η πλειοψηφία των γονέων ανέδειξαν ως βασικότερο στόχο την καθημερινή φροντίδα των παιδιών και μόνο οι μισοί γονείς από το σύνολο των ερωτωμένων πιστεύουν τι η προσχολική εκπαίδευση θα πρέπει να εστιάζει στην πνευματική ανάπτυξη και στην κοινωνικοποίηση των παιδιών .

Επιπρόσθετα, διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με το ποιά είναι η κατάλληλη ηλικία για την έναρξη φοίτησης των παιδιών στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Όταν οι γονείς ρωτήθηκαν σχετικά με αυτό, έδωσαν διαφορετικές απαντήσεις. Για παράδειγμα ορισμένοι γονείς απάντησαν ότι η πιο κατάλληλη ηλικία είναι μεταξύ των 5-6 ετών , σε αντίθεση με άλλους γονείς που δήλωσαν ότι η έναρξη της φοίτησης είναι καλό να γίνεται στην ηλικία των 4-5 ετών. Ακόμη οι ηλικίες των τεσσάρων, τριών και δυο θεωρήθηκαν επίσης κατάλληλες περίοδοι για την έναρξη της προσχολικής φοίτησης (Sahin et al.,2013).

3.2 Προσδοκίες και Ικανοποίηση γονέων

Από την επιλογή του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης και το σύνολο των προσδοκιών που αυτό καλείται να εκπληρώσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διερεύνηση της ικανοποίησης που τελικώς αποφέρει η όχι η φοίτηση των παιδιών. Βάση των ορισμών που προαναφέρθηκαν στο θεωρητικό πλαίσιο η ικανοποίηση των γονέων μπορεί να εκτιμηθεί ελέγχοντας το κατά πόσο το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης που έχουν επιλέξει κατάφερε να εκπληρώσει η ακόμα και να υπερβεί τις αρχικές προσδοκίες τους .

3.2.1 Ικανοποίηση των γονέων και προσόντα παιδαγωγών

Η μελέτη του συνόλου των ερευνών που έχουν διεξαχθεί σε διάφορα μέρη του κόσμου σχετικά με την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς μας επιτρέπει να συγκεντρώσουμε παράγοντες που την επηρεάζουν σε διαφορά κοινωνικό-πολιτισμικά πλαίσια αλλά και να τους ιεραρχήσουμε με βάση τον βαθμό επίδρασης τους. Οι γονείς καταλαβαίνουν ότι η δουλειά των παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας είναι δύσκολη δουλειά και το πιο σημαντικό δεδομένο για την επιτυχία είναι η αγάπη για τα παιδιά (Cui,Valcke and Vanderlinde 2016). Από την ανασκόπηση των ερευνών που μελετούν την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης μεταξύ πολλών παραγόντων σε ποικίλα κοινωνικό – πολιτισμικά πλαίσια τα προσόντα των παιδαγωγών αποδεικνύεται ιδιαίτερης σημασίας.

Οι Prayukvong et al. (2018) διερεύνησαν τις προσδοκίες και την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από τις υπηρεσίες της προσχολικής εκπαίδευσης στην Ταϊλάνδη. Σύμφωνα με τους παραπάνω ερευνητές η ικανοποίηση της πλειοψηφίας των γονέων συνδέεται με τις γνώσεις

και τις ικανότητες των δασκάλων και των διευθυντών αλλά και την ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης.

Παρομοίως, σύμφωνα με τους Nylend και Ng (2015), στην Μαλαισία τα προσόντα των εκπαιδευτικών αποτελούν ένα ισχυρό παράγοντα ικανοποίησης των γονέων. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς προτιμούν ο δάσκαλος των παιδιών τους να μην είναι ιδιαίτερα νέος ώστε να διαθέτει εμπειρία στην προσχολική εκπαίδευση αλλά να μην είναι και ιδιαίτερα μεγάλος ώστε να μπορεί να επιμορφωθεί και να εκσυγχρονίζει τις γνώσεις του.

Τα προσόντα των εκπαιδευτών προσχολικής ηλικίας χαρακτηρίστηκαν και από τους Jamaludin και Mohamad (2018), ως σημαντικός παράγοντας θετικής επίδρασης στην ικανοποίηση των γονέων. Πιο συγκεκριμένα οι παραπάνω ερευνητές μελέτησαν την σχέση της ποιότητας της προσχολικής εκπαίδευσης με την ικανοποίηση των γονέων στην Μαλαισία και κατέληξαν στο ότι τα προσόντα των εκπαιδευτών συνδέονται με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και η τελευταία με την ικανοποίηση των γονέων. Αξιοσημείωτο εύρημα της έρευνας θεωρείται ότι ο παράγοντας της ασφάλειας των παιδιών διαφάνηκε ότι δεν ασκεί σημαντική επίδραση στην ικανοποίηση των γονέων.

Οι Hu et al. (2018) μελέτησαν την ικανοποίηση των γονέων που τα παιδιά τους φοιτούν σε κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης στην Γκουαζού της Κίνας και τα ευρήματα της έρευνας επίσης ανέδειξαν ότι παράγοντες όπως η εμπειρία και το ακαδημαϊκό επίπεδο των δασκάλων, το μέγεθος της τάξης, η συναισθηματική υποστήριξη αλλά και η διοίκηση, η μέθοδος μάθησης και η σχέση του σχολείου με την οικογένεια ασκούν μεγάλη επιρροή στην ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από την φοίτηση του παιδιού τους.

Το ακαδημαϊκό επίπεδο και τα προσόντα των εκπαιδευτικών και για τους γονείς και σε αυτήν την περίπτωση της Κίνας όπως διαφάνηκε και από την έρευνα των Cui et al. (2016), διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ικανοποίηση των γονέων. Η ανέλιξη του μορφωτικού επιπέδου των γονέων καθώς και η βελτίωση της προσχολικής εκπαίδευσης όλο και περισσότερο ενδυναμώνει την επίδραση του παράγοντα της εκπαίδευσης των παιδαγωγών στην ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Επιπλέον, διαφάνηκε και η προσδοκία των γονέων για συνεχή εξέλιξη του εκπαιδευτικού επιπέδου των εκπαιδευτικών και την απόκτηση επιπλέον προσόντων.

Παρομοίως, σε έρευνα των Brodin και Renblad (2014) αναφέρονται ως πιο σημαντικοί παράγοντες για την παροχή ποιοτικής προσχολικής εκπαίδευσης, οι ικανότητες των

εκπαιδευτικών. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τους Sahin et al. (2013), και στην Τουρκία οι γονείς εστίασαν στους παιδαγωγούς και πιο συγκεκριμένα θεωρούν πως πρέπει να τους διέπουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά : υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, ευγένεια και εμπειρία. Εξίσου σημαντική θεωρείται να μπορούν να δημιουργήσουν σταθερές και θετικές σχέσεις επικοινωνίας με τα παιδιά, να είναι υπομονετικοί, να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των παιδιών και να εφαρμόζουν ποιοτικό πρόγραμμα διδασκαλίας.

3.2.2 Ικανοποίηση και άλλα χαρακτηριστικά

Ωστόσο αν και οι πλειοψηφία των ερευνών τοποθετούν ιεραρχικά τον παράγοντα εκπαιδευτικό επίπεδο και προσόντα των παιδαγωγών στις υψηλότερες θέσεις, υπάρχουν και έρευνες που έχουν εξάγει διαφορετικά συμπεράσματα.

Η ικανοποίηση των γονέων σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας των Bassok et al. (2018), για τους γονείς από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα στην Λουιζιάνα δεν συνδέεται μόνο με χαρακτηριστικά του προγράμματος αλλά και με άλλους πρακτικούς και οικονομικούς παράγοντες που προσφέρει το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης .

Παρομοίως, άλλα χαρακτηριστικά αναδείχτηκαν ιεραρχικά ως σημαντικότερα για τους γονείς σε ερευνά με ερωτωμένους γονείς της Μόσχας τους ζητήθηκε να αναφέρουν πέντε λόγους για τους οποίους επέλεξαν το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης στο οποίο φοιτά το παιδί τους (Nisskaya, 2018). Τα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας ανέδειξαν ότι οι περισσότεροι γονείς επιλέγουν το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης βάση της εγγύτητας του στο σπίτι τους και δευτερευόντως βάση των προσόντων των εκπαιδευτών, την δυνατότητα παροχής ποιοτικής φροντίδας στην καθημερινότητα, καλή φήμη που έχει σχηματίσει και του γεγονότος ότι είχε προταθεί από συγγενείς ή φίλους που φοίτησαν τα παιδιά τους πρωτύτερα σ' αυτό. Οι επόμενοι σημαντικοί παράγοντες είναι η απροθυμία για καθημερινή μεταφορά του παιδιού τους σε κέντρα άλλης κοινότητας και η πεποίθηση για την σημαντικότητα των υψηλών προσόντων των εκπαιδευτών. Λιγότερο δημοφιλείς παράγοντες για την επιλογή του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης είναι η αδυναμία εγγραφής σε άλλο κέντρο, το γεγονός ότι σε άλλο κέντρο υπήρχε διαδικασία έγκρισης, ιατρικοί παράγοντες και προσιτά δίδακτρα.

Τα συμπεράσματα των παραπάνω ερευνών συμφωνούν και με αυτά άλλων ερευνών στις οποίες επίσης διαφάνηκε ότι η ικανοποίηση μιας κατηγορίας γονέων δεν συνδεόταν με ποιοτικά χαρακτηριστικά του προγράμματος που ανέφεραν ότι έχουν ιδιαίτερη σημασία γι' αυτούς αλλά τελικώς με χαρακτηριστικά του προγράμματος που έχουν ήδη επιλέξει και

αφορούν λειτουργικές συνθήκες και πρακτικά ζητήματα, όπως βολική τοποθεσία και οικονομικά προσιτά δίδακτρα (Chaudry et al., 2011; Sandstrom & Chaudry, 2012).

Συμπληρωματικά, σύμφωνα με τους Scopelliti και Musatti (2013), τα εύκολα παρατηρήσιμα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος της προσχολικής εκπαίδευσης, όπως η διαμόρφωση της αίθουσας και γενικώς οι εγκαταστάσεις σχετίζονται με υψηλά επίπεδα ικανοποίησης των γονέων. Οι παραπάνω ερευνητές ζήτησαν από τους γονείς να αξιολογήσουν μεμονωμένα χαρακτηριστικά που συνδέονται με την ποιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης και πως αυτά συνδέονται με την συνολική ικανοποίηση των γονέων. Οι θετικές εμπειρίες μάθησης και παιχνιδιού, η θετική συμπεριφορά των δασκάλων και το θετικό συναίσθημα που εμπνέει ο χώρος του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης συμβάλλουν θετικά στην ικανοποίηση των γονέων και χαρακτηρίστηκαν από το συγκεκριμένο δείγμα γονέων ως οι σημαντικότεροι.

Η ικανοποίηση των γονέων από τις υπηρεσίες της προσχολικής εκπαίδευσης διερευνήθηκε και στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Οι πεποιθήσεις των γονέων σχετικά με τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης φαίνεται πως λειτουργούν ως ένας υποσυνείδητος μηχανισμός που συνδέεται με την ικανοποίησή τους (Kelesidou et al., 2016). Σύμφωνα με την έρευνα της Kelesidou et al. (2016), όπου διερευνήθηκε η επίδραση του ακαδημαϊκού στάτους των γονέων και του τύπου σχολείου (ιδιωτικού ή δημοσίου) στην ικανοποίηση των γονέων που λαμβάνουν από την φοίτηση των παιδιών τους σε κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης, οι γονείς λαμβάνουν μεγαλύτερη ικανοποίηση από την επικοινωνία με τους παιδαγωγούς σε ιδιωτικά κέντρα σε σχέση με τα δημόσια. Σε αυτό το σημείο συμφωνεί και η έρευνα του Vasiljevic et al. (2016), κατά την οποία διαφάνηκε ότι οι γονείς που είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με το πρόγραμμα του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης μέσω της ενεργής εμπλοκής τους δηλώνουν περισσότερο ικανοποιημένοι. Ωστόσο, ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η διαπίστωση της έρευνας ότι οι Έλληνες γονείς σχετικά με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται θεωρούν ότι τόσο τα ιδιωτικά όσο και τα δημόσια κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης ανταποκρίνονται θετικά στις προσδοκίες τους. Ακόμα τα ευρήματα της έρευνας ανέδειξαν ότι οι γονείς με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με τους γονείς με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο, είναι λιγότερο ικανοποιημένοι, περισσότερο απαιτητικοί και έχουν υψηλότερες προσδοκίες από τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης.

Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία Έρευνας

4.1 Ερευνητικό ερώτημα

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στην βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών της προσχολικής εκπαίδευσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο μέσω της διερεύνησης των αντιλήψεων των γονέων σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση και τις παραμέτρους της αλλά και της ικανοποίησης που λαμβάνουν οι γονείς από τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης.

Στόχος της μελέτης είναι να διερευνήσει τις αντιλήψεις των γονέων σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης και με τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής αλλά και την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από την φοίτηση των παιδιών τους στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης.

Συγκεκριμένα, θα διερευνηθούν οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης αλλά και τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που οι γονείς θεωρούν σημαντικά. Στη συνέχεια, θα διερευνηθεί η ικανοποίηση των γονέων από το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης όπου φοιτά το παιδί τους σε σχέση με τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Ερευνητικά ερωτήματα

- Ποιες οι αντιλήψεις των γονέων για τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης;
- Ποια χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης θεωρούν οι γονείς σημαντικά;
- Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι γονείς από το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης σε σχέση με τα επιμέρους χαρακτηριστικά του;

4.2 Ερευνητική μεθοδολογία

Η μέτρηση της ικανοποίησης των πελατών και η συσχέτιση των στόχων του οργανισμού με τις ανάγκες και τις προσδοκίες των πελατών είναι πολύ σημαντική για την εξασφάλιση ποιοτικής εκπαίδευσης. Η στόχευση στην κατανόηση των αναγκών των πελατών μπορεί να

οδηγήσει στην διαμόρφωση εκπαιδευτικής προσφοράς, η οποία να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των γονέων και των παιδιών (Florescu, 2018).

Οι γονείς χρειάζονται κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης, τα οποία είναι υψηλής ποιότητας ταιριάζουν με την οικογενειακή τους ρουτίνα και τις οικογενειακές τους πεποιθήσεις και τέλος που είναι οικονομικά προσιτά για αυτούς (Grogan, 2012). Η συστηματική αξιολόγηση των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα ξεκίνησε το 2012 και αποτελεί το βασικότερο βήμα για διασφάλιση της ποιότητας σε εθνικό επίπεδο (Grammatikopoulos et al, 2014).

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία για τη συλλογή δεδομένων υπάρχουν πολλές μεθοδολογίες έρευνας όπως η ποσοτική, η ποιοτική, η μικτή κ.α. Σκοπός της ποσοτικής έρευνας είναι η εύρεση σχέσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων. Η ποσοτική έρευνα αναφέρεται στη συστηματική διερεύνηση φαινομένων με στατιστικές μεθόδους, μαθηματικά μοντέλα και αριθμητικά δεδομένα. Χρησιμοποιείται συνήθως αντιπροσωπευτικό δείγμα παρατηρήσεων και επιδιώκεται γενίκευση σε ένα ευρύτερο πληθυσμό. Η συλλογή δεδομένων γίνεται με δομημένα πρωτόκολλα, όπως ερωτηματολόγια, κλίμακες και δοκίμια επιτευγμάτων (Creswell, 2011). Η ποσοτική έρευνα σχετίζεται με τη συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων που προκύπτουν από την μελέτη αριθμών και αριθμητικών σχημάτων, και εν γένει δεδομένα, τα οποία μπορούν να ποσοτικοποιηθούν και να παρουσιαστούν με αριθμητική μορφή (Creswell, 2011; Παπαναστασίου και Παπαναστασίου, 2005). Παράλληλα, δίνει τη δυνατότητα συλλογής μεγάλου αριθμού δεδομένων του πληθυσμού και με την χρήση των ερωτηματολογίων μπορούν να γίνουν συγκρίσεις των δεδομένων καθώς κωδικοποιούνται οι απαντήσεις του δείγματος. Πιο συγκεκριμένα η ποσοτική έρευνα απαντάει με ποσοτικό τρόπο δηλαδή πόσο..., σε ποιο ποσοστό..., κλπ σε αντίθεση με την ποιοτική η οποία απαντάει στο πώς και το γιατί των φαινομένων. Χρησιμοποιώντας την ποσοτική έρευνα μπορεί να γίνει καλύτερος έλεγχος τόσο στη διεξαγωγή της έρευνας όσο και στην επεξεργασία των δεδομένων. Ωστόσο, ιδιαίτερα χρονοβόρος είναι ο σχεδιασμός των ερωτηματολογίων, η διεξαγωγή της πιλοτικής έρευνας και το πέρασμα των κωδικοποιημένων απαντήσεων στη βάση δεδομένων για την επεξεργασία τους. Επίσης υπάρχει περιορισμός στον αριθμό των ερωτήσεων των ερωτηματολογίων για να αποφευχθεί ο κίνδυνος των λαθεμένων απαντήσεων. Η ποσοτική έρευνα δίνει τη δυνατότητα πρόβλεψης και γενίκευσης των αποτελεσμάτων, ελέγχου και επιβεβαίωσης των θεωρητικών εννοιών που μελετιούνται (Saunders, Lewis & Thornhill, 2003). Δύο είναι τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην ποσοτική έρευνα: α) τα πειράματα και β) οι έρευνες με τη χρήση

ερωτηματολογίων (Creswell, 2011). Τα ερωτηματολόγια παρέχουν ένα σταθμισμένο τρόπο συλλογής των δεδομένων και αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο συλλογής και εξαγωγής πολλών δεδομένων σχετικά με τις απόψεις, συμπεριφορές και εμπειρίες ενός αρκετά μεγάλου δείγματος ατόμων και αποτελεί το πιο διαδεδομένο όργανο μέτρησης (Creswell, 2011).

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια ποσοτική έρευνα, η οποία διερευνά τις αντιλήψεις των γονέων σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση και την ικανοποίηση που λαμβάνουν από αυτήν και εντάσσεται στην κατηγορία των δειγματοληπτικών ερευνών, οι οποίες διεξάγονται και με στόχο είτε να διερευνηθούν ένα συγκεκριμένο θέμα, είτε να το περιγράψουν, είτε να το ερμηνεύσουν. Η χρήση των δειγματοληπτικών ερευνών είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στον τομέα της διοίκησης, της οικονομίας και των κοινωνικών επιστημών. Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιείται σε αυτού του είδους τις έρευνες είναι το ερωτηματολόγιο, το οποίο μπορεί να απαντηθεί είτε μέσω προσωπικών συνεντεύξεων και μέσω τηλεφώνου, είτε να συμπληρωθεί ατομικά αφού αποσταλεί στον ερωτώμενο διαδικτυακά ή ταχυδρομικά (Χαλίκιας, Μανωλέσσου και Λάλου, 2015).

Η διενέργεια μιας δειγματοληπτικής έρευνα έχει τα εξής πλεονεκτήματα. Αρχικά, επιλέγονται για να διερευνηθούν ζητήματα μεγάλων πληθυσμών, των οποίων η διερεύνηση με άλλες μεθόδους εμφανίζει αρκετές δυσκολίες. Παράλληλα, οι διαδικασίες που ακολουθούνται, όπως η καταχώριση των απαντήσεων σε κλειστές ερωτήσεις, η επεξεργασία των δεδομένων και η εξαγωγή συμπερασμάτων είναι ιδιαίτερα απλές. Ωστόσο, εντοπίζονται και μειονεκτήματα, όπως η διεξαγωγή τους είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα, κάποια δεδομένα του ζητήματος που ερευνάται μπορεί να μην μπορούν να μετρηθούν με την χρήση ερωτηματολογίων αλλά και το γεγονός ότι ο αρχικός σχεδιασμός θα πρέπει να γίνει με ιδιαίτερη προσοχή, όπως για παράδειγμα η σύνταξη του ερωτηματολογίου καθώς εκ των υστέρων δεν υπάρχει η δυνατότητα διόρθωσης.

Συμπερασματικά, η κατασκευή του ερωτηματολογίου αποτελεί πολύ σημαντική διαδικασία στην οποία ο ερευνητής θα πρέπει να εστιάσει ακολουθώντας κάποιες αρχές ώστε οι πληροφορίες που τελικά θα εξάγει να μπορούν να αξιοποιηθούν. Αρχικά, είναι πολύ σημαντικό ένα ερωτηματολόγιο να είναι σύντομο με σαφήνεια διατυπωμένο και να παρέχονται οι κατάλληλες και απαραίτητες υποδείξεις για την ορθή συμπλήρωση του. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι είτε κλειστού είτε ανοιχτού τύπου. Στις απαντήσεις κλειστού τύπου παρατίθενται απαντήσεις στον ερωτώμενο και αυτός καλείται να επιλέξει αυτήν που τον αντιπροσωπεύει, ενώ στις ανοιχτού τύπου συμπληρώνει ο ίδιος την απάντηση του στο

κενό περιθώριο που του παρατίθεται. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου αναλύονται πιο εύκολα , ωστόσο οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου δίνουν στον ερωτώμενο την δυνατότητα να απαντήσει με μεγαλύτερη ευελιξία. Ένα ερωτηματολόγιο, επομένως, θα πρέπει να πληρεί κάποιες προϋποθέσεις. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να περιλαμβάνει σύντομες σαφείς ερωτήσεις αλλά και ερωτήσεις ελέγχου αξιοπιστίας, να λαμβάνονται υπόψη τα ζητήματα ηθικής , πολιτικά και γενικώς ζητήματα για τα οποία μπορεί να μην είναι ιδιαίτερα πρόθυμοι οι ερωτώμενοι να τοποθετηθούν, το ζήτημα το οποίο διερευνάται να έχει απασχολήσει τους ερωτώμενους ώστε να μπορούν να εκφράσουν άποψη, να αποφεύγονται οι ερωτήσεις με αρνητικό περιεχόμενο. Επιπλέον, οι ερωτήσεις θα πρέπει να χωρίζονται σε ενότητες και υποενότητες, να τίθενται με σωστή διάταξη και να δίνονται οι απαραίτητες οδηγίες για την ορθή συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Αναφορικά με την δεοντολογία της δειγματοληπτικής έρευνας δεν παρατίθενται ιδιαίτερα ζητήματα καθώς η πρόθεση του ερευνητή είναι εμφανής προς τον ερωτώμενο (Χαλικιάς κ.ά., 2015).

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια πρωτογενή ποσοτική μελέτη της οποίας τα δεδομένα θα συλλεχθούν με την χρήση ερωτηματολογίου με στόχο να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου και χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες, όπου στην πρώτη ενότητα επιχειρούμε να εξάγουμε τα προσωπικά δεδομένα των ερωτωμένων και στις επόμενες τρεις ενότητες τα δεδομένα που θα χρησιμοποιήσουμε για να απαντήσουμε στο κάθε ερευνητικό ερώτημα που έχει τεθεί. Στην 3^η και 4^η ενότητα, κατά τις οποίες διερευνάται η σημαντικότητα που αποδίδουν οι γονείς σε διάφορες παραμέτρους της προσχολικής εκπαίδευσης και η ικανοποίηση που λαμβάνουν από την φοίτηση του παιδιού τους αντίστοιχα χρησιμοποιήθηκε η διαδομένη μορφή ερωτήσεων κλίμακας Likert και πιο συγκεκριμένα με την επταβάθμια μορφή της. Σύμφωνα με τους Χαλικιάς κ.ά. (2015), η παραπάνω μορφή ερωτήσεων που δίνει την δυνατότητα επτά πιθανών απαντήσεων, δίνει στους ερωτώμενους την δυνατότητα γρήγορης συμπλήρωσης αλλά και σύγκρισης των απαντήσεων τους. Ωστόσο, η δυνατότητα γρήγορης συμπλήρωσης μπορεί να οδηγήσει σε μηχανική απάντηση μετά από πρόχειρη ανάγνωση, καθώς δίνεται στον ερωτώμενο η εντύπωση ότι όλες οι απαντήσεις είναι όμοιες.

Στην 1^η ενότητα τα ερωτήματα σχετίζονται με προσωπικά στοιχεία του ερωτωμένου και οι απαντήσεις είναι πολλαπλής επιλογής, όπως φαίνονται παρακάτω στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2.

<i>1^η Ενότητα: Προσωπικά στοιχεία</i>		
Ερωτήματα		Απαντήσεις
1.1.	Φύλο	α. Άνδρας β. Γυναίκα
1.2.	Ηλικία	α. 18 -30 β. 31-40 γ.41+
1.3.	Οικογενειακή κατάσταση	α. Ανύπαντρος-η β. Παντρεμένος-η γ. Διαζευγμένος-η δ. Χήρος-α
1.4.	Αριθμός παιδιών	α. 1 β. 2 γ. 3 δ. 4+
1.5.	Μορφωτικό επίπεδο	α. Δημοτικό β. Γυμνάσιο γ. Λύκειο δ. ΙΕΚ – Ανώτερη Σχολή ε. ΤΕΙ-Πανεπιστήμιο ζ. Μεταπτυχιακό

	η. Διδακτορικό
--	----------------

Στην 2^η ενότητα ο ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αφορούν στις αντιλήψεις τους σχετικά με τους βασικότερους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης, όπως αυτοί προέκυψαν από την σχετική μελέτη της βιβλιογραφίας (Nisskaya, 2018; Sahin et al., 2013) αλλά και με την καταλληλότερη ηλικία έναρξης της προσχολικής φοίτησης για τα παιδιά. Συγκεκριμένα, παρατίθενται στους ερωτώμενους παράμετροι και καλούνται να επιλέξουν από αυτές τις τρεις που θεωρούν πιο σημαντικές και να τους ιεραρχήσουν βάσει σημαντικότητας, όπως αναφέρονται παρακάτω στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3.

<i>2^η Ενότητα: Αντιλήψεις γονέων για στόχους προσχολικής εκπαίδευσης</i>	
Ερωτήματα	Απαντήσεις
2.1. Επιλέξτε από τους παρακάτω στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης τους τρεις που θεωρείτε πιο σημαντικούς.	1. Καθημερινή φροντίδα των παιδιών 2. Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών 3. Διασφάλιση και βελτίωση της ασφάλειας και υγείας των παιδιών 4. Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον 5. Κοινωνικοποίηση 6. Συμμετοχή των παιδιών σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες και παιχνίδια
2.2. 2.2 Ιεραρχήστε τους παρακάτω στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης με βάση την σημαντικότητας τους βαθμολογώντας τους από το 1-6 (τον	Καθημερινή φροντίδα των παιδιών Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών

	<p>πιο σημαντικό με 1 και τον λιγότερο σημαντικό με 6).</p>	<p>Διασφάλιση και βελτίωση της ασφάλειας και υγείας των παιδιών</p> <p>Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον</p> <p>Κοινωνικοποίηση</p> <p>Συμμετοχή των παιδιών σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες και παιχνίδια</p>
2.3	<p>2.3 Ποιά θεωρείτε την κατάλληλη ηλικία για την έναρξη της φοίτησης του παιδιού στην προσχολική εκπαίδευση.</p>	<p>1. 2-3 ετών</p> <p>2. 3-4 ετών</p> <p>3. 4-5 ετών</p>

Στην 3^η ενότητα του ερωτηματολογίου επιδιώκεται η διερεύνηση των παραγόντων που σχετίζονται με τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης και στα οποία οι γονείς αποδίδουν την μέγιστη σημασία. Οι ερωτώμενοι καλούνται στην ερώτηση της 3^{ης} ενότητας να επιλέξουν ανάμεσα στα χαρακτηριστικά που τους παρατίθενται τα τρία που θεωρούν και παράλληλα να τα ιεραρχήσουν βάσει σημαντικότητας (Πίνακας 4.).

Πίνακας 4.

^{3η} Ενότητα: Αντιλήψεις γονέων για παράγοντες που σχετίζονται με το κέντρο προσχολικής

<i>εκπαίδευσης</i>								
3.1. Πόσο σημαντικά θεωρείτε τα προσόντα των παιδαγωγών που στελεχώνουν ένα κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.2. Πόσο σημαντική θεωρείτε την φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών σε ένα κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης ;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.3 Πόσο σημαντική θεωρείτε την αλληλεπίδραση μεταξύ του παιδιού και του παιδαγωγού σε ένα κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης ;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.4. Πόσο σημαντικό θεωρείτε το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας ;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.5 Πόσο σημαντική θεωρείτε την φήμη του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης ;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.6. Πόσο σημαντικό θεωρείτε τα δίδακτρα του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης να είναι προσιτά;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.7 Πόσο σημαντικά θεωρείτε τα προσόντα των παιδαγωγών που στελεχώνουν ένα κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης ;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.8. Πόσο σημαντικά θεωρείτε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται σε ένα κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης;								

Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.9. Πόσο σημαντικές θεωρείτε τις εγκαταστάσεις ενός κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης ;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό
3.10. Πόσο σημαντική θεωρείτε την επικοινωνία και την ενημέρωση των γονέων σε ένα κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης;								
Καθόλου σημαντικό	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ σημαντικό

Στην 4^η ενότητα του ερωτηματολογίου οι ερωτήσεις αφορούν στην ικανοποίηση των γονέων σχετικά με συνθήκες του κέντρου στο οποίο το παιδί τους φοιτά.. Για την μέτρηση της ικανοποίησης θα χρησιμοποιηθεί η κλίμακα Likert και συγκεκριμένα επταβάθμια όπου ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει από το ένα- καθόλου ικανοποιημένος έως επτά- απόλυτα ικανοποιημένος.

Η προσχολική εκπαίδευση αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο κάθε παιδί μπορεί να εξελιχθεί με τον καλύτερο τρόπο και να αναπτύξει στο μέγιστο βαθμό τις ικανότητες και τις δεξιότητες του. Για να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος διάφοροι μελετητές υποστηρίζουν ότι τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας και η αξιολόγηση των δομών θα πρέπει να πληρεί συγκεκριμένες προϋποθέσεις. (Moyer, 2017). Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων η αξιολόγηση των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης θα πρέπει να γίνεται βάσει ποιοτικών χαρακτηριστικών καθώς μόνο αυτά οργανώνουν το απαραίτητο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Τα χαρακτηριστικά που παρατίθενται στο ερωτηματολόγιο αντλήθηκαν από την κλίμακα αξιολόγησης ECERS-R, η οποία έχει αναλυθεί κατά την βιβλιογραφική ανασκόπηση της παρούσας μελέτης, η οποία σχεδιάστηκε από τους Harms, Clifford, and Cryer (2016) όπως αναφέρεται στην Nisskaya (2018) και αξιολογεί την ποιότητα του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος αλλά και από την γενικότερη βιβλιογραφική ανασκόπηση (Bassok et al., 2018; Brodin and Renblad, 2014; Chaudry et al., 2011; Cui,Valcke and Vanderlinde, 2016; Hu et al., 2018; Jamaludin and Mohamad, 2018; Kelesidou et al., 2016; Nissikaya, 2018; Nyland, 2016; Prayukvong et al.,2018; Sahin et al.,

2013; Sandstrom and Chaudry, 2012). Πιο συγκεκριμένα, οι έξι παράμετροι που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της ποιότητας του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος είναι οι χωρικές συνθήκες, η αλληλεπίδραση, ο προγραμματισμός, η ποικιλία των υλικών και ο τρόπος χρήσης τους, ο βαθμός ατομικής προσοχής στα παιδιά και τα μέτρα που είναι συνεπάγεται τη συμμετοχή τους. Από αυτές τις βασικές παραμέτρους εξάγαμε τα χαρακτηριστικά τα οποία παρατίθενται στους ερωτωμένους προς αξιολόγηση, όπως αναφέρονται παρακάτω στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5.

4η Ενότητα Ικανοποίηση γονέων								
4.1. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την φοίτηση του παιδιού σας στο κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης ;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.2. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από τις εγκαταστάσεις και το εξοπλισμό που διαθέτει το κέντρο;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.3. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την υποδοχή και παραλαβή του παιδιού σας στο κέντρο;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.4. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την επίβλεψη του παιδιού σας;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.5. Πόσο ικανοποιημένος/η από την αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί σας;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.6. Πόσο ικανοποιημένος/η από το παιδαγωγικό πρόγραμμα που ακολουθεί το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης που φοιτά το παιδί σας;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η

4.7. Πόσο ικανοποιημένος/η από τις δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.8. Πόσο ικανοποιημένος/η από τις ομαδικές δραστηριότητες που υλοποιούνται στο πλαίσιο του προγράμματος;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.9. Πόσο ικανοποιημένος/η από την επικοινωνία και την ενημέρωσή σας από το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.10. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από τα προσόντα των παιδαγωγών που στελεχώνουν το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.11. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.12. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού σας;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η
4.13. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας;								
Καθόλου ικανοποιημένος/η	1	2	3	4	5	6	7	Απόλυτα ικανοποιημένος/η

Κατά το τελευταίο στάδιο διεξαγωγής της έρευνας η ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν έγινε με την χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS. Στην πρώτη φάση διενεργείται περιγραφική ανάλυση και στην δεύτερη συσχετιστική.

4.3 Δείγμα

Στην παρούσα έρευνα το ερωτηματολόγιο κοινοποιήθηκε στους ερωτώμενους ηλεκτρονικά, οι οποίοι αποτελούν μέλη κλειστών διαδικτυακών ενημερωτικών ομάδων γονέων με παιδιά που φοιτούν στην προσχολική εκπαίδευση. Η δειγματοληπτική έρευνα επιλέχθηκε καθώς αποτελεί την ιδανικότερη μέθοδο για την συλλογή δεδομένων από μεγάλους πληθυσμούς. Ακολουθήθηκε αυτός ο τρόπος προσέγγισης του δείγματος έναντι της τυχαίας δειγματοληψίας, καθώς βασική προϋπόθεση για την συμμετοχή στην έρευνα είναι οι

ερωτώμενοι να έχουν παιδιά τα οποία να φοιτούν στην προσχολική εκπαίδευση. Επιπλέον, το ερωτηματολόγιο και η συνοδευτική επιστολή του δεν απεστάλησαν προσωπικά στους ερωτωμένους αλλά κοινοποιήθηκαν δημόσια στις ομάδες. Η συμμετοχή στην έρευνα κατά αυτόν τον τρόπο γίνεται με πρωτοβουλία του ερωτώμενου. Το γεγονός ότι ο ερωτώμενος επιλέγει ο ίδιος να συμμετέχει στην έρευνα μειώνει σημαντικά τις πιθανότητες για πρόχειρη και μηχανική συμπλήρωση, το οποίο μπορεί αν οδηγήσει στην εξαγωγή πιο ασφαλών συμπερασμάτων. Η πρώτη διαδικτυακή ομάδα, στα μέλη της οποίας κοινοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 23.400 μέλη και η δεύτερη από 15.000. Τελικώς, στο ερωτηματολόγιο επέλεξαν να απαντήσουν 201 γονείς, οι απαντήσεις των οποίων αναλύονται στο παρακάτω κεφάλαιο.

Κεφάλαιο 5. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων, Ανάλυση και σχολιασμός συμπερασμάτων

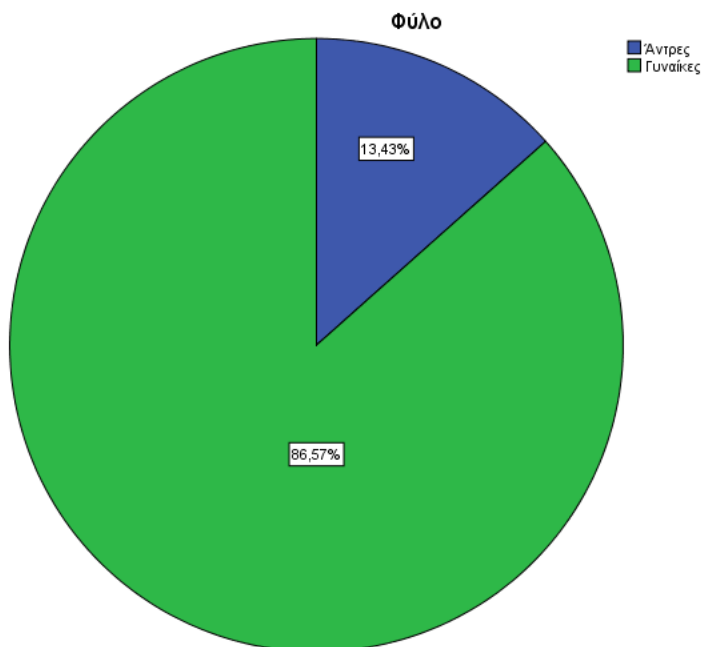
5.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων

5.1.1 Δημογραφικά Στοιχεία Συμμετεχόντων

Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου διερευνώνται τα προσωπικά στοιχεία των ερωτωμένων και πιο συγκεκριμένα το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, αριθμός παιδιών και το μορφωτικό επίπεδο.

Αναλυτικά, από το σύνολο των ερωτωμένων το 174 είναι γυναίκες (86.6%) και 27 άνδρες (13.4%), όπως απεικονίζεται και στο διάγραμμα 1.

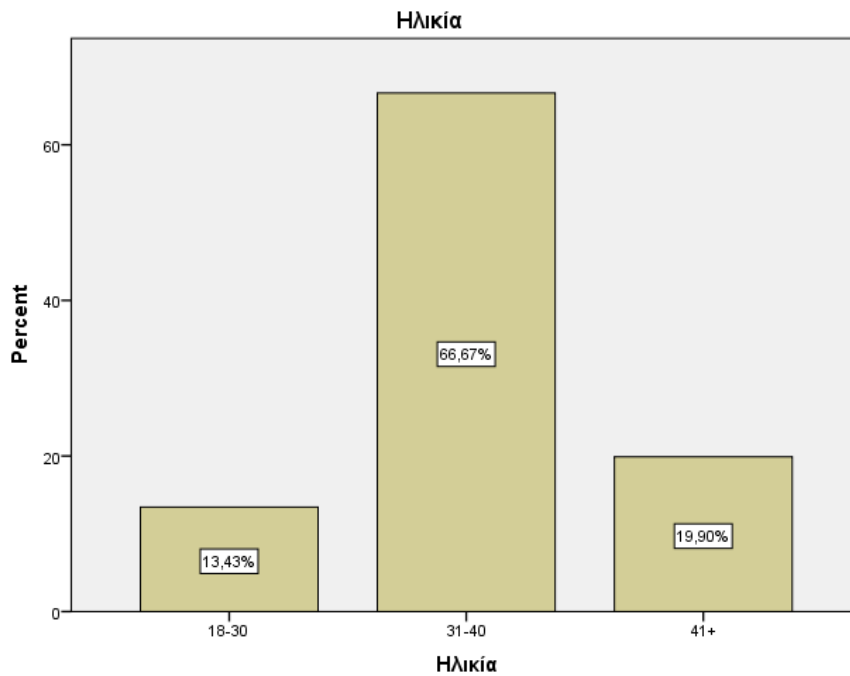
Διάγραμμα 1. Φύλο

Στην δεύτερη ερώτηση που αφορούσε στην ηλικία των ερωτωμένων τα δεδομένα διαμορφώθηκαν ως εξής: 134 συμμετέχοντες βρίσκονται μεταξύ 31-40 ετών (66.7%), 40

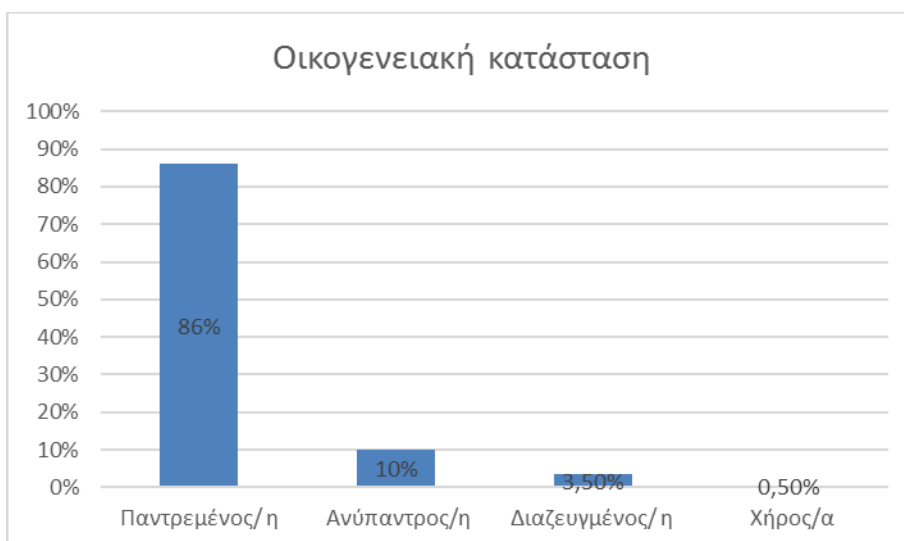
συμμετέχοντες στα 41+ ετών (19.9%) και 27 συμμετέχοντες μεταξύ 18-31 ετών (13.4%), όπως απεικονίζεται και στο διάγραμμα 2.

Διάγραμμα 2. Ηλικία

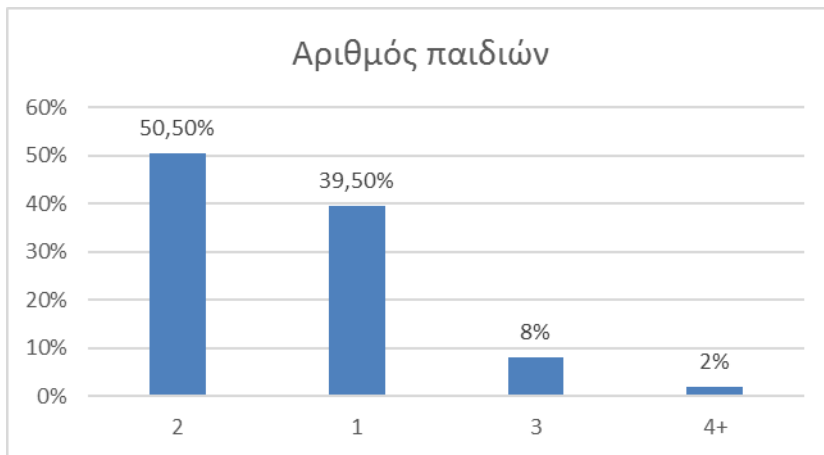
Στην τρίτη ερώτηση που συλλέγονται δεδομένα σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση βρέθηκε ότι 173 συμμετέχοντες δήλωσε παντρεμένος/η (86%), 20 συμμετέχοντες είναι ανύπαντροι/ες (10%), 7 συμμετέχοντες είναι διαζευγμένοι/ες (3.5%) και 1 συμμετέχοντες είναι χήρος/α (0.5%) (διάγραμμα 3.).

Διάγραμμα 3. Οικογενειακή Κατάσταση

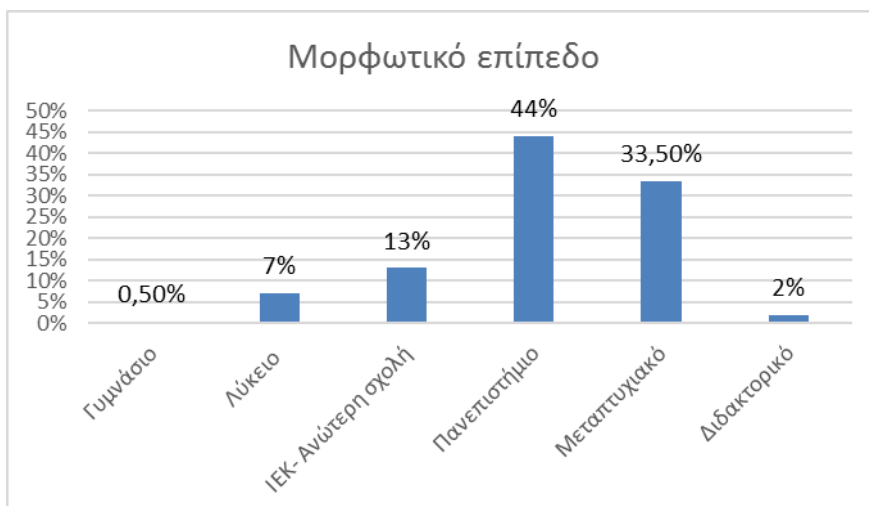
Στην τέταρτη ερώτηση που συλλέγονται δεδομένα σχετικά με τον αριθμό παιδιών, βρέθηκε ότι 79 συμμετέχοντες έχουν ένα παιδί (39.5%), 102 συμμετέχοντες έχουν δύο παιδιά (50.5%), 16 συμμετέχοντες έχουν τρία παιδιά (8%) και 4 συμμετέχοντες έχουν πάνω από 4 παιδιά (2%), όπως απεικονίζεται παρακάτω στο διάγραμμα 4.

Διάγραμμα 4. Αριθμός Παιδιών

Στην πέμπτη ερώτηση προσδιορίζεται το μορφωτικό επίπεδο των ερωτωμένων και τα δεδομένα διαμορφώθηκαν ακολούθως: 89 συμμετέχοντες δήλωσαν απόφοιτος/η ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, το 33,5% (44%), ενώ 69 συμμετέχοντες δήλωσαν κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος (33.5%), 26 συμμετέχοντες δήλωσαν απόφοιτοι ΙΕΚ και Ανώτερης σχολής (13%), 14 συμμετέχοντες δήλωσαν απόφοιτος/η Λυκείου (7%), 4 συμμετέχοντες κάτοχοι Διδακτορικού διπλώματος (2%) και ένας συμμετέχοντας απόφοιτος/η Γυμνάσιου (0.5%), όπως απεικονίζεται και στο διάγραμμα 5.

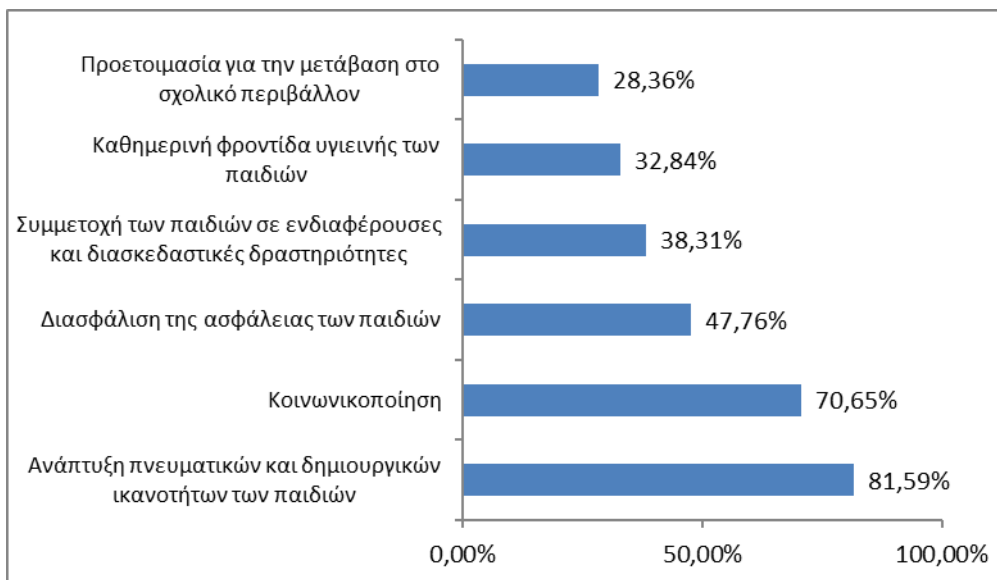
Διάγραμμα 5. Μορφωτικό Επίπεδο

5.1.2 Αντιλήψεις γονέων ως προς τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης

Στην δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου, στο πλαίσιο του πρώτου βασικού ερευνητικού ερωτήματος, διερευνώνται οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο διάγραμμα 6. παρακάτω. Οι γονείς έπρεπε να επιλέξουν ως πιο σημαντικούς τρεις στόχους από τους έξι που τους παρουσιάστηκαν. Τα αποτελέσματα (διάγραμμα 6) έδειξαν ότι 164 συμμετέχοντες επέλεξαν ως σημαντικό στόχο την ανάπτυξη δημιουργικών και πνευματικών ικανοτήτων των παιδιών (81.6%), 142 συμμετέχοντες θεωρούν σημαντικό στόχο την κοινωνικοποίηση (70.6%), 96 συμμετέχοντες πιστεύουν ότι σημαντικό στόχος είναι η διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών (47.8%), 77 συμμετέχοντες θεωρούν σημαντικό στόχο τη συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες και παιχνίδια (38,3%), 66 συμμετέχοντες πιστεύουν ως σημαντικό στόχο την καθημερινή φροντίδα υγιεινής (32.8%), ενώ, τέλος, 57 συμμετέχοντες θεωρούν σημαντικό στόχο την προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον (28.4%).

Διάγραμμα 6. Αντιλήψεις γονέων ως προς τη σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης

Διερευνήθηκε, επίσης, κατά πόσο οι στάσεις αυτές των συμμετεχόντων γονέων διαφοροποιούνται ως προς το φύλο και έπειτα, ειδικά για τις γυναίκες – μητέρες εάν διαφοροποιούνται ως προς τα υπόλοιπα δημογραφικά, όπως η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, ο αριθμός παιδιών και το μορφωτικό επίπεδο. Καθώς οι στάσεις έχουν μετρηθεί

με ποιοτικό τρόπο (δηλαδή εάν θεωρούν ή όχι τον κάθε στόχο σημαντικό), ενώ και τα δημογραφικά έχουν επίσης μετρηθεί με ποιοτικό τρόπο, τότε εφαρμόστηκε το στατιστικό κριτήριο χ^2 για να διερευνηθεί στατιστικά – επαγωγικά εάν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση των στάσεων. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους πίνακες 6-10 αμέσως παρακάτω.

Προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά για τον στόχο που αφορά την κοινωνικοποίηση σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), όπου οι άντρες φαίνεται να τον θεωρούν σημαντικό στόχο σε πιο μεγάλο ποσοστό (85.3%) σε σχέση με τις γυναίκες (68.4%). Προέκυψε, επίσης, στατιστικά σημαντική διαφορά στον στόχο που αφορά στην καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), όπου οι γυναίκες είναι αυτές που τον θεωρούν πιο σημαντικό σε λίγο πιο υψηλό ποσοστό (35.1%) σε σχέση με τους άντρες (18.5%). Στους υπόλοιπους στόχους δεν προέκυψε διαφορά στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Ως προς την κατάταξη των στόχων με βάση τα ποσοστά προτίμησης τους, η ιεραρχία τους δεν φαίνεται να διαφέρει και τόσο πολύ ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες. Απλώς, οι άντρες πιστεύουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι ο στόχος που αφορά στην προετοιμασία για το σχολικό περιβάλλον είναι αρκετά σημαντικός (40.7%) και δεν τον κατατάσσουν τελευταίο, όπως συμβαίνει με τις γυναίκες. Έτσι, οι άντρες κατατάσσουν ως τελευταίας σημασίας τον στόχο που αφορά την καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών σε σχέση με τις γυναίκες που τον κατατάσσουν προ-τελευταίο.

Πίνακας 6. Διαφοροποίηση στάσεων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το φύλο

Στόχος	Άντρες	Γυναίκες	χ^2	p
	%	%		
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	81.5	81.6	0.01	0.987
Κοινωνικοποίηση	85.2	68.4	3.18	0.075 *
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	40.7	48.9	0.62	0.432
Συμμετοχή των παιδιών σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες και παιχνίδια	33.3	39.1	0.32	0.568
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	18.5	35.1	2.90	0.089 *
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	40.7	26.4	2.35	0.125

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά για τον στόχο που αφορά την προετοιμασία για τη μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), όπου οι μητέρες ηλικίας 41+ φαίνεται να τον θεωρούν σημαντικό στόχο σε πιο μεγάλο ποσοστό (46.7%) σε σχέση με τις νεότερες μητέρες ηλικίας 31-40 ετών (21.5%) και ηλικίας 18-30 ετών (26.1%). Στους υπόλοιπους στόχους δεν προέκυψε διαφορά στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Ως προς την κατάταξη των στόχων με βάση τα ποσοστά προτίμησης τους, η ιεραρχία τους δεν φαίνεται να διαφέρει και τόσο πολύ ανάλογα με τις ηλικίες. Εξαιρέση αποτελούν ο στόχος της κοινωνικοποίησης, όπου κατατάσσεται πρώτος για τις μεγαλύτερες μητέρες ηλικίας 41+ ετών (83.3%), και ο στόχος που αφορά την προετοιμασία για το σχολικό περιβάλλον κατατάσσεται τρίτος, αντί τελευταίος, για τις μητέρες αυτές (46.7%). Επίσης, και ο στόχος που αφορά την καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών κατατάσσεται λίγο πιο υψηλά για τις νεαρότερες μητέρες ηλικίας 18-30 ετών (47.8%).

Πίνακας 7. Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την ηλικία

Στόχος	18-30	31-40	41+	Χ ²	p
	%	%	%		
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	73.9	84.3	76.7	1.98	0.372
Κοινωνικοποίηση	60.9	66.1	83.3	3.99	0.136
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	52.2	52.1	33.3	3.49	0.174
Συμμετοχή των παιδιών σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες και παιχνίδια	39.1	40.5	33.3	0.52	0.772
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	47.8	34.7	26.7	2.58	0.275
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	26.1	21.5	46.7	7.83	0.020 **

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά για τον στόχο που αφορά την ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), όπου οι παντρεμένες μητέρες φαίνεται να τον θεωρούν σημαντικό στόχο σε πιο μεγάλο ποσοστό (83.6%) σε σχέση με τις υπόλοιπες μητέρες (68.2%). Στους υπόλοιπους στόχους δεν προέκυψε διαφορά στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Ως προς την κατάταξη των στόχων με βάση τα ποσοστά προτίμησης τους, η ιεραρχία τους δεν φαίνεται να διαφέρει και τόσο πολύ ανάμεσα στις παντρεμένες μητέρες και στις υπόλοιπες. Εξαιρέση αποτελεί ο στόχος που αφορά την καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών όπου οι μη παντρεμένες μητέρες τον κατατάσσουν κάπως πιο υψηλά στην ιεραρχία με υψηλότερο ποσοστό προτίμησης (45.5%) σε σχέση με τις παντρεμένες μητέρες (33.6%).

Πίνακας 8. Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση

Στόχος	Παντρεμένες	Άλλο	Χ ²	p
	%	%		
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	83.6	68.2	3.03	0.082 *
Κοινωνικοποίηση	68.4	68.2	0.01	0.982
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	48.0	54.5	0.32	0.568
Συμμετοχή των παιδιών σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες και παιχνίδια	40.1	31.8	0.56	0.455
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	33.6	45.5	1.20	0.274
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	25.7	31.8	0.38	0.540

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά για τον στόχο που αφορά την κοινωνικοποίηση σε επίπεδο 5% ($p < 0.10$), όπου οι μητέρες με ένα παιδί φαίνεται να τον θεωρούν σημαντικό στόχο σε πιο μεγάλο ποσοστό (78.5%) σε σχέση με τις μητέρες που έχουν περισσότερα παιδιά (62.4%). Στους υπόλοιπους στόχους δεν προέκυψε διαφορά στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Ως προς την κατάταξη των στόχων με βάση τα ποσοστά προτίμησης τους, η ιεραρχία τους δεν φαίνεται να διαφέρει καθόλου ανάμεσα σε μητέρες με ένα παιδί και μητέρες με περισσότερα παιδιά.

Πίνακας 9. Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με τον αριθμό παιδιών

Στόχος	1 παιδί	2+ παιδιά	χ^2	p
	%	%		
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	80.0	82.6	0.18	0.672
Κοινωνικοποίηση	78.5	62.4	4.86	0.027 **
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	43.1	52.3	1.38	0.239
Συμμετοχή των παιδιών σε ενδιαφέρουσες και διδασκασιακές δραστηριότητες και παιχνίδια	38.5	39.4	0.02	0.897
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	30.8	37.6	0.84	0.360
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	27.7	25.7	0.08	0.772

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά για τον στόχο που αφορά στην κοινωνικοποίηση σε επίπεδο 5% ($p < 0.10$), οι μητέρες με πολύ υψηλή μόρφωση (μεταπτυχιακό) φαίνεται να τον θεωρούν σημαντικό στόχο σε πιο μεγάλο ποσοστό (77.3%) σε σχέση με τις μητέρες με υψηλή μόρφωση (IEK / TEI / AEI) που τον θεωρούν σημαντικό στόχο επίσης σε υψηλό ποσοστό (64.3%) και, κυρίως, σε σχέση με τις μητέρες με χαμηλότερη μόρφωση που τον θεωρούν σημαντικό στόχο σε μέτριο ποσοστό (50.0%). Στους υπόλοιπους στόχους δεν προέκυψε διαφορά στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Ως προς την κατάταξη των στόχων με βάση τα ποσοστά προτίμησης τους, η ιεραρχία τους δεν φαίνεται να διαφέρει σχεδόν καθόλου ανάμεσα στις μητέρες με πανεπιστημιακή μόρφωση, δηλαδή μεταξύ αυτών που έχουν κάποιο πτυχίο IEK / TEI / AEI και αυτών που έχουν και μεταπτυχιακό. Όμως, οι μητέρες με χαμηλότερη μόρφωση, μέχρι λυκείου, δίνουν πολύ μεγάλη σημαντικότητα στον στόχο που αφορά την διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών που τον κατατάσσουν στην πρώτη θέση μαζί με την ανάπτυξη πνευματικών και

δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών (80.0%). Πολύ υψηλά, επίσης, κατατάσσουν και την καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών (60.0%). Αντίθετα, δεν κατατάσσουν τόσο υψηλά ως σημαντικό στόχο την κοινωνικοποίηση (50.0%).

Πίνακας 10. Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο

Στόχος	Μέχρι Λύκειο	IEK / TEI / AEI	Μεταπτυχιακό	Χ ²	p
	%	%	%		
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	80.0	84.7	77.3	1.47	0.481
Κοινωνικοποίηση	50.0	64.3	77.3	4.73	0.094 *
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	80.0	44.9	50.0	4.53	0.104
Συμμετοχή των παιδιών σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες και παιχνίδια	20.0	36.7	45.5	2.88	0.237
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	60.0	36.7	28.8	3.99	0.136
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	10.0	31.6	21.2	3.68	0.159

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Επιλέγοντας τους στόχους ως προς τη σημασία που τους δίνουν οι γονείς, σε τριάδες, δημιουργήθηκαν και κάποια μοτίβα, με την έννοια ότι παρατηρήθηκαν κάποιες συγκεκριμένες τριάδες να εμφανίζονται αρκετές φορές, κάτι που σημαίνει ότι κάποιοι γονείς συμμετέχοντες που θεωρούν σημαντικό κάποιον συγκεκριμένο στόχο, τείνουν να θεωρούν επίσης σημαντικό και κάποιον ή κάποιους άλλους. Στον πίνακα 11., αμέσως παρακάτω, παρουσιάζονται καταρχάς οι συχνότητες που εμφανίστηκε η κάθε παρατηρούμενη τριάδα.

Πίνακας 11. Επιλεγμένες τριάδες στόχων προσχολικής εκπαίδευσης

Τριάδες Στόχων προσχολικής εκπαίδευσης	N	%
1. Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Κοινωνικοποίηση – Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	41	20.4
2. Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Κοινωνικοποίηση	35	17.4
3. Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον – Κοινωνικοποίηση	31	15.4
8. Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Κοινωνικοποίηση	20	10.0
12. Κοινωνικοποίηση - Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων- Καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών	14	6.5
4. Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	11	5.5
14. Κοινωνικοποίηση- Καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών- Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	8	4.0

6. Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον - Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	7	3.5
5. Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες- Κοινωνικοποίηση	6	3.0
9. Κοινωνικοποίηση - Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	6	3.0
7. Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	5	2.5
13. Κοινωνικοποίηση- Καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών - Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	5	2.5
10. Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον – Κοινωνικοποίηση- Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	3	1.5
11. Κοινωνικοποίηση - Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	3	1.5
15. Κοινωνικοποίηση- Καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών -Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	3	1.5
16. Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον- Καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών	3	1.5
17. Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες- Κοινωνικοποίηση- Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	1	0.5

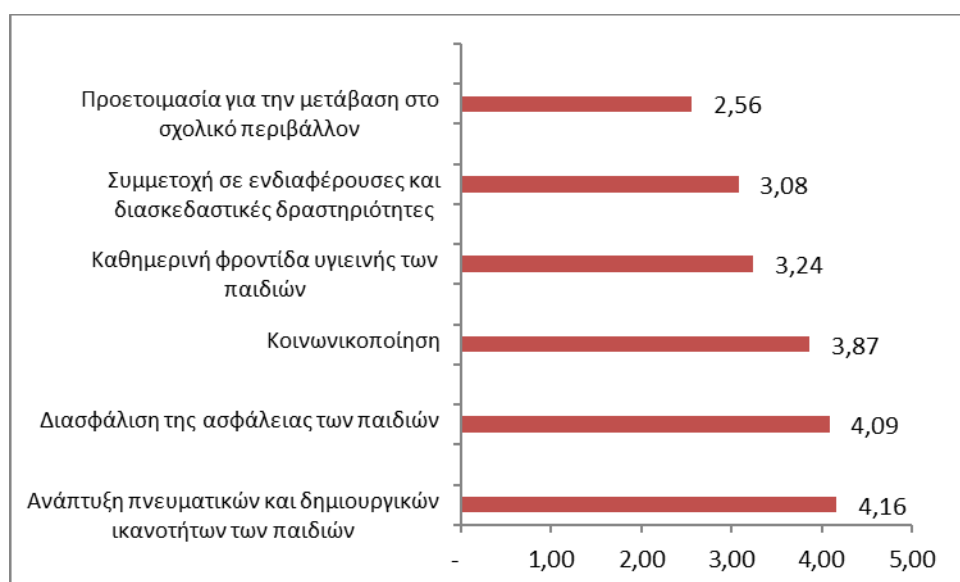
Από την παρούσα μελέτη προέκυψαν 17 διαφορετικές τριάδες στόχων, όπου οι τρεις πιο συνηθισμένες είναι οι ακόλουθες: Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Κοινωνικοποίηση – Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες, (20.4%), Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών- Κοινωνικοποίηση (17.4%) και Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων – Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον – Κοινωνικοποίηση (15.4%).

Στην δεύτερη ερώτηση της δεύτερης ενότητας, και πάλι στο πλαίσιο της διερεύνησης των στόχων προσχολικής εκπαίδευσης, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες γονείς να ιεραρχήσουν βάσει σημαντικότητας τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης. Στον Πίνακα 12. παρουσιάζεται το μέσο σκορ σε κάθε στόχο, όπου αποτέλεσμα κοντά στην τιμή '1' σημαίνει μικρότερη σημασία στον στόχο, ενώ αποτέλεσμα κοντά στην τιμή '6' σημαίνει τη μεγαλύτερη σημασία στο στόχο και στο διάγραμμα 7. απεικονίζεται η ιεράρχηση τους, όπως προέκυψε από το μέσο σκορ.

Πίνακας 12. Ιεράρχηση στόχων προσχολικής εκπαίδευσης

Στόχος	M	SD	Λίγο					Πολύ	
			Σημαντικό	2	3	4	5	Σημαντικό	
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	4.16	1.40	7 3.5%	22 10.9%	34 16.9%	47 23.4%	50 24.9%	41 20.4%	
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	4.09	1.67	17 8.5%	22 10.9%	40 19.9%	31 15.4%	29 14.4%	62 30.8%	
Κοινωνικοποίηση	3.87	1.54	15 7.5%	29 14.4%	38 18.9%	41 20.4%	42 20.9%	36 17.9%	
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	3.24	1.68	43 21.4%	35 17.4%	32 15.9%	32 15.9%	39 19.4%	20 10.0%	
Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	3.08	1.78	49 24.4%	46 22.9%	32 15.9%	19 9.5%	24 11.9%	31 15.4%	
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	2.56	1.56	70 34.8%	47 23.4%	25 12.4%	31 15.4%	17 8.5%	11 5.5%	

Διάγραμμα 7. Ιεράρχηση στόχων προσχολικής εκπαίδευσης

Ο στόχος της ανάπτυξης πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών βρέθηκε να έχει το μεγαλύτερο μέσο σκορ ($M = 4.16$), κάτι που σημαίνει ότι αποτελεί τον πιο σημαντικό στόχο προσχολικής ανάπτυξης. Πολύ κοντά είναι και το μέσο σκορ για τον στόχο που αφορά τη διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών ($M = 4.09$). ενώ, για το αυτόν τον στόχο προέκυψε και το υψηλότερο ποσοστό των συμμετεχόντων γονέων που τον θεωρούν ως τον πιο σημαντικό, βαθμολογώντας τον με '6' (30.8%). Τέλος, σχετικά υψηλό μέσο σκορ προέκυψε και για τον στόχο που αφορά την κοινωνικοποίηση ($M = 3.87$) που σημαίνει ότι και αυτός ο στόχος βαθμολογείται, κατά μέσο όρο ως αρκετά σημαντικός.

Για τον στόχο της καθημερινής φροντίδας υγιεινής των παιδιών το μέσο σκορ δεν είναι και τόσο υψηλό ($M = 3.24$) τείνοντας προς την πλευρά να θεωρηθεί λίγο σημαντικός στόχος, ενώ το ίδιο προκύπτει και για τον στόχο της συμμετοχής σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες ($M = 3.08$), αλλά, κυρίως, και για τον στόχο της προετοιμασίας για τη μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον ($M = 2.56$).

Παρακάτω εξετάζεται εάν διαφοροποιείται στατιστικά σημαντικά το μέσο σκορ βαθμολόγησης του κάθε στόχου ως προς το φύλο και έπειτα για τις μητέρες ως προς την ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, αριθμό παιδιών και μορφωτικό επίπεδο. Καθώς το δείγμα είναι αρκετά μεγάλο ($N = 201$), τότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί αξιόπιστα ο παραμετρικός έλεγχος διαφοράς των μέσων με το t-test όταν πρόκειται για δύο υπό-ομάδες, ή με την διαδικασία ανάλυσης διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (one way ANOVA) και το F-test, άσχετα με το εάν τηρείται η υπόθεση της κανονικότητας των μετρήσεων. Στους πίνακες 13-17. παρουσιάζονται τα σχετικά αποτελέσματα.

Πίνακας 13. Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης ως προς το φύλο

Στόχος	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	t	p
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	0.76	0.386	-0.20	0.846
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	0.14	0.712	-0.21	0.833
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	0.13	0.720	-0.67	0.503
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	0.01	0.982	0.79	0.431
Κοινωνικοποίηση	0.43	0.512	1.71	0.089 *
Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	0.30	0.584	-1.18	0.240

Φύλο	Κοινωνικοποίηση		
	N	M	SD
Άντρες	27	4.33	1.64
Γυναίκες	174	3.79	1.51

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων έδειξε ότι η υπόθεση για ίσες διακυμάνσεις δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$) για όλους τους στόχους. Συνεπώς, για τον έλεγχο ισότητας των μέσων όρων θα ληφθεί υπόψη η στατιστική t που λαμβάνει υπόψη τις ίσες διακυμάνσεις. Σχεδόν για όλους τους στόχους η υπόθεση ισότητας των μέσων όρων δεν

απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), υπονοώντας ότι άντρες και γυναίκες δίνουν την ίδια σημασία στους στόχους προσχολικής εκπαίδευσης. Εξαιρέση αποτελεί ο στόχος που αφορά την κοινωνικοποίηση όπου βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$). Με βάση, λοιπόν, το δεύτερο μέρος του πίνακα 13. το μέσο σκορ στους άντρες είναι υψηλότερο ($M = 4.33$) σε σχέση με τις γυναίκες, υπονοώντας ότι οι άντρες θεωρούν περισσότερο σημαντικό το στόχο της κοινωνικοποίησης σε σχέση με τις γυναίκες, βαθμολογώντας τον ακόμα και πρώτο σε σημασία.

Πίνακας 14. Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης για τις μητέρες ως προς την ηλικία

Στόχος	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	F	p
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	0.01	0.988	1.07	0.345
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	0.01	0.989	0.68	0.507
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	2.36	0.097 *	0.35	0.703
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	0.16	0.850	0.49	0.614
Κοινωνικοποίηση	0.34	0.712	2.69	0.071 *
Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	1.41	0.248	1.59	0.208

Ηλικία	Κοινωνικοποίηση			Post-Hoc Έλεγχοι (p-values)		
	N	M	SD	Ηλικία	1	2
18-30	23	3.74	1.45	1 18-30	-	
31-40	121	3.66	1.49	2 31-40	0.819	
40+	30	4.37	1.54	3 40+	0.132	0.022 **

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων έδειξε ότι η υπόθεση για ίσες διακυμάνσεις δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$) σχεδόν για όλους τους στόχους. Εξαιρέση αποτελεί ο στόχος που αφορά την διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών όπου βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$). Συνεπώς, σε αυτήν την περίπτωση επειδή δεν τηρείται η προϋπόθεση της ισότητας των διακυμάνσεων θα πρέπει να εφαρμοστεί η διαδικασία της ανάλυσης διακύμανσης, ειδικά εάν απορριφθεί η υπόθεση της ισότητας των μέσων. Σχεδόν για όλους τους στόχους η υπόθεση ισότητας των μέσων όρων δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), υπονοώντας ότι οι συμμετέχοντες μητέρες ανεξαρτήτου ηλικίας δίνουν την ίδια σημασία στους στόχους προσχολικής εκπαίδευσης. Εξαιρέση αποτελεί ο στόχος που αφορά την κοινωνικοποίηση όπου βρέθηκε στατιστικά

σημαντική διαφορά των μέσων σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$). Για αυτόν τον στόχο εφαρμόζονται και έλεγχοι post-hoc για ανά δύο συγκρίσεις, με βάση το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του τις ίσες διακυμάνσεις. Βρέθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις ηλικίες 41+ και 31-40 σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), ενώ για τις άλλες περιπτώσεις συγκρίσεων η διαφορά δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Με βάση, λοιπόν, το δεύτερο μέρος του πίνακα 14. το μέσο σκορ στις μητέρες μεγάλης ηλικίας 41+ είναι υψηλότερο ($M=4.37$) σε σχέση με τις νεαρότερες μητέρες ηλικίας 31-40 ετών ($M=3.66$) και 18-30 ετών ($M=3.74$), υπονοώντας ότι οι μεγαλύτερες μητέρες δίνουν πιο πολύ σημασία στο στόχο της κοινωνικοποίησης, βαθμολογώντας τον στόχο αυτό ακόμα και πρώτο, ειδικά σε σχέση με τις πιο μεσαίας ηλικίας μητέρες.

Πίνακας 15. Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης για τις μητέρες ως προς την οικογενειακή κατάσταση

Στόχος	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	t	p
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	0.49	0.484	1.84	0.067 *
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	0.92	0.338	-0.36	0.720
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	0.53	0.470	0.23	0.822
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	0.06	0.813	-1.53	0.126
Κοινωνικοποίηση	0.47	0.493	-0.23	0.815
Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	0.61	0.436	-0.12	0.902

Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών			
Οικογ. Κατάσταση	N	M	SD
Παντρεμένες	152	3.34	1.69
Άλλο	22	2.62	1.59

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων έδειξε ότι η υπόθεση για ίσες διακυμάνσεις δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$) για όλους τους στόχους. Συνεπώς, για τον έλεγχο ισότητας των μέσων όρων θα ληφθεί υπόψη η στατιστική t που λαμβάνει υπόψη τις ίσες διακυμάνσεις. Σχεδόν για όλους τους στόχους η υπόθεση ισότητας των μέσων όρων δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), υπονοώντας ότι οι παντρεμένες και οι άλλες μητέρες δίνουν την ίδια σημασία στους στόχους προσχολικής εκπαίδευσης. Εξάιρεση αποτελεί ο στόχος που αφορά την καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών όπου βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$). Με βάση, λοιπόν, το

δεύτερο μέρος του πίνακα 15. το μέσο σκορ στις παντρεμένες μητέρες είναι υψηλότερο (M=3.34) σε σχέση με τις άλλες, υπονοώντας ότι οι παντρεμένες μητέρες θεωρούν κάπως περισσότερο σημαντικό το στόχο της καθημερινής φροντίδας υγιεινής των παιδιών σε σχέση με τις άλλες μητέρες, βαθμολογώντας τον λίγο πιο ψηλά σε ιεραρχία.

Πίνακας 16. Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης για τις μητέρες ως προς τον αριθμό παιδιών

Στόχος	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	t	p
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	0.01	0.927	-0.60	0.552
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	2.58	0.110	-0.47	0.639
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	0.13	0.719	-0.36	0.720
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	0.08	0.773	0.50	0.617
Κοινωνικοποίηση	4.01	0.047 **	1.01	0.313
Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	1.97	0.162	0.01	0.998

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων έδειξε ότι η υπόθεση για ίσες διακυμάνσεις δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$) σχεδόν για όλους τους στόχους. Συνεπώς, για τον έλεγχο ισότητας των μέσων όρων θα ληφθεί υπόψη η στατιστική t που λαμβάνει υπόψη τις ίσες διακυμάνσεις. Εξάιρεση αποτελεί ο στόχος που αφορά την κοινωνικοποίηση όπου η υπόθεση ισότητας των διακυμάνσεων απορρίπτεται σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$). Συνεπώς, για αυτό το στόχο θα χρησιμοποιηθεί για τον έλεγχο των μέσων όρων η στατιστική t που λαμβάνει υπόψη τις άνισες διακυμάνσεις. Για όλους τους στόχους η υπόθεση ισότητας των μέσων όρων δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), υπονοώντας ότι οι μητέρες με ένα παιδί, αλλά και οι μητέρες με περισσότερα παιδιά δίνουν την ίδια σημασία στους στόχους προσχολικής εκπαίδευσης.

Πίνακας 17. Διαφοροποίηση μέσου σκορ σημαντικότητας στόχων προσχολικής εκπαίδευσης για τις μητέρες ως προς το μορφωτικό επίπεδο

Στόχος	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	F	p
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	1.11	0.332	0.56	0.570
Ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών	1.03	0.359	0.87	0.420
Διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών	0.60	0.552	0.16	0.851
Προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον	3.60	0.029 **	1.50	0.226
Κοινωνικοποίηση	0.96	0.386	3.54	0.031 **
Συμμετοχή σε ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες	0.29	0.746	1.91	0.152

Μορφ. Επίπεδο	Κοινωνικοποίηση			Μορφ. Επίπεδο	1	2
	N	M	SD			
Μέχρι Λύκειο	10	2.60	1.43	1 Μέχρι Λύκειο	-	
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	3.81	1.56	2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.015 **	
Μεταπτυχιακό	66	3.93	1.39	3 Μεταπτυχιακό	0.009 ***	0.604

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων έδειξε ότι η υπόθεση για ίσες διακυμάνσεις δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$) σχεδόν για όλους τους στόχους. Εξαιρέση αποτελεί ο στόχος που αφορά την προετοιμασία για τη μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον, όπου βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$). Συνεπώς, σε αυτήν την περίπτωση επειδή δεν τηρείται η προϋπόθεση της ισότητας των διακυμάνσεων θα πρέπει να εφαρμοστεί προσεκτικά η διαδικασία της ανάλυσης διακύμανσης, ειδικά εάν απορριφθεί η υπόθεση της ισότητας των μέσων. Σχεδόν για όλους τους στόχους η υπόθεση ισότητας των μέσων όρων δεν απορρίπτεται σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), υπονοώντας ότι οι συμμετέχοντες μητέρες ανεξαρτήτου μορφωτικού επιπέδου δίνουν την ίδια σημασία στους στόχους προσχολικής εκπαίδευσης. Εξαιρέση αποτελεί ο στόχος που αφορά την κοινωνικοποίηση όπου βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$). Για αυτόν τον στόχο εφαρμόζονται και έλεγχοι post-hoc για ανά δύο συγκρίσεις, με βάση το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του τις ίσες διακυμάνσεις. Βρέθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις κατηγορίες λύκειο και ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), και ανάμεσα στις κατηγορίες λύκειο και μεταπτυχιακό σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), ενώ ανάμεσα σε ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ και μεταπτυχιακό η διαφορά δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Με βάση το δεύτερο μέρος του πίνακα 17. το μέσο σκορ στις μητέρες με πολύ υψηλή μόρφωση (μεταπτυχιακό) είναι υψηλότερο ($M=3.93$) σε σχέση με τις μητέρες με υψηλή μόρφωση (ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ) ($M=3.81$), και, ειδικότερα, με τις μητέρες με χαμηλή μόρφωση (μέχρι λύκειο) ($M=2.60$), υπονοώντας ότι οι περισσότερες μορφωμένες μητέρες δίνουν πολύ πιο μεγάλη σημασία στο στόχο της

κοινωνικοποίησης, βαθμολογώντας τον στόχο αυτό από τους πρώτους, σε σχέση με τις μητέρες με πιο χαμηλή μόρφωση που τον βαθμολογούν από τους τελευταίους.

Αξίζει να σημειωθεί, κλείνοντας την παρουσίαση των αποτελεσμάτων που αφορούν τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης, ότι η κατάταξη των στόχων προσχολικής εκπαίδευσης, ως προς το πόσο σημαντικούς τους βαθμολογούσαν μεταξύ τους, προέκυψε σχεδόν ίδια με την κατάταξη με τα ποσοστά ως προς το εάν κάθε στόχος είναι ή όχι σημαντικός, όπου επιλέγονταν τρεις στόχοι από κάθε ερωτώμενο. Η μόνη διαφορά είναι ως προς το στόχο που αφορά τη διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών, όπου βαθμολογείται ως δεύτερος στόχος, αν και είχε το τρίτο υψηλότερο ποσοστό προτίμησης, ενώ είχε και το υψηλότερο ποσοστό των συμμετεχόντων γονέων που τον βαθμολόγησαν ως τον πρώτο στόχο.

Συνεπώς, και με τις δύο σχετικές ερωτήσεις που αφορούν τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης προέκυψε ότι η ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων είναι ο πλέον σημαντικός στόχος, ενώ σε δεύτερο πλάνο είναι οι στόχοι της διασφάλισης της ασφάλειας των παιδιών και της κοινωνικοποίησης τους. Από την άλλη μεριά, ο πλέον μη σημαντικός στόχος είναι η προετοιμασία για τη μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον.

Στην ερώτηση της δεύτερης ενότητας που διερευνά τις αντιλήψεις των γονέων σχετικά με την κατάλληλη ηλικία έναρξης της φοίτησης του παιδιού στην προσχολική ηλικία, προέκυψαν τα παρακάτω αποτελέσματα, όπως αναπαριστώνται στο διάγραμμα 8. αμέσως παρακάτω.

Διάγραμμα 8. Ηλικία έναρξης φοίτησης παιδιού στην προσχολική εκπαίδευση

Βρέθηκε ότι 94 συμμετέχοντες θεωρούν ότι η κατάλληλη ηλικία έναρξης φοίτησης είναι 3-4 ετών (46.5%), 79 συμμετέχοντες πιστεύουν ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 2-3 ετών (39.5%) και, τέλος, 28 συμμετέχοντες πιστεύουν ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 4-5 ετών (14.0%).

Διερευνήθηκε, επίσης, κατά πόσο οι στάσεις αυτές των συμμετεχόντων γονέων ως προς το ποια ηλικία έναρξης φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση θεωρείται κατάλληλη διαφοροποιούνται ως προς το φύλο και έπειτα, ειδικά για τις γυναίκες – μητέρες εάν διαφοροποιούνται ως προς τα υπόλοιπα δημογραφικά, όπως η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, ο αριθμός παιδιών και το μορφωτικό επίπεδο. Καθώς οι στάσεις αυτές έχουν μετρηθεί με ποιοτικό τρόπο (δηλαδή ποια ηλικιακή ομάδα θεωρούν πιο κατάλληλη), ενώ και τα δημογραφικά έχουν επίσης μετρηθεί με ποιοτικό τρόπο, τότε εφαρμόστηκε το στατιστικό κριτήριο χ^2 για να διερευνηθεί στατιστικά – επαγωγικά εάν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση των στάσεων. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους πίνακες 18-22 αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 18. Διαφοροποίηση στάσεων ως προς την πιο κατάλληλη ηλικία έναρξη φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση ανάλογα με το φύλο

	<u>Άντρες</u>	<u>Γυναίκες</u>	χ^2	p
	%	%		
2-3 ετών	37.0	39.7	6.16	0.046 **
3-4 ετών	33.3	48.3		
4-5 ετών	29.6	12.1		

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Πρόεκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), κάτι που σημαίνει ότι υπάρχει διαφοροποίηση των στάσεων ως προς την πιο κατάλληλη ηλικία έναρξης φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση ανάλογα με το φύλο. Πιο συγκεκριμένα, οι γυναίκες πιστεύουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 3-4 ετών (48.3%) σε σχέση με τους άντρες (33.3%), ενώ οι άντρες πιστεύουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 4-5 (29.6%) σε σχέση με τις γυναίκες.

Πίνακας 19. Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την ηλικία

	<u>18-30</u>	<u>31-40</u>	<u>41+</u>	χ^2	p
	%	%	%		
2-3 ετών	47.8	38.0	40.0	8.06	0.089 *
3-4 ετών	34.8	53.7	36.7		
4-5 ετών	17.4	8.3	23.5		

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), κάτι που σημαίνει ότι υπάρχει διαφοροποίηση των στάσεων των μητέρων ως προς την πιο κατάλληλη ηλικία έναρξης φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση ανάλογα με την ηλικία τους. Πιο συγκεκριμένα, οι μητέρες ηλικίας 31-40 ετών πιστεύουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 3-4 ετών (53.7%) σε σχέση με τις μητέρες ηλικίας 41+ (36.7%), αλλά και με τις μητέρες ηλικίας 18-30 ετών (34.8%). Επίσης, οι μητέρες ηλικίας 18-30 ετών πιστεύουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 2-3 ετών (47.8%) σε σχέση με τις μητέρες ηλικίας 41+ ετών (40.0%) και ηλικίας 31-40 ετών (38.0%). Τέλος, οι μητέρες ηλικίας 41+ πιστεύουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 4-5 (23.5%) σε σχέση με τις μητέρες ηλικίας 18-30 ετών (17.4%) και ειδικά με τις μητέρες ηλικίας 31-40 ετών (8.3%).

Πίνακας 20. Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση

	<u>Παντρεμένες</u>	<u>Άλλες</u>	χ^2	p
	%	%		
2-3 ετών	39.5	40.9	3.12	0.210
3-4 ετών	50.0	36.4		
4-5 ετών	10.5	22.7		

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Προέκυψε στατιστικά μη σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), κάτι που σημαίνει ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση των στάσεων των μητέρων ως προς την πιο κατάλληλη ηλικία έναρξης φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση ανάλογα με το εάν είναι παντρεμένες ή όχι. Παρόλο που φαίνεται να υπάρχει μια τάση οι παντρεμένες μητέρες να πιστεύουν σε

υψηλότερο ποσοστό ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 3-4 ετών (50.0%) σε σχέση με τις άλλες μητέρες (36.4%), εντούτοις ούτε αυτή η διαφορά δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική.

Πίνακας 21. Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με τον αριθμό παιδιών

	<u>1 παιδί</u>	<u>2+ παιδιά</u>		
	%	%	χ^2	p
2-3 ετών	41.5	38.5	0.25	0.885
3-4 ετών	47.7	48.6		
4-5 ετών	10.8	12.8		

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Προέκυψε στατιστικά μη σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), κάτι που σημαίνει ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση των στάσεων των μητέρων ως προς την πιο κατάλληλη ηλικία έναρξης φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση ανάλογα με το εάν έχουν ένα παιδί ή περισσότερα παιδιά.

Πίνακας 22. Διαφοροποίηση στάσεων των γυναικών-μητέρων ως προς την σημαντικότητα των στόχων της προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο

	<u>Μέχρι Λύκειο</u>	<u>IEK / TEI / AEI</u>	<u>Μεταπτυχιακό</u>		
	%	%	%	χ^2	p
2-3 ετών	30.0	42.9	36.4	3.54	0.471
3-4 ετών	70.0	45.9	48.5		
4-5 ετών	-	11.2	15.2		

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Προέκυψε στατιστικά μη σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), κάτι που σημαίνει ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση των στάσεων των μητέρων ως προς την πιο κατάλληλη ηλικία έναρξης φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο. Παρόλο που φαίνεται να υπάρχει μια τάση οι λιγότερο μορφωμένες μητέρες να πιστεύουν σε υψηλότερο ποσοστό ότι η κατάλληλη ηλικία είναι 3-4 ετών (70.0%) σε σχέση με τις πιο

μορφωμένες μητέρες σε επίπεδο ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ (45.9%) ή επίπεδο μεταπτυχιακό (48.5%), εντούτοις ούτε αυτή η διαφορά δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική.

5.1.3 Χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης που θεωρούν οι γονείς πιο σημαντικά

Στην τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου διερευνάται η σημαντικότητα που αποδίδουν οι γονείς σε διάφορους παράγοντες που σχετίζονται με το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να αποδώσουν την σημαντικότητα των διαφόρων παραγόντων που τους παρατέθηκαν βαθμολογώντας σε επταβάθμια κλίμακα τύπου Likert, όπου η τιμή '1' ισοδυναμεί με το «καθόλου σημαντικό» και η τιμή '7' με το «πάρα πολύ σημαντικό». Θεωρώντας ότι η κλίμακα αυτή είναι μετρημένη έτσι ώστε οι τιμές να ισαπέχουν μεταξύ τους, έχει νόημα να υπολογιστεί ένα μέσο σκορ για κάθε χαρακτηριστικό και να εξεταστεί κατά πόσο διαφέρει στατιστικά σημαντικά από την τιμή '4' η οποία είναι στο μέσο της κλίμακας και θεωρείται ότι αντανακλά μια ουδέτερη στάση ως προς τη σημασία που δίνουν οι ερωτώμενοι. Καθώς το δείγμα είναι αρκετά μεγάλο (N = 201), τότε μπορεί να εφαρμοστεί αξιόπιστα το παραμετρικό t-test για ένα δείγμα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα 23. αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 23. Βαθμός σημασίας που δίνεται από τους γονείς στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης

	N	M	SD	Έλεγχος	
				t	p
				M = 4	
Προσόντα των παιδαγωγών	201	6.73	0.73	53.11	0.000 ***
Αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού	201	6.66	0.64	59.30	0.000 ***
Επικοινωνία και την ενημέρωση των γονέων	201	6.53	0.74	48.40	0.000 ***
Φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών	201	6.41	0.93	36.75	0.000 ***
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται	201	6.30	0.90	36.46	0.000 ***
Εγκαταστάσεις	201	6.06	1.05	27.76	0.000 ***
Δίδακτρα προσιτά	201	5.84	1.06	24.72	0.000 ***
Φήμη	201	5.28	1.23	14.79	0.000 ***
Να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας	201	4.88	1.45	8.62	0.000 ***
Ποιοτικά χαρακτηριστικά	201	6.53	0.52	69.22	0.000 ***
Πρακτικά χαρακτηριστικά	201	5.51	0.77	27.85	0.000 ***

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Παρατηρείται ότι το μέσο σκορ σε όλα τα χαρακτηρίστηκα υπολογίστηκε πάνω από την τιμή '4', ενώ ο σχετικός έλεγχος έδειξε ότι η διαφορά αυτή από το '4' προέκυψε στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) για όλους τους σχετικούς παράγοντες.

Για τα πρώτα σε μέσο σκορ χαρακτηριστικά, η βαθμολογία είναι κατά μέσο όρο πολύ κοντά στην τιμή '7' υπονοώντας ότι οι συμμετέχοντες γονείς δίνουν σε αυτά την πλέον μέγιστη σημασία. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι τα προσόντα των παιδαγωγών ($M=6.73$), η αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού ($M=6.66$) και η επικοινωνία και ενημέρωση γονέων ($M=6.53$). Πάντως πολύ υψηλό μέσο σκορ προέκυψε και για τα χαρακτηριστικά που αφορούν την φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών ($M=6.41$), αλλά και για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ($M=6.30$). Γενικά, για όλα τα λεγόμενα «ποιοτικά χαρακτηριστικά» βρέθηκε πολύ υψηλό μέσο σκορ.

Τα επόμενα χαρακτηριστικά, σε σημασία, είναι οι εγκαταστάσεις ($M=6.06$), τα προσιτά δίδακτρα ($M=5.84$), η φήμη ($M=5.28$) και να βρίσκεται κοντά στην κατοικία των γονέων ($M=4.88$), όπου όλα αποτελούν τα λεγόμενα «πρακτικά χαρακτηριστικά».

Για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά βρέθηκε ένα συνολικό μέσο σκορ (λαμβάνοντας το μέσο όρων των επιμέρους βαθμολογιών σε αυτά τα χαρακτηριστικά που περιλαμβάνουν τα προσόντα των παιδαγωγών, την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και των μαθητών, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, τη φροντίδα της υγιεινής, την επίβλεψη των παιδιών και την επικοινωνία και ενημέρωση) πολύ υψηλό που τείνει την τιμή '7' ($M=6.53$) και φυσικά στατιστικά υψηλότερο της τιμής '4' σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), κάτι που σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες γονείς τείνουν να δίνουν πάρα πολύ υψηλή σημασία σε αυτά τα χαρακτηριστικά. Για τα πρακτικά χαρακτηριστικά, αντίστοιχα, βρέθηκε επίσης ένα συνολικό μέσο σκορ (λαμβάνοντας το μέσο όρο των επιμέρους βαθμολογιών σε αυτά τα χαρακτηριστικά που περιλαμβάνουν τις εγκαταστάσεις του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης, την τοποθεσία του σε σχέση με την κατοικία των γονέων, τη φήμη και τα δίδακτρα.) επίσης αρκετά υψηλό ($M=5.51$) και φυσικά στατιστικά υψηλότερο της τιμής '4' σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), κάτι που σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες γονείς τείνουν να δίνουν υψηλή σημασία και στα πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης.

Για να εξεταστεί, όμως, εάν διαφέρει ο βαθμός σημασίας που δίνουν οι συμμετέχοντες σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά, θα πρέπει να εφαρμοστεί ο παραμετρικός έλεγχος

διαφοράς μέσων για ζευγαρωτά δείγματα (pair-wise t-test), διότι συγκρίνονται τα ίδια άτομα σε δύο διαφορετικές μετρήσεις (ποιοτικά – πρακτικά χαρακτηριστικά) μετρημένες στην ίδια κλίμακα (1-7). Το μεγάλο δείγμα είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση για να διεξαχθεί αυτός ο έλεγχος αξιόπιστα.

Επιπλέον, εξετάζεται και κατά πόσο υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην βαθμολογία στη σημασία που δίνουν στα ποιοτικά και στα ποσοτικά χαρακτηριστικά. Καθώς, οι μετρήσεις έχουν εκληφθεί ως ποσοτικές, τότε ο παραμετρικός συντελεστής συσχέτισης του Pearson μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

Τα αποτελέσματα για τον έλεγχο διαφοράς των μέσων βαθμολογιών της σημασίας σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά αλλά και του συντελεστή συσχέτισης παρουσιάζονται στον πίνακα 24. αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 24. Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τους γονείς μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους

<u>Έλεγχος</u>		<u>Συντελεστής</u>	
$M_{\text{ποιοτικά}} = M_{\text{πρακτικά}}$		<u>Συσχέτισης Pearson</u>	
t	p	r	p
19.23	0.000 ***	0.384	0.000 ***

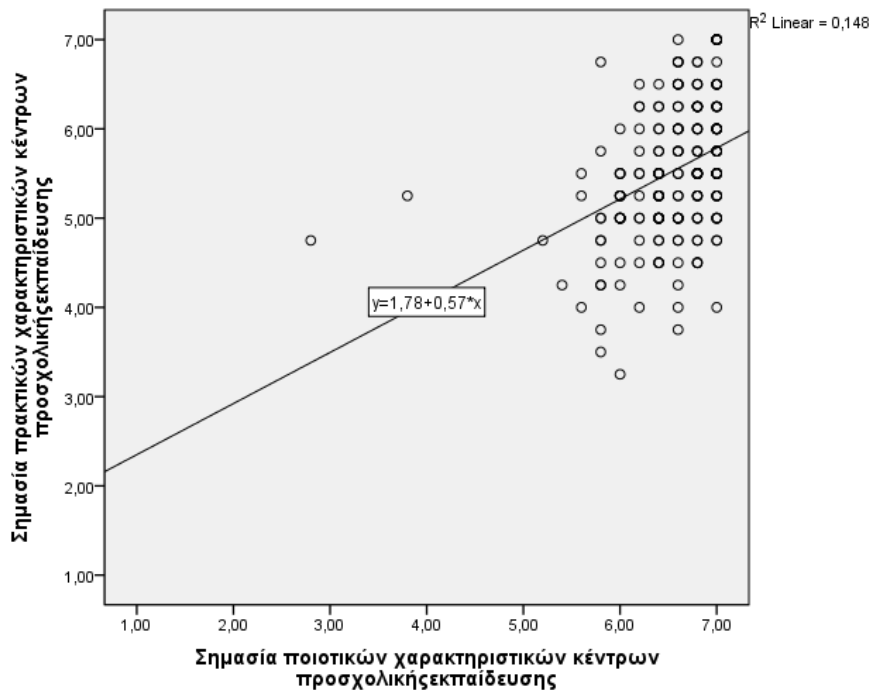
* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας των μέσων σκορ σημασίας ανάμεσα σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$). Με βάση λοιπόν και τα μέσα σκορ από τον πίνακα 18, προκύπτει το συμπέρασμα ότι ενώ οι συμμετέχοντες γονείς δίνουν υψηλή σημασία και στα ποιοτικά και στα πρακτικά χαρακτηριστικά, εντούτοις, φαίνεται ότι δίνουν κάπως περισσότερη σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης, όπως παρουσιάζεται και παρακάτω στο διάγραμμα 9.

Διάγραμμα 9. Συσχέτιση σημασίας που δίνουν οι γονείς στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης με την σημασία που δίνουν στα πρακτικά χαρακτηριστικά τους

Ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson προέκυψε μέτριος – θετικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1% ($r = 0.384$ $p < 0.01$). Συνεπώς, υπάρχει μια μέτρια τάση όσοι συμμετέχοντες δίνουν υψηλή σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά και να δίνουν υψηλή σημασία και στα πρακτικά.

Εξετάστηκε εάν διαφοροποιείται η σημασία που δίνουν σε κάθε χαρακτηριστικό, αλλά και γενικά τα ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά ανάλογα με το φύλο και έπειτα εξετάστηκε μόνο για τις μητέρες, εάν υπάρχει διαφοροποίηση ανάλογα με την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τον αριθμό παιδιών και το εκπαιδευτικό επίπεδο. Λόγω του μεγάλου δείγματος μπορούν να εφαρμοστούν αξιόπιστα ο παραμετρικός έλεγχος διαφοράς των μέσων για δύο δείγματα t-test, σε περίπτωση που το δημογραφικό έχει δύο κατηγορίες ή ο παραμετρικός έλεγχος διαφοράς των μέσων ανάμεσα σε περισσότερα από δύο δείγματα ανάλυση διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (one way ANOVA), σε περίπτωση που το δημογραφικό έχει πάνω από δύο κατηγορίες. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους πίνακες 25-29 αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 25. Διαφοροποίηση στάσεων στη σημασία που δίνεται από τους γονείς στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το φύλο

Σημασία χαρακτηριστικών κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	t	p
Προσόντα των παιδαγωγών	2.18	0.141	-0.74	0.459
Αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού	11.13	0.001 ***	-2.75	0.010 **
Επικοινωνία και την ενημέρωση των γονέων	4.04	0.046 **	-0.97	0.342
Φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών	0.46	0.497	-0.89	0.373
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται	0.03	0.859	0.85	0.518
Εγκαταστάσεις	0.68	0.410	0.27	0.786
Διδάκτρα προσπα	0.01	0.972	-0.72	0.470
Φήμη	0.05	0.819	0.25	0.804
Να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας	0.29	0.593	1.18	0.241
Ποιοτικά χαρακτηριστικά	1.47	0.227	-1.69	0.092 *
Πρακτικά χαρακτηριστικά	0.01	0.922	0.49	0.622

Αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού

Φύλο	N	M	SD
Άντρες	27	6.22	0.93
Γυναίκες	174	6.73	0.55

Ποιοτικά χαρακτηριστικά

Φύλο	N	M	SD
Άντρες	27	6.37	0.80
Γυναίκες	174	6.55	0.46

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων. Σε όσες περιπτώσεις προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά των διακυμάνσεων, χρησιμοποιείται το t-statistic που υποθέτει άνισες διακυμάνσεις, ενώ σε όσες περιπτώσεις προκύπτει στατιστικά ασήμαντη διαφορά διακυμάνσεων, τότε χρησιμοποιείται το t-statistic που υποθέτει ίσες διακυμάνσεις. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο t προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για το χαρακτηριστικό που αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), ενώ για τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά στην σημασία που δίνεται μεταξύ ανδρών και γυναικών σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών προέκυψε, επίσης, και για την σημασία που δίνεται στα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), ενώ δεν προέκυψε ανάλογη διαφορά για τα πρακτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Από το δεύτερο μέρος του πίνακα 26. προκύπτει ότι οι γυναίκες δίνουν πολύ υψηλή σημασία στην αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού (M=6.73) και κάπως υψηλότερη από την υψηλή σημασία που δίνουν και οι άντρες (M=6.22).

Επίσης, βρέθηκε ότι οι γυναίκες δίνουν, γενικά, περισσότερη σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά (M=6.55) σε σχέση με την (υψηλή και πάλι) σημασία που δίνουν οι άντρες (M=6.37).

Πίνακας 26. Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στη σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την ηλικία τους

Σημασία χαρακτηριστικών κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	F	p
Προσόντα των παιδαγωγών	1.79	0.169	0.55	0.577
Αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού	12.15	0.000 ***	5.19	0.006 ***
Επικοινωνία και την ενημέρωση των γονέων	0.91	0.403	0.57	0.567
Φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών	0.56	0.570	2.91	0.057 *
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται	1.85	0.161	0.31	0.731
Εγκαταστάσεις	1.20	0.304	1.37	0.258
Δίδακτρα προσπα	0.26	0.771	0.44	0.646
Φήμη	1.19	0.306	2.14	0.121
Να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας	0.67	0.513	0.93	0.398
Ποιοτικά χαρακτηριστικά	0.90	0.410	2.46	0.088 *
Πρακτικά χαρακτηριστικά	0.81	0.445	0.53	0.590

Αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού			
Ηλικία	N	M	SD
18-30	23	6.65	0.57
31-40	121	6.81	0.41
40+	30	6.47	0.86

Post-Hoc Έλεγχοι (p-values)		
Ηλικία	1	2
1 18-30	-	
2 31-40	0.514	
3 40+	0.723	0.117

Φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών			
Ηλικία	N	M	SD
18-30	23	6.61	0.84
31-40	121	6.77	0.66
40+	30	6.73	0.58

Post-Hoc Έλεγχοι (p-values)		
Ηλικία	1	2
1 18-30	-	
2 31-40	0.570	
3 40+	0.038 **	0.029 **

Ποιοτικά χαρακτηριστικά			
Ηλικία	N	M	SD
18-30	23	6.55	0.41
31-40	121	6.59	0.41
40+	30	6.39	0.62

Post-Hoc Έλεγχοι (p-values)		
Ηλικία	1	2
1 18-30	-	
2 31-40	0.671	
3 40+	0.201	0.028 **

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων, διότι αποτελεί μια βασική προϋπόθεση για αξιόπιστη εφαρμογή της διαδικασίας one way ANOVA. Σε περίπτωση που δεν βρεθεί στατιστικά σημαντική διαφορά, τότε η διαδικασία εφαρμόζεται αξιόπιστα. Εάν, όμως, βρεθεί στατιστικά σημαντική διαφορά για τις διακυμάνσεις, τότε εάν δεν βρεθεί στατιστικά σημαντική διαφορά στους μέσους όρους, τότε το εύρημα παραμένει αξιόπιστο. Εάν όμως, βρεθεί στατιστικά σημαντική διαφορά στις διακυμάνσεις, αλλά και στους μέσους, τότε για να διερευνηθεί αυτή η διαφορά περαιτέρω και αξιόπιστα θα χρησιμοποιηθεί το κριτήριο Dunnett στο πλαίσιο των post-hoc ελέγχων (έλεγχοι που κάνουν ανά δύο ομάδες σύγκριση) το οποίο λαμβάνει υπόψη του τις άνισες διακυμάνσεις.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο F για τη διαφορά των μέσων προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για το χαρακτηριστικό που αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) και για το χαρακτηριστικό που αφορά την φροντίδα και υγιεινή των παιδιών σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$). Για τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά στην σημασία που δίνεται μεταξύ μητέρων διαφόρων ηλικιών σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ μικρότερων και μεγαλύτερης ηλικίας μητέρων προέκυψε, επίσης, και για την σημασία που δίνεται στα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), ενώ δεν προέκυψε ανάλογη διαφορά για τα πρακτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Στο δεύτερο μέρος του πίνακα 26. παρουσιάζονται οι post-hoc έλεγχοι. Για το χαρακτηριστικό που αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού και οι τρεις ανά δύο συγκρίσεις δεν έδειξαν στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$), λαμβάνοντας υπόψη το κριτήριο Dunnett που λαμβάνει υπόψη άνισες διακυμάνσεις, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι εντέλει η σημασία που δίνεται σε αυτό το χαρακτηριστικό δεν διαφέρει στατιστικά σημαντικά λόγω ηλικίας. Για το χαρακτηριστικό που αφορά την φροντίδα και υγιεινή των παιδιών, προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ ηλικιών 40+ ετών και 18-30 ετών, αλλά και μεταξύ 40+ ετών και 31-40 ετών σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), εφαρμόζοντας το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του ίσες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι μητέρες μεγαλύτερων ηλικιών, 40+ ετών, δίνουν υψηλή σημασία στην φροντίδα και υγιεινή των παιδιών ($M=6.73$), υψηλότερη από ότι δίνουν οι νέες μητέρες ηλικίας 18-30 ετών ($M=6.61$), και λίγο χαμηλότερη από ότι δίνουν οι μητέρες ηλικίας 30-40 ετών ($M=6.77$). Γενικά, οι πιο μεγάλες μητέρες δίνουν λίγο πιο πολύ σημασία σε αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις νεότερες μητέρες.

Για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ 40+ ετών και 31-40 ετών σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), εφαρμόζοντας το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του ίσες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι μητέρες μεγαλύτερων ηλικιών, 40+ ετών, δίνουν μεν υψηλή σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά ($M=6.39$), αλλά λιγότερη από ότι δίνουν οι νέες μητέρες ηλικίας 18-30 ετών ($M=6.55$), και, ιδίως, από ότι δίνουν οι μητέρες ηλικίας 30-40 ετών ($M=6.59$).

Πίνακας 27. Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στη σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση τους

Σημασία χαρακτηριστικών κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	t	p
Προσόντα των παιδαγωγών	3.19	0.076 *	-1.22	0.229
Αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού	0.73	0.394	-0.39	0.697
Επικοινωνία και την ενημέρωση των γονέων	0.01	0.926	-0.22	0.829
Φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών	3.11	0.079 *	-1.46	0.153
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται	1.47	0.227	-1.48	0.141
Εγκαταστάσεις	0.20	0.657	-1.07	0.284
Δίδακτρα προσπί	0.70	0.403	-1.34	0.181
Φήμη	0.45	0.502	-2.07	0.040 **
Να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας	0.34	0.562	-2.20	0.029 **
Ποιοτικά χαρακτηριστικά	1.76	0.186	-1.45	0.150
Πρακτικά χαρακτηριστικά	0.60	0.441	-2.65	0.009 ***

Οικογ. Κατάσταση	Φήμη		
	N	M	SD
Παντρεμένες	152	5.20	1.25
Άλλο	22	5.77	1.02

Οικογ. Κατάσταση	Να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας		
	N	M	SD
Παντρεμένες	152	4.74	1.44
Άλλο	22	5.45	1.22

Οικογ. Κατάσταση	Πρακτικά χαρακτηριστικά		
	N	M	SD
Παντρεμένες	152	5.45	0.76
Άλλο	22	5.90	0.78

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων για την επιλογή του t-statistic που υποθέτει ίσες ή άνισες διακυμάνσεις ανάλογα με το αποτέλεσμα του ελέγχου αυτού. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο t προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για

το χαρακτηριστικό που αφορά τη φήμη σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$) και για το χαρακτηριστικό που έχει να κάνει με την κοντινή απόσταση σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$). Για τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά στην σημασία που δίνεται μεταξύ παντρεμένων και μη μητέρων σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ παντρεμένων και μη μητέρων προέκυψε, επίσης, και για την σημασία που δίνεται στα πρακτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), ενώ δεν προέκυψε ανάλογη διαφορά για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Από το δεύτερο μέρος του πίνακα 27. προκύπτει ότι οι παντρεμένες μητέρες δίνουν μεν αρκετά υψηλή σημασία στη φήμη ($M=5.20$), άλλη κάπως χαμηλότερη από την σημασία που δίνουν και οι άλλες ($M=5.77$), ενώ βρέθηκε, επίσης, ότι οι παντρεμένες μητέρες δίνουν κάπως υψηλή σημασία στην κοντινή απόσταση ενός κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης ($M=4.74$), αλλά όχι τόσο όσο δίνουν οι άλλες ($M=5.45$). Τέλος, βρέθηκε ότι οι παντρεμένες μητέρες δίνουν, γενικά, σχετικά υψηλή σημασία στα πρακτικά χαρακτηριστικά ($M=5.45$), αλλά όχι όσο δίνουν οι άλλες ($M=5.90$).

Πίνακας 28. Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στη σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με τον αριθμό παιδιών τους

Σημασία χαρακτηριστικών κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	t	p
Προσόντα των παιδαγωγών	0.36	0.552	0.19	0.850
Αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού	0.36	0.547	-0.13	0.900
Επικοινωνία και την ενημέρωση των γονέων	1.22	0.270	0.59	0.560
Φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών	1.48	0.226	0.83	0.410
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται	0.01	0.996	0.77	0.443
Εγκαταστάσεις	1.24	0.267	1.47	0.144
Δίδακτρα προσπί	1.44	0.232	-0.16	0.875
Φήμη	0.15	0.700	1.08	0.284
Να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας	0.30	0.587	0.09	0.928
Ποιοτικά χαρακτηριστικά	0.44	0.507	0.83	0.409
Πρακτικά χαρακτηριστικά	1.16	0.284	0.90	0.370

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων για την επιλογή του t-statistic που υποθέτει ίσες ή άνισες διακυμάνσεις ανάλογα με το αποτέλεσμα του ελέγχου αυτού. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο t δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για κανένα χαρακτηριστικό σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$) ανάμεσα σε μητέρες με ένα παιδί και

περισσότερα παιδιά. Στατιστικά σημαντική διαφορά δεν προέκυψε, επίσης, ούτε για την σημασία που δίνεται στα πρακτικά χαρακτηριστικά αλλά ούτε και για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Συνεπώς, το εάν έχει μια μητέρα ένα ή περισσότερα παιδιά δεν διαφοροποιεί καθόλου τη σημασία που δίνει σε διάφορα ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης.

Πίνακας 29. Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στη σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο τους

Σημασία χαρακτηριστικών κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	F	p
Προσόντα των παιδαγωγών	3.83	0.024 **	0.81	0.445
Αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού	0.96	0.383	0.37	0.695
Επικοινωνία και την ενημέρωση των γονέων	0.81	0.447	1.23	0.296
Φροντίδα και την υγιεινή των παιδιών	1.26	0.286	0.51	0.604
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται	0.91	0.404	0.47	0.628
Εγκαταστάσεις	1.61	0.202	1.14	0.323
Διδάκτρα προσipa	0.37	0.689	0.12	0.891
Φήμη	1.93	0.149	1.58	0.208
Να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας	1.68	0.189	5.88	0.003 ***
Ποιοτικά χαρακτηριστικά	1.06	0.350	0.84	0.432
Πρακτικά χαρακτηριστικά	2.85	0.061 *	1.54	0.217

Να βρίσκεται κοντά στην κατοικία σας				Μορφ. Επίπεδο		
Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD	1	2	
Μέχρι Λύκειο	10	4.10	1.79	1 Μέχρι Λύκειο	-	
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	4.61	1.49	2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.271	
Μεταπτυχιακό	66	5.27	1.17	3 Μεταπτυχιακό	0.014 **	0.003 ***

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων, ως μια βασική προϋπόθεση για αξιόπιστη εφαρμογή της διαδικασίας one way ANOVA και για να εφαρμοστεί, έπειτα και εάν χρειάζεται, το κατάλληλο κριτήριο στο πλαίσιο των post-hoc ελέγχων το οποίο λαμβάνει υπόψη του ίσες ή άνισες διακυμάνσεις αναλόγως τι έχει προκύψει.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο F για τη διαφορά των μέσων προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για το χαρακτηριστικό που αφορά την κοντινή απόσταση σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), ενώ για τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά στην σημασία που δίνεται μεταξύ μητέρων λιγότερο ή περισσότερο

μορφωμένες σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Δεν προέκυψε, επίσης, καμία στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ μητέρων με λιγότερο ή υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο και για την σημασία που δίνεται στα ποιοτικά χαρακτηριστικά αλλά και τη σημασία που δίνεται και για τα πρακτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Στο δεύτερο μέρος του πίνακα 30. παρουσιάζονται οι post-hoc έλεγχοι. Για το χαρακτηριστικό που αφορά την κοντινή απόσταση προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων λυκείου σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), αλλά και μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), εφαρμόζοντας το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του ίσες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερες μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, δίνουν υψηλή σημασία στην κοντινή απόσταση του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης από το σπίτι του ($M=5.27$), και αρκετά υψηλότερη από ότι δίνουν οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=4.61$), και από ότι δίνουν οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=4.10$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες δίνουν πολύ περισσότερη σημασία σε αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Διερευνήθηκε, επίσης, για κάθε φύλο ξεχωριστά εάν η μέση βαθμολογία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά διαφέρει από αυτή που δίνεται στα πρακτικά χαρακτηριστικά, όπως και ο βαθμός συσχέτισης τους. Επίσης, ειδικά για τις μητέρες, διερευνήθηκαν τα ίδια για κάθε δημογραφική ομάδα ανάλογα με την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τον αριθμό παιδιών και το μορφωτικό επίπεδο. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους πίνακες 30-34 αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 30. Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τους γονείς μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με το φύλο

Φύλο	Έλεγχος		Συντελεστής	
	$M_{\text{ποιοτικά}} = M_{\text{πρακτικά}}$	p	Συσχέτισης Pearson	r
Άντρες	4.87	0.000 ***	0.400	0.038 **
Γυναίκες	19.00	0.000 ***	0.405	0.000 ***

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας των μέσων σκορ σημασίας ανάμεσα σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) και στους άντρες και στις γυναίκες, επιβεβαιώνοντας ότι οι συμμετέχοντες γονείς δίνουν κάπως περισσότερη σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης, ανεξαρτήτου φύλου.

Ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson προέκυψε μέτριος – θετικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1% ($r = 0.405$ $p < 0.01$) για τις γυναίκες και σε επίπεδο 5% ($r = 0.400$ $p < 0.05$) για τους άντρες. Συνεπώς, υπάρχει μια μέτρια τάση και στα δύο φύλα όσοι συμμετέχοντες δίνουν υψηλή σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά και να δίνουν υψηλή σημασία και στα πρακτικά.

Πίνακας 31. Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τις μητέρες μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με την ηλικία

Ηλικία	Έλεγχος		Συντελεστής	
	$M_{\text{ποιοτικά}} = M_{\text{πρακτικά}}$	t	p	Συσχέτισης Pearson
18-30	7.89	0.000 ***	0.303	0.160
31-40	16.05	0.000 ***	0.432	0.000 ***
40+	6.64	0.000 ***	0.405	0.025 **

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας των μέσων σκορ σημασίας ανάμεσα σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) σε όλες τις κατηγορίες των ηλικιών, επιβεβαιώνοντας ότι οι μητέρες δίνουν κάπως περισσότερη σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης, ανεξαρτήτου ηλικίας.

Ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson προέκυψε μέτριος – θετικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1% ($r = 0.432$ $p < 0.01$) για τις μητέρες ηλικίας 31-40 ετών και σε επίπεδο 5% ($r = 0.405$ $p < 0.05$) για μητέρες ηλικίας 40+. Αντίθετα, για τις μητέρες ηλικίας 18-30 προέκυψε στατιστικά ασήμαντος σε επίπεδο 10% ($r = 0.303$ $p > 0.10$). Συνεπώς, υπάρχει μια μέτρια τάση όσες μητέρες μεγαλύτερης ηλικίας άνω των 30 ετών να δίνουν

υψηλή σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά, να δίνουν υψηλή σημασία και στα πρακτικά, ενώ αυτή η τάση δεν υπάρχει στις νεαρότερες μητέρες ηλικίας 18-30 ετών.

Πίνακας 32. Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τις μητέρες μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση

Οικογ. Κατάσταση	Έλεγχος $M_{\text{ποιοτικά}} = M_{\text{πρακτικά}}$		Συντελεστής Συσχέτισης Pearson	
	t	p	r	p
Παντρεμένες	18.42	0.000 ***	0.385	0.000 ***
Άλλο	5.33	0.000 ***	0.487	0.021 **

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας των μέσων σκορ σημασίας ανάμεσα σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) και για τις παντρεμένες μητέρες αλλά και για τις άλλες, επιβεβαιώνοντας ότι οι μητέρες δίνουν κάπως περισσότερη σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης, ανεξαρτήτου εάν είναι παντρεμένες ή όχι.

Ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson προέκυψε μέτριος – θετικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1% ($r = 0.385$ $p < 0.01$) για τις παντρεμένες μητέρες και σε επίπεδο 5% ($r = 0.487$ $p < 0.05$) για τις άλλες. Συνεπώς, υπάρχει μια μέτρια τάση όσες μητέρες να δίνουν υψηλή σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά, να δίνουν υψηλή σημασία και στα πρακτικά, ανεξάρτητα από το εάν είναι παντρεμένες ή όχι.

Πίνακας 33. Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τις μητέρες μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με τον αριθμό παιδιών

Αριθμός Παιδιών	Έλεγχος		Συντελεστής		
	$M_{\text{ποιοτικά}} = M_{\text{πρακτικά}}$	t	p	r	p
1 παιδί	9.83	0.000	***	0.280	0.024 **
2+ παιδιά	16.89	0.000	***	0.492	0.000 ***

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας των μέσων σκορ σημασίας ανάμεσα σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) και για τις μητέρες με ένα παιδί αλλά και για τις μητέρες με περισσότερα παιδιά, επιβεβαιώνοντας ότι οι μητέρες δίνουν κάπως περισσότερη σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης, ανεξαρτήτου πόσα παιδιά έχουν.

Ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson προέκυψε μέτριος – θετικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1% ($r = 0.492$ $p < 0.01$) για τις μητέρες με περισσότερα από ένα παιδιά και σε επίπεδο 5% ($r = 0.280$ $p < 0.05$) για τις μητέρες με ένα παιδί. Συνεπώς, υπάρχει μια μέτρια τάση όσες μητέρες να δίνουν υψηλή σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά, να δίνουν υψηλή σημασία και στα πρακτικά, ανεξάρτητα από το πόσα παιδιά έχουν.

Πίνακας 34. Διαφορά στο μέσο βαθμό σημασίας που δίνεται από τις μητέρες μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και συντελεστής συσχέτισης τους ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο

Μορφ. Επίπεδο	Έλεγχος		Συντελεστής		
	$M_{\text{ποιοτικά}} = M_{\text{πρακτικά}}$	t	p	r	p
Μέχρι Λύκειο	5.20	0.001	***	0.442	0.201
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	15.04	0.000	***	0.485	0.000 ***
Μεταπτυχιακό	10.78	0.000	***	0.315	0.010 **

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας των μέσων σκορ σημασίας ανάμεσα σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) σε όλες τις κατηγορίες μορφωτικού επιπέδου, επιβεβαιώνοντας ότι οι μητέρες δίνουν κάπως περισσότερη σημασία στα ποιοτικά

χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης, ανεξαρτήτου του εάν είναι υψηλά ή όχι μορφωμένες.

Ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson προέκυψε μέτριος – θετικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1% ($r = 0.485$ $p < 0.01$) για τις μητέρες υψηλού μορφωτικού επιπέδου (απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ) και σε επίπεδο 5% ($r = 0.31$ $p < 0.05$) για μητέρες με πολύ υψηλή μόρφωση (κάτοχοι μεταπτυχιακού). Αντίθετα, για τις μητέρες με χαμηλότερη μόρφωση (απόφοιτες λυκείου) προέκυψε στατιστικά ασήμαντος σε επίπεδο 10% ($r = 0.201$ $p > 0.10$). Συνεπώς, υπάρχει μια μέτρια τάση όσες μητέρες με υψηλή μόρφωση να δίνουν υψηλή σημασία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά, να δίνουν υψηλή σημασία και στα πρακτικά, ενώ αυτή η τάση δεν υπάρχει στις νεαρότερες μητέρες με πιο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.

5.1.4 Ικανοποίηση γονέων από χαρακτηριστικά του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης

Στην τέταρτη ενότητα του ερωτηματολογίου διερευνάται η ικανοποίηση των γονέων σε σχέση με την φοίτηση των παιδιών τους και σε κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να αποδώσουν το βαθμό ικανοποίησης συνολικά αλλά και ως προς διάφορους παράγοντες που τους παρατέθηκαν σε μια επταβάθμια κλίμακα τύπου Likert, όπου η τιμή '1' ισοδυναμεί με το «καθόλου ικανοποιημένος» και η τιμή '7' με το «πολύ ικανοποιημένος». Θεωρώντας ότι η κλίμακα αυτή είναι μετρημένη έτσι ώστε οι τιμές να ισαπέχουν μεταξύ τους, έχει νόημα να υπολογιστεί ένα μέσο σκορ για κάθε χαρακτηριστικό και να εξεταστεί κατά πόσο διαφέρει στατιστικά σημαντικά από την τιμή '4' η οποία είναι στο μέσο της κλίμακας και θεωρείται ότι αντανακλά μια ουδέτερη στάση ως προς την ικανοποίηση που αισθάνονται οι ερωτημένοι. Καθώς το δείγμα είναι αρκετά μεγάλο ($N=201$), τότε μπορεί να εφαρμοστεί αξιόπιστα το παραμετρικό t-test για ένα δείγμα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα 35. αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 35. Βαθμός ικανοποίησης που αισθάνονται οι γονείς στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης

	N	M	SD	Έλεγχος M = 4 t	p
Γενική ικανοποίηση	201	5.89	1.12	23.99	0.000 ***
Κοινωνικοποίηση του παιδιού	201	6.18	1.04	29.78	0.000 ***
Γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού	201	6.10	0.92	32.29	0.000 ***
Αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί	201	6.01	1.13	25.20	0.000 ***
Υποδοχή και παραλαβή του παιδιού	201	6.01	1.09	26.11	0.000 ***
Επίβλεψη του παιδιού	201	5.98	1.09	25.62	0.000 ***
Παιδαγωγικό πρόγραμμα	201	5.94	1.09	25.26	0.000 ***
Ομαδικές δραστηριότητες	201	5.86	1.13	23.31	0.000 ***
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	201	5.85	1.05	24.93	0.000 ***
Επικοινωνία και ενημέρωση γονέων	201	5.83	1.23	20.97	0.000 ***
Προσόντα των παιδαγωγών	201	5.80	1.27	20.06	0.000 ***
Δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού	201	5.75	1.18	21.00	0.000 ***
Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	201	5.43	1.22	16.72	0.000 ***
Επίδραση στο παιδί	201	6.14	0.90	33.90	0.000 ***
Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	201	5.89	0.92	29.18	0.000 ***
Συνολική ικανοποίηση	201	5.90	0.87	30.84	0.000 ***

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Παρατηρείται ότι το μέσο σκορ σε όλα τα χαρακτηριστικά υπολογίστηκε πάνω από την τιμή '4', ενώ ο σχετικός έλεγχος έδειξε ότι η διαφορά αυτή από το '4' προέκυψε στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) και για τη γενική ικανοποίηση, αλλά και για όλους τους σχετικούς παράγοντες ικανοποίησης.

Για τα πρώτα σε μέσο σκορ χαρακτηριστικά, η βαθμολογία είναι κατά μέσο όρο πολύ κοντά στην τιμή '6' υπονοώντας ότι οι συμμετέχοντες γονείς αισθάνονται πολύ υψηλή ικανοποίηση. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι η κοινωνικοποίηση του παιδιού ($M=6.18$), η γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού ($M=6.10$), η αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί ($M=6.01$) και υποδοχή και παραλαβή του παιδιού ($M=6.01$). Επιπλέον, πολύ υψηλό μέσο σκορ προέκυψε και για τα χαρακτηριστικά που αφορούν την επίβλεψη του παιδιού ($M=5.98$), το παιδαγωγικό πρόγραμμα ($M=5.98$), τις ομαδικές δραστηριότητες (5.86), την καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών ($M=5.85$), την επικοινωνία και ενημέρωση γονέων (5.83), τα προσόντα των παιδαγωγών (5.80) και τις δραστηριότητες του ελεύθερου παιχνιδιού (5.75). Γενικά, για όλα τα λεγόμενα «ποιοτικά χαρακτηριστικά» που έχουν να κάνουν με την επίδραση στο παιδί και τις βασικές υπηρεσίες που προσφέρουν τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης βρέθηκε πολύ υψηλό μέσο σκορ ικανοποίησης.

Το χαρακτηριστικό που αφορά τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό, η ικανοποίηση είναι μεν επίσης υψηλή, αλλά σε κάπως χαμηλότερο επίπεδο ($M=5.43$). Συνεπώς, για ένα «πρακτικό χαρακτηριστικό» η ικανοποίηση βρέθηκε και πάλι υψηλή, απλώς λίγο μικρότερη.

Για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν την «επίδραση στο παιδί» βρέθηκε ένα συνολικό μέσο σκορ (λαμβάνοντας το μέσο όρων των επιμέρους βαθμολογιών σε αυτά τα χαρακτηριστικά που περιλαμβάνουν την κοινωνικοποίηση του παιδιού και την γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του) αρκετά υψηλό που τείνει την τιμή '6' ($M=6.14$) και φυσικά στατιστικά υψηλότερο της τιμής '4' σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), κάτι που σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες γονείς τείνουν να αισθάνονται πάρα πολύ υψηλή ικανοποίηση από αυτά τα χαρακτηριστικά. Ομοίως και για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν τις «υπηρεσίες που προσφέρουν τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης» βρέθηκε επίσης ένα συνολικό μέσο σκορ (λαμβάνοντας το μέσο όρο των επιμέρους βαθμολογιών σε αυτά τα χαρακτηριστικά που περιλαμβάνουν την αλληλεπίδραση μεταξύ παιδαγωγών και παιδιού, την υποδοχή και παραλαβή του παιδιού, την επίβλεψη των παιδιών, το παιδαγωγικό πρόγραμμα, τις ομαδικές δραστηριότητες, την καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών, την επικοινωνία και ενημέρωση, τα προσόντα των παιδαγωγών και τις δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού) επίσης αρκετά υψηλό ($M=5.89$) και φυσικά στατιστικά υψηλότερο της τιμής '4' σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), κάτι που σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες γονείς τείνουν να αισθάνονται υψηλή ικανοποίηση και από αυτά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης.

Τέλος, για τη συνολική ικανοποίηση βρέθηκε ένα συνολικό μέσο σκορ (λαμβάνοντας το μέσο όρων των επιμέρους βαθμολογιών σε όλα τα χαρακτηριστικά που ερωτήθηκαν οι συμμετέχοντες γονείς) αρκετά υψηλό που τείνει την τιμή '6' ($M=5.90$) και φυσικά στατιστικά υψηλότερο της τιμής '4' σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), κάτι που σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες γονείς τείνουν να αισθάνονται πάρα πολύ υψηλή ικανοποίηση από όλα τα χαρακτηριστικά κατά μέσο όρο.

Για να εξεταστεί εάν διαφέρει ο βαθμός ικανοποίησης που αισθάνονται οι συμμετέχοντες από τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν την επίδραση στο παιδί, από τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν τις υπηρεσίες των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης που σχετίζονται με τους παιδαγωγούς, από τα πρακτικά χαρακτηριστικά, αλλά και μεταξύ γενικής και συνολικής ικανοποίησης, θα πρέπει να εφαρμοστεί ο παραμετρικός έλεγχος διαφοράς μέσων για ζευγαρωτά δείγματα (pair-wise t-test), διότι συγκρίνονται τα ίδια άτομα σε δύο διαφορετικές μετρήσεις (ποιοτικά – πρακτικά χαρακτηριστικά) μετρημένες στην ίδια κλίμακα (1-7). Το μεγάλο δείγμα είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση για να διεξαχθεί αυτός ο έλεγχος αξιόπιστα. Ο έλεγχος αυτός θα διεξαχθεί ανά δύο μεταβλητές κάθε φορά.

Επιπλέον, εξετάζεται και κατά πόσο υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στα επίπεδα ικανοποίησης από όλα τα παραπάνω. Καθώς, οι μετρήσεις έχουν εκληφθεί ως ποσοτικές, τότε ο παραμετρικός συντελεστής συσχέτισης του Pearson μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

Τα αποτελέσματα για τον έλεγχο διαφοράς των μέσων βαθμολογιών της ικανοποίησης σε ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά αλλά και του συντελεστή συσχέτισης παρουσιάζονται στον πίνακα 36. αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 36. Διαφορά στο μέσο βαθμό ικανοποίησης που αισθάνονται οι γονείς μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και μεταξύ γενικής και συνολικής ικανοποίησης

	1	2	3	4
1 Γενική ικανοποίηση	-			
2 Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	6.13 ***	-		
3 Επίδραση στο παιδί	-4.03 ***	-8.36 ***	-	
4 Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	-0.01	-6.47 ***	5.80 ***	-
5 Συνολική ικανοποίηση	-0.10	-7.04 ***	6.70 ***	-0.43

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Ο έλεγχος ισότητας των μέσων σκορ ικανοποίησης ανάμεσα σε ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν την επίδραση στο παιδί και στα πρακτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), ενώ το ίδιο αποτέλεσμα προέκυψε και ανάμεσα στα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν τις υπηρεσίες των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και στα πρακτικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$). Με βάση λοιπόν και τα μέσα σκορ από τον πίνακα 30, προκύπτει το συμπέρασμα ότι ενώ οι συμμετέχοντες γονείς αισθάνονται υψηλή ικανοποίηση και από τα ποιοτικά και από τα πρακτικά χαρακτηριστικά, εντούτοις, φαίνεται ότι αισθάνονται κάπως περισσότερη ικανοποίηση από τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης.

Ο έλεγχος ισότητας των μέσων σκορ ικανοποίησης ανάμεσα σε ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν την επίδραση στο παιδί και στα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν τις υπηρεσίες των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$). Με βάση λοιπόν και τα μέσα σκορ από τον πίνακα 30, προκύπτει το συμπέρασμα ότι ενώ οι συμμετέχοντες γονείς αισθάνονται υψηλή ικανοποίηση από όλα τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, εντούτοις, φαίνεται ότι αισθάνονται κάπως

περισσότερη ικανοποίηση από τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν στην επίδραση στο παιδί σε σχέση με ότι νιώθουν από τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης.

Τέλος, για τον έλεγχο ισότητας των μέσων σκορ γενικής ικανοποίησης και συνολικής ικανοποίησης έδειξε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Συνεπώς, φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες βαθμολόγησαν με συνεπή τρόπο την ικανοποίηση που αισθάνονται από τα επιμέρους χαρακτηριστικά, όπως απεικονίζεται στον Πίνακα 37. και αποτυπώνεται στο διάγραμμα 10.

Πίνακας 37. Συντελεστές συσχέτισης ανάμεσα στο μέσο βαθμό ικανοποίησης που αισθάνονται οι γονείς μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών χαρακτηριστικών των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης και μεταξύ γενικής και συνολικής ικανοποίησης

	1	2	3	4
1 Γενική ικανοποίηση	-			
2 Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	0.591 ***	-		
3 Επίδραση στο παιδί	0.627 ***	0.378 ***	-	
4 Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	0.785 ***	0.588 ***	0.768 ***	-
5 Συνολική ικανοποίηση	0.797 ***	0.646 ***	0.823 ***	0.991 ***

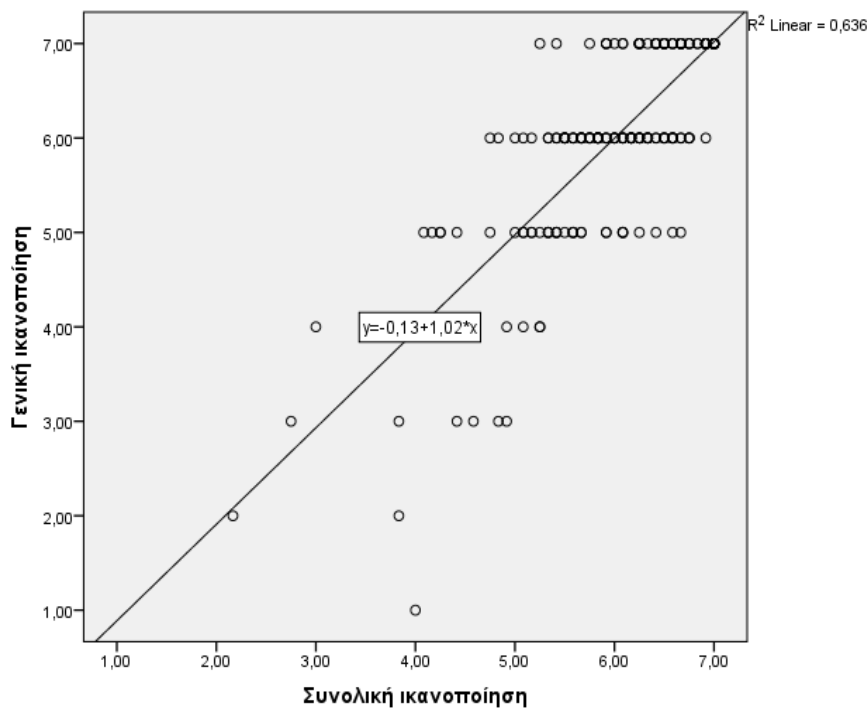
* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Όλοι οι συντελεστές συσχέτισης του Pearson προέκυψε μέτριοι προς υψηλοί – θετικοί και στατιστικά σημαντικοί σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$). Συνεπώς, υπάρχει μια μέτρια έως ισχυρή τάση όσοι συμμετέχοντες αισθάνονται υψηλή ικανοποίηση από τα ποιοτικά ή πρακτικά χαρακτηριστικά να αισθάνονται και υψηλή ικανοποίηση και από τη γενική ή συνολική ικανοποίηση και αντίστροφα.

Διάγραμμα 10. Συσχέτιση βαθμού γενικής ικανοποίησης με την συνολική ικανοποίηση από όλα τα επιμέρους χαρακτηριστικά

Ειδικά ανάμεσα στη συνολική ικανοποίηση και στην γενική ικανοποίηση, η συσχέτιση βρέθηκε να είναι πολύ ισχυρή ($r = 0.797$), κάτι που επίσης επιβεβαιώνει την άποψη ότι συμμετέχοντες βαθμολόγησαν με συνεπή τρόπο την ικανοποίηση που αισθάνονται από τα επιμέρους χαρακτηριστικά.

Εξετάστηκε, επίσης, εάν διαφοροποιείται η ικανοποίηση που αισθάνονται από κάθε χαρακτηριστικό, αλλά και γενικά από τα ποιοτικά και πρακτικά χαρακτηριστικά, καθώς και από τη συνολική ικανοποίηση ανάλογα με το φύλο, ενώ έπειτα εξετάστηκε μόνο για τις μητέρες, εάν υπάρχει διαφοροποίηση ανάλογα με την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τον αριθμό παιδιών και το εκπαιδευτικό επίπεδο. Λόγω του μεγάλου δείγματος μπορούν να εφαρμοστούν αξιόπιστα ο παραμετρικός έλεγχος διαφοράς των μέσων για δύο δείγματα t-test, σε περίπτωση που το δημογραφικό έχει δύο κατηγορίες ή ο παραμετρικός έλεγχος διαφοράς των μέσων ανάμεσα σε περισσότερα από δύο δείγματα ανάλυση διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (one way ANOVA), σε περίπτωση που το δημογραφικό έχει πάνω από δύο κατηγορίες. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους πίνακες 38-42 αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 38. Διαφοροποίηση στάσεων στην ικανοποίηση που αισθάνονται οι γονείς από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το φύλο

Ικανοποίηση από χαρακτηριστικά κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσω	
	F	p	t	p
Γενική ικανοποίηση	2.15	0.144	-0.38	0.706
Κοινωνικοποίηση του παιδιού	0.19	0.666	-0.99	0.324
Γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού	0.13	0.717	-1.53	0.127
Αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί	0.01	0.942	-1.54	0.125
Υποδοχή και παραλαβή του παιδιού	0.72	0.396	-0.22	0.830
Επίβλεψη του παιδιού	0.22	0.642	-0.25	0.802
Παιδαγωγικό πρόγραμμα	0.15	0.700	-0.26	0.793
Ομαδικές δραστηριότητες	0.00	0.953	-0.39	0.701
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	0.09	0.770	-0.98	0.330
Επικοινωνία και ενημέρωση γονέων	0.95	0.330	-0.89	0.376
Προσόντα των παιδαγωγών	0.02	0.892	-0.43	0.671
Δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού	1.36	0.245	0.65	0.517
Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	1.76	0.186	1.08	0.284
Επίδραση στο παιδί	0.00	0.955	-1.36	0.174
Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	0.02	0.889	-0.59	0.557
Συνολική ικανοποίηση	0.02	0.897	-0.57	0.567

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων, για να χρησιμοποιηθεί το ορθό t-statistic που υποθέτει ίσες ή άνισες διακυμάνσεις, αναλογεί τι προκύπτει. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο t δεν προέκυψε καμία στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για κανένα χαρακτηριστικό ούτε γενικά για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και την συνολική ικανοποίηση σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Συνεπώς, η ικανοποίηση που αισθάνονται οι γονείς δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο για κανένα χαρακτηριστικό των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης.

Πίνακας 39. Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στην ικανοποίηση που αισθάνονται από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την ηλικία τους

Ικανοποίηση από χαρακτηριστικά κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	F	p
Γενική ικανοποίηση	0.09	0.917	0.02	0.980
Κοινωνικοποίηση του παιδιού	1.21	0.301	0.76	0.470
Γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού	0.70	0.499	1.01	0.367
Αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί	0.13	0.877	0.84	0.433
Υποδοχή και παραλαβή του παιδιού	0.32	0.725	0.13	0.882
Επιβλεψη του παιδιού	0.07	0.928	0.42	0.661
Παιδαγωγικό πρόγραμμα	0.03	0.968	0.25	0.781
Ομαδικές δραστηριότητες	0.54	0.587	0.45	0.641
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	0.08	0.925	0.36	0.697
Επικοινωνία και ενημέρωση γονέων	1.22	0.298	0.52	0.599
Προσόντα των παιδαγωγών	0.03	0.970	0.25	0.781
Δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού	1.80	0.168	0.49	0.616
Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	0.00	0.997	0.01	1.000
Επίδραση στο παιδί	1.12	0.328	1.03	0.360
Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	0.03	0.974	0.31	0.738
Συνολική ικανοποίηση	0.01	0.990	0.33	0.719

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων, διότι αποτελεί μια βασική προϋπόθεση για αξιόπιστη εφαρμογή της διαδικασίας one way ANOVA και έπειτα ανάλογα με το αποτέλεσμα του ελέγχου αυτού εφαρμόζεται η σχετική διαδικασία, όπως έχει ήδη περιγραφεί και προηγουμένως. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο F για τη διαφορά των μέσων δεν προέκυψε καμία στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για όλα τα χαρακτηριστικά σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$). Συνεπώς, η ικανοποίηση που αισθάνονται οι μητέρες δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με την ηλικία τους για κανένα χαρακτηριστικό των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης.

Πίνακας 40. Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στην ικανοποίηση που αισθάνονται από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με την οικογενειακή τους κατάσταση

Ικανοποίηση από χαρακτηριστικά κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσω	
	F	p	t	p
Γενική ικανοποίηση	0.02	0.878	-0.25	0.807
Κοινωνικοποίηση του παιδιού	0.03	0.867	0.36	0.717
Γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού	0.36	0.550	-0.21	0.835
Αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί	0.12	0.735	-0.72	0.475
Υποδοχή και παραλαβή του παιδιού	0.50	0.480	-0.76	0.446
Επιβλεψη του παιδιού	0.10	0.751	-1.30	0.195
Παιδαγωγικό πρόγραμμα	0.00	0.963	-1.05	0.294
Ομαδικές δραστηριότητες	0.09	0.766	-1.18	0.241
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	0.26	0.610	-0.80	0.426
Επικοινωνία και ενημέρωση γονέων	1.52	0.219	-0.78	0.438
Προσόντα των παιδαγωγών	0.01	0.924	-0.01	0.993
Δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού	0.01	0.938	-1.70	0.091
Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	10.65	0.001 ***	-3.08	0.004 ***
Επίδραση στο παιδί	0.21	0.646	0.11	0.916
Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	0.05	0.828	-1.14	0.255
Συνολική ικανοποίηση	0.24	0.625	-1.13	0.260

Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός			
Οικογ. Κατάσταση	N	M	SD
Παντρεμένες	152	5.32	1.27
Άλλο	22	5.91	0.75

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων, για να χρησιμοποιηθεί το ορθό t-statistic που υποθέτει ίσες ή άνισες διακυμάνσεις, αναλογεί τι προκύπτει. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο t προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για το χαρακτηριστικό που αφορά τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$). Για τα υπόλοιπα ποιοτικά χαρακτηριστικά, αλλά και την συνολική ικανοποίηση δεν προέκυψε καμία διαφορά σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$).

Στο δεύτερο μέρος του πίνακα 40. προκύπτει ότι οι παντρεμένες μητέρες αισθάνονται υψηλή μεν ικανοποίηση από τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ($M=5.32$), αλλά κάπως υψηλότερη αισθάνονται οι άλλες μητέρες ($M=5.90$).

Πίνακας 41. Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στην ικανοποίηση που αισθάνονται από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών

Ικανοποίηση από χαρακτηριστικά κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσων	
	F	p	t	p
Γενική ικανοποίηση	0.41	0.524	0.49	0.624
Κοινωνικοποίηση του παιδιού	0.05	0.830	-1.32	0.189
Γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού	1.87	0.173	-0.57	0.570
Αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί	1.43	0.234	-1.38	0.169
Υποδοχή και παραλαβή του παιδιού	1.20	0.274	-1.66	0.100
Επίβλεψη του παιδιού	1.94	0.165	-1.25	0.215
Παιδαγωγικό πρόγραμμα	0.11	0.744	-0.23	0.818
Ομαδικές δραστηριότητες	0.22	0.637	0.76	0.447
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	1.60	0.208	-0.32	0.747
Επικοινωνία και ενημέρωση γονέων	1.50	0.223	-0.98	0.326
Προσόντα των παιδαγωγών	2.32	0.130	-1.23	0.220
Δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού	2.25	0.136	-0.58	0.566
Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	0.20	0.654	1.17	0.243
Επίδραση στο παιδί	1.88	0.197	-1.05	0.294
Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	2.17	0.143	-0.96	0.337
Συνολική ικανοποίηση	2.07	0.152	-0.81	0.422

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων, για να χρησιμοποιηθεί το ορθό t-statistic που υποθέτει ίσες ή άνισες διακυμάνσεις, αναλογεί τι προκύπτει. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο t δεν προέκυψε καμία στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων για κανένα χαρακτηριστικό ούτε γενικά για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και την συνολική ικανοποίηση σε επίπεδο 10% ($p > 0.10$). Συνεπώς, η ικανοποίηση που αισθάνονται οι μητέρες δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με τον αριθμό παιδιών που έχουν για κανένα χαρακτηριστικό των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης.

Πίνακας 42. Διαφοροποίηση στάσεων των γονέων-μητέρων στην ικανοποίηση που αισθάνονται από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο

Ικανοποίηση από χαρακτηριστικά κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης	Έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων		Έλεγχος ισότητας μέσω	
	F	p	F	p
Γενική ικανοποίηση	4.78	0.010 **	3.81	0.024 **
Κοινωνικοποίηση του παιδιού	12.55	0.000 ***	3.41	0.035 **
Γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού	1.26	0.288	2.05	0.132
Αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί	2.67	0.072 *	3.59	0.030 **
Υποδοχή και παραλαβή του παιδιού	2.63	0.075 *	3.23	0.042 **
Επίβλεψη του παιδιού	1.30	0.277	3.66	0.028 **
Παιδαγωγικό πρόγραμμα	1.12	0.327	7.70	0.001 ***
Ομαδικές δραστηριότητες	4.10	0.018 **	2.31	0.103
Καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών	3.89	0.022 **	1.59	0.207
Επικοινωνία και ενημέρωση γονέων	2.73	0.068 *	6.11	0.003 ***
Προσόντα των παιδαγωγών	6.51	0.002 ***	6.87	0.001 ***
Δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού	1.01	0.368	3.50	0.032 **
Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	0.79	0.454	2.20	0.114
Επίδραση στο παιδί	8.23	0.000 ***	3.12	0.047 **
Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης	1.78	0.172	5.91	0.003 ***
Συνολική ικανοποίηση	1.89	0.154	4.96	0.008 ***

Επικοινωνία και ενημέρωση γονέων

Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	6.10	1.20
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.10	1.01
Μεταπτυχιακό	66	5.45	1.41

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	1.000	
3 Μεταπτυχιακό	0.359	0.005 ***

Προσόντα των παιδαγωγών

Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	5.50	1.84
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.12	1.00
Μεταπτυχιακό	66	5.40	1.45

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.658	
3 Μεταπτυχιακό	0.998	0.002 ***

Δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού

Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	6.20	1.03
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	5.88	1.09
Μεταπτυχιακό	66	5.44	1.35

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.416	
3 Μεταπτυχιακό	0.061 *	0.022 **

Επίδραση στο παιδί

Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	5.75	1.64
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.31	0.70
Μεταπτυχιακό	66	6.04	1.00

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.640	
3 Μεταπτυχιακό	0.928	0.149

Υπηρεσίες κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης

Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	6.01	0.96
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.10	0.76
Μεταπτυχιακό	66	5.61	1.06

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.775	
3 Μεταπτυχιακό	0.188	0.001 ***

Συνολική ικανοποίηση

Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	5.98	0.98
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.07	0.73
Μεταπτυχιακό	66	5.65	1.00

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.719	
3 Μεταπτυχιακό	0.264	0.002 ***

Γενική ικανοποίηση			
Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	6.10	1.10
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.07	0.88
Μεταπτυχιακό	66	5.62	1.26

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	1.000	
3 Μεταπτυχιακό	0.527	0.039 **

Κοινωνικοποίηση του παιδιού			
Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	5.60	2.12
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.26	0.80
Μεταπτυχιακό	66	6.00	1.11

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.607	
3 Μεταπτυχιακό	0.863	0.195

Αλληλεπίδραση του παιδαγωγού με το παιδί			
Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	6.10	1.45
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.25	0.91
Μεταπτυχιακό	66	5.77	1.36

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.981	
3 Μεταπτυχιακό	0.875	0.038 **

Υποδοχή και παραλαβή του παιδιού			
Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	6.30	1.34
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.16	0.99
Μεταπτυχιακό	66	5.74	1.22

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.984	
3 Μεταπτυχιακό	0.538	0.062 *

Επίβλεψη του παιδιού			
Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	6.30	1.06
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.14	1.01
Μεταπτυχιακό	66	5.70	1.24

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.668	
3 Μεταπτυχιακό	0.109	0.012 **

Παιδαγωγικό πρόγραμμα			
Μορφ. Επίπεδο	N	M	SD
Μέχρι Λύκειο	10	6.40	0.97
ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	98	6.18	0.97
Μεταπτυχιακό	66	5.55	1.22

Μορφ. Επίπεδο	1	2
1 Μέχρι Λύκειο	-	
2 ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ	0.526	
3 Μεταπτυχιακό	0.020 **	0.000 ***

* Στατιστικά σημαντικό σε 10%

** Στατιστικά σημαντικό σε 5%

*** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Αρχικά εξετάζεται ο έλεγχος ισότητας διακυμάνσεων, διότι αποτελεί μια βασική προϋπόθεση για αξιόπιστη εφαρμογή της διαδικασίας one way ANOVA και έπειτα ανάλογα με το αποτέλεσμα του ελέγχου αυτού εφαρμόζεται η σχετική διαδικασία, όπως έχει ήδη περιγραφεί και προηγουμένως. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο F για τη διαφορά των μέσων προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές των μέσων σε πολλά χαρακτηριστικά σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) ή 5% ($p < 0.05$).

Στο δεύτερο μέρος του πίνακα 42. παρουσιάζονται οι post-hoc έλεγχοι. Για τη γενική ικανοποίηση προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), εφαρμόζοντας το κριτήριο Dunnett που λαμβάνει υπόψη του άνισες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι

περισσότερο μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή γενική ικανοποίηση ($M=5.62$), αλλά κάπως χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.07$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=6.10$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται λίγο λιγότερο γενική ικανοποίηση από τα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για το χαρακτηριστικό που αφορά την κοινωνικοποίηση του παιδιού δεν προέκυψε καμία στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), εφαρμόζοντας το κριτήριο Dunnett που λαμβάνει υπόψη του άνισες διακυμάνσεις. Τελικά, προκύπτει, ότι οι πιο μορφωμένες μητέρες δεν αισθάνονται διαφορετική ικανοποίηση από αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για το χαρακτηριστικό που αφορά την αλληλεπίδραση παιδαγωγού και παιδιού προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), εφαρμόζοντας το κριτήριο Dunnett που λαμβάνει υπόψη του άνισες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερες μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.77$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.25$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=6.10$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για το χαρακτηριστικό που αφορά στην υποδοχή και παραλαβή του παιδιού προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), εφαρμόζοντας το κριτήριο Dunnett που λαμβάνει υπόψη του άνισες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερες μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.74$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.16$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=6.30$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για το χαρακτηριστικό που αφορά την επίβλεψη του παιδιού προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), εφαρμόζοντας το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του ίσες

διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερο μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.70$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.14$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=6.30$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για το χαρακτηριστικό που αφορά το παιδαγωγικό πρόγραμμα προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) και μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων λυκείου σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$), εφαρμόζοντας το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του ίσες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερο μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.55$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.18$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=6.40$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για το χαρακτηριστικό που αφορά την επικοινωνία και ενημέρωση γονέων προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), εφαρμόζοντας το κριτήριο Dunnett που λαμβάνει υπόψη του άνισες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερο μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.45$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.10$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=6.10$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για το χαρακτηριστικό που αφορά τα προσόντα των παιδαγωγών προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), εφαρμόζοντας το κριτήριο Dunnett που λαμβάνει υπόψη του άνισες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερο μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.40$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.12$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=5.50$). Γενικά, οι

πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για το χαρακτηριστικό που αφορά τις δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 5% ($p < 0.05$) και μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων λυκείου σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), εφαρμόζοντας το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του ίσες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερο μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.44$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=5.88$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=6.20$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από αυτό το χαρακτηριστικό σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν την επίδραση στο παιδί δεν προέκυψε καμία στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο 10% ($p < 0.10$), εφαρμόζοντας το κριτήριο Dunnett που λαμβάνει υπόψη του άνισες διακυμάνσεις. Τελικά, προκύπτει, ότι οι πιο μορφωμένες μητέρες δεν αισθάνονται διαφορετική ικανοποίηση από αυτά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν τις υπηρεσίες των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), εφαρμόζοντας το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του ίσες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερο μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.61$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.10$), και οι ακόμη πιο λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=6.01$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από τα ποιοτικά αυτά χαρακτηριστικά σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Τέλος, για την συνολική ικανοποίηση, προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ κατόχων μεταπτυχιακού και αποφοίτων ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$), εφαρμόζοντας το κριτήριο LSD που λαμβάνει υπόψη του ίσες διακυμάνσεις. Έτσι, με βάση τα μέσα σκορ, προκύπτει ότι οι περισσότερο μορφωμένες μητέρες, κάτοχοι μεταπτυχιακού, αισθάνονται μεν υψηλή ικανοποίηση ($M=5.65$), αλλά χαμηλότερη από ότι αισθάνονται οι λιγότερο μορφωμένες, απόφοιτες ΙΕΚ / ΤΕΙ / ΑΕΙ ($M=6.07$), και οι ακόμη πιο λιγότερο

μορφωμένες, απόφοιτες λυκείου ($M=5.98$). Γενικά, οι πιο μορφωμένες μητέρες αισθάνονται χαμηλότερη ικανοποίηση από την συνολική ικανοποίηση σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

5.2 Ανάλυση αποτελεσμάτων

Η μελέτη απευθύνεται σε γονείς των οποίων τα παιδιά φοιτούν σε κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης και στοχεύει στην διερεύνηση τόσο των αντιλήψεων σχετικά με τους στόχους και τα οφέλη της προσχολικής εκπαίδευσης όσο και του επιπέδου σημαντικότητας που αποδίδουν σε διάφορες παραμέτρους αλλά και του επιπέδου της ικανοποίησης που λαμβάνουν από την φοίτηση του παιδιού τους σε κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Το ερωτηματολόγιο κοινοποιήθηκε διαδικτυακά και συγκεκριμένα σε ομάδες γονέων που υφίστανται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Σε διάστημα δεκαπέντε ημερών συλλέχθηκαν 201 απαντήσεις και η αρκετά άμεση και μεγάλη ανταπόκριση αποδεικνύει την σημαντικότητα του θέματος αλλά και την γενικά ενεργή στάση και γνώμη των γονέων σε σχέση με την φοίτηση των παιδιών τους στην προσχολική εκπαίδευση. Αξιοσημείωτο θεωρείται ότι ενώ το ερωτηματολόγιο παρατέθηκε σε διαδικτυακές ομάδες, στις οποίες συμμετέχουν τόσο άνδρες όσο και γυναίκες, το 86,5% των απαντήσεων προέρχεται από γυναίκες, γεγονός που παραπέμπει στην πεποίθηση ότι οι άντρες σε σχέση με τις γυναίκες είναι περισσότερο αποστασιοποιημένοι και με λιγότερο ενεργή εμπλοκή στην φοίτηση του παιδιού στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Επιπλέον, η πλειοψηφία, το 66.5% βρίσκεται μεταξύ 31 με 40 ετών και παράλληλα η οικογενειακή κατάσταση της πλειοψηφία, 86%, βρίσκεται σε έγγαμη σχέση. Ωστόσο, οι οικογένειες κατά το ήμισυ, δηλαδή το 50,5% έχουν δύο παιδιά και οι υπόλοιπες με σημαντική πλειοψηφία, 39,5%, ένα παιδί.

Επιπλέον, αξιοσημείωτο θεωρείται ότι η πλειοψηφία των ερωτωμένων του δείγματος και πιο συγκεκριμένα το 80,5% είναι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από το 80,5% των απόφοιτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 34% έχει προχωρήσει σε μεταπτυχιακές σπουδές και το 2% σε διδακτορική διατριβή. Επομένως, το δείγμα των ερωτωμένων της μελέτης χαρακτηρίζεται από σημαντικά υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

Στην δεύτερη ενότητα διερευνώνται οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα ευρήματα της παρούσας μελέτης η πλειοψηφία των γονέων θεωρεί ως σημαντικότερο στόχο της προσχολικής εκπαίδευσης την ανάπτυξη των πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων (81,5%), στην συνέχεια την κοινωνικοποίηση (69%) και την διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών (49%). Ως λιγότερο

σημαντικό στόχο θεωρούν ωστόσο την προετοιμασία του παιδιού για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον (27,5%). Τα παραπάνω επιβεβαιώνουν και την παραδοχή ότι τα προγράμματα υψηλής ποιότητας επικεντρώνονται σε παραμέτρους όπως η υγεία των παιδιών, στην ανάπτυξη των μαθησιακών και γνωστικών ικανοτήτων καθώς και στην προετοιμασία τους για την μετάβαση στο σχολείο αλλά και την γενικότερη προετοιμασία για επιτυχία στην ζωή (Hardin, Stegelin & Cecconi, 2015).

Η ανάδειξη των παραπάνω στόχων ως σημαντικότερους σε κάθε περίπτωση αναδεικνύουν την γενικότερη αντίληψη των γονέων σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση. Τα γενικότερα οφέλη της στην ολόπλευρη ανάπτυξη αλλά και η παιδαγωγική αξία της προσχολικής εκπαίδευσης πλέον αποδεικνύεται ότι παράλληλα με την βιβλιογραφία (Brown and Jernigan, 2012; Yoshikaw et al., 2016) είναι ευρέως αποδεκτά και από τους γονείς στην ελληνική κοινωνία. Με τα παραπάνω ευρήματα συμφωνεί μερικώς η μελέτη των Sahin et al. (2013), όπου οι γονείς ανέδειξαν ως σημαντικότερο στόχο την κοινωνικοποίηση και την ανάπτυξη των πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων του παιδιού. Ωστόσο, μεταξύ αυτών ανέδειξαν και την προετοιμασία για την μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον που στην παρούσα μελέτη αναδείχθηκε ως ο λιγότερος σημαντικός στόχος της προσχολικής εκπαίδευσης.

Τα ευρήματα σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης έρχονται σε αντίθεση με τα ευρήματα της μελέτης της Nisskaya (2018), σύμφωνα με την οποία η πλειοψηφία των γονέων ανέδειξαν ως βασικότερο στόχο την καθημερινή φροντίδα των παιδιών και μόνο οι μισοί γονείς από το σύνολο των ερωτωμένων πιστεύουν ότι η προσχολική εκπαίδευση θα πρέπει να εστιάζει στην πνευματική ανάπτυξη και στην κοινωνικοποίηση των παιδιών .

Παράλληλα, η επιλογή των στόχων συσχετίστηκε με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων. Οι στάσεις των γονέων ως προς τους στόχους προσχολικής εκπαίδευσης εμφάνισαν κάποιες μικρές διαφορές ανάλογα με το φύλο. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι άντρες τείνουν να θεωρούν πιο σημαντικό στόχο την κοινωνικοποίηση των παιδιών σε σχέση με τις γυναίκες, θεωρούν κάπως πιο σημαντικό στόχο την προετοιμασία για μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον, ενώ δε θεωρούν και τόσο σημαντικό το στόχο που αφορά την καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών.

Επιπλέον, οι στάσεις των μητέρων ως προς τους στόχους προσχολικής εκπαίδευσης εμφάνισαν κάποιες διαφοροποιήσεις ως προς την οικογενειακή κατάσταση, τον αριθμό παιδιών, την ηλικία και τη μόρφωση. Πιο συγκεκριμένα, οι μη παντρεμένες γυναίκες

θεωρούν κάπως λιγότερο σημαντικούς τους στόχους που αφορούν την ανάπτυξη των πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών και την καθημερινή φροντίδα υγιεινής των παιδιών σε σχέση με τις παντρεμένες. Οι μητέρες με μόνο ένα παιδί θεωρούν αρκετά πιο σημαντικό το στόχο που αφορά στην κοινωνικοποίηση των παιδιών σε σχέση με τις μητέρες που έχουν περισσότερα παιδιά. Οι μητέρες μεγαλύτερης ηλικίας θεωρούν αρκετά πιο σημαντικούς τους στόχους που αφορούν την προετοιμασία για μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον και την κοινωνικοποίηση σε σχέση με τις νεαρότερες μητέρες. Τέλος, οι περισσότεροι μορφωμένες μητέρες θεωρούν αρκετά πιο σημαντικό το στόχο της κοινωνικοποίησης των παιδιών σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες.

Η δεύτερη ερώτηση της ενότητας ουσιαστικά τίθεται με σκοπό να αυξηθεί η αξιοπιστία των ευρημάτων γεγονός που επιτυγχάνεται σε σημαντικό βαθμό καθώς και από τις δύο προκύπτουν τα σχεδόν τα ίδια αποτελέσματα. Η μόνη διαφορά είναι ως προς το στόχο που αφορά τη διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών, όπου βαθμολογείται ως δεύτερος στόχος, αν και είχε το τρίτο υψηλότερο ποσοστό προτίμησης.

Στην δεύτερη ενότητα, παράλληλα, διερευνώνται οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με την κατάλληλη ηλικία έναρξης των παιδιών στην προσχολική εκπαίδευσης. Αναδείχθηκαν δύο επικρατέστερες απόψεις, η μία που υποστηρίχτηκε από το 46,5% και θέτει ως κατάλληλη ηλικία την ηλικία 3-4 ετών και η δεύτερη, η οποία υποστηρίχτηκε από το 39,5% και θέτει την ηλικία 2-3 ετών. Οι αντιλήψεις σχετικά με την κατάλληλη ηλικία έναρξης συσχετίστηκαν με το φύλο των ερωτωμένων και προέκυψε ότι για την πλειοψηφία των αντρών η κατάλληλη ηλικία είναι 4-5 ετών ενώ για τις γυναίκες η ηλικία 3-4 ετών. Επιπλέον, αξιοσημείωτο είναι ότι για τις νεαρότερες μητέρες κατάλληλη ηλικία έναρξης θεωρείται η ηλικία 2-3 ετών ενώ για τις μεγαλύτερες 4-5 ετών.

Στην τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου διερευνάται σε ποιες παραμέτρους-χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης οι γονείς αποδίδουν σημαντικότητα αλλά και σε ποιο επίπεδο. Το σύνολο των παραμέτρων που παρατέθηκαν στους γονείς προς αξιολόγηση βάσει σημαντικότητας έχουν εξαχθεί από την κλίμακα αξιολόγησης ποιότητας κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης ECERS-R. Η κλίμακα θέτει προς αξιολόγηση παράγοντες, οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν την φοίτηση του παιδιού σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον και κατ' επέκταση επηρεάσουν τελικώς τον βαθμό στον οποίο το παιδί θα μπορέσει να αποκομίσει τα οφέλη της παιδαγωγικής διαδικασίας. Στην παρούσα μελέτη αποδόθηκε μέγιστη σημαντικότητα στα προσόντα των εκπαιδευτικών με την πλειοψηφία

83,1% να αποδίδει στην συγκεκριμένη παράμετρο βαθμό σημαντικότητας επτά. Η μεγάλη σημαντικότητα που αποδίδεται από τους γονείς στα προσόντα των παιδαγωγών επιβεβαιώνεται και από την βιβλιογραφία (Brodin and Renblad, 2014; Cui et al., 2016; Hu et al., 2018; Jamaludin and Mohamad, 2018; Nylend and Ng, 2015; Prayukvong et al., 2018; Sahin et al., 2013). Τα προσόντα των εκπαιδευτικών συνδέονται με τα ποιοτικά εκπαιδευτικά προγράμματα, μεγιστοποιούν τα οφέλη που μπορούν τα παιδιά να αποκομίσουν από αυτά και οι γονείς διαφάνηκε ότι αναγνωρίζουν αυτήν την συσχέτιση και αποδίδουν ιδιαίτερα υψηλή σημαντικότητα. Σε σχέση με τους υπόλοιπους παράγοντες, τα προσόντα των εκπαιδευτικών βαθμολογήθηκαν με επτά από τα περισσότερα άτομα.

Μεγάλη σημαντικότητα αποδόθηκε και στην αλληλεπίδραση μεταξύ του παιδιού και του εκπαιδευτικού με το 72,1% να αποδίδει στην συγκεκριμένη παράμετρο τον βαθμό 7. Παρομοίως, στην μελέτη των Sahin et al. (2013), η παραπάνω παράμετρος και πιο συγκεκριμένα η σχέση και η επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και του εκπαιδευτικού αναδύθηκε ιδιαίτερα σημαντική και συνδέθηκε άρρηκτα με τα ποιοτικά εκπαιδευτικά προγράμματα.

Η καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών αναμφίβολα καταλαμβάνει σημαντικό μέρος της καθημερινότητας στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Στην παρούσα μελέτη και αυτή η παράμετρος θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική από την πλειοψηφία των ερωτωμένων γονέων και πιο συγκεκριμένα από το 62,2% αποδόθηκε ο βαθμός σημαντικότητας 7. Σε αυτό το σημείο η παρούσα μελέτη συμφωνεί με την μελέτη της Nisskaya (2018), κατά την οποία στην καθημερινή φροντίδα της υγιεινής των παιδιών αποδόθηκε επίσης ιδιαίτερη βαρύτητα.

Σχετικά με την παράμετρο της τοποθεσίας του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης σε σχέση με την κατοικία των ερωτωμένων το 61,2% απέδωσε σημαντικότητα, το 23,4% το θεωρεί αδιάφορο παράγοντα και το υπόλοιπο 15,4% το θεωρεί λίγο έως καθόλου σημαντικό παράγοντα. Αν και υφίσταται ένα αξιοσημείωτο ποσοστό που αποδίδει σημαντικότητα στην παραπάνω παράμετρο, λαμβάνοντας υπ' όψιν την σημαντικότητα που αποδόθηκε σε άλλους παραμέτρους, σε αυτό το σημείο η παρούσα μελέτη διαφωνεί με την μελέτη της Nissikaya (2018), κατά την οποία στην παράμετρο της τοποθεσίας αποδόθηκε ιδιαίτερα μεγάλη σημαντικότητα ξεπερνώντας την σημαντικότητα που αποδόθηκε στα προσόντα των εκπαιδευτικών.

Επιπλέον, σχετικά με την φήμη του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης από το σύνολο των ερωτωμένων γονέων μόνο το 18% απέδωσε υψηλή σημαντικότητα και η πλειοψηφία, το

32%, το θεωρεί λίγο σημαντικό. Και σε αυτό το σημείο η παρούσα μελέτη διαφωνεί με την μελέτη της Nissikaya (2018), κατά την οποία οι γονείς διαφάνηκε ότι θεωρούν την φήμη του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση επιλογής του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης. Η παρούσα μελέτη διαφωνεί και με την Nelson (2018), η οποία μέσω της έρευνας της σχετικά με την επιλογή σχολείου των γονέων στην Φιλαδέλφεια τόνισε τον κοινωνικό χαρακτήρα της επιλογής σχολείου καθώς αυτή συσχετίστηκε με την επιλογές των υπολοίπων μελών της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκουν. Ο παράγοντας της φήμης του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης δεν αποδεικνύεται ότι έχει τόσο καθοριστική επίδραση την διαμόρφωση της απόφασης των γονέων σχετικά με την επιλογή του κέντρου που θα φοιτήσει το παιδί τους.

Σχετικά με τα δίδακτρα, η πλειοψηφία των ερωτωμένων, το 33,5%, της παρούσας μελέτης απέδωσε υψηλή σημαντικότητα σε αυτόν τον παράγοντα και σε αυτό το σημείο διαφωνεί με την μελέτη της Nissikaya (2018), όπου το να είναι τα δίδακτρα προσιτά θεωρείται λιγότερο σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει επίσης επηρεάζει την απόφαση επιλογής του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης.

Το παιδαγωγικό πρόγραμμα που ακολουθείται θεωρείται από την πλειοψηφία των ερωτωμένων και πιο συγκεκριμένα από το 49% πάρα πολύ σημαντικός παράγοντας. Σε αυτό το σημείο η παρούσα μελέτη συμφωνεί με την έρευνα των Prayukvong et al. (2018), κατά την οποία αποδόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα και η ικανοποίηση των γονέων συσχετίστηκε στενά με την ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούνται στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης.

Αναφορικά με τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιεί ένα κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης, και σε αυτήν την περίπτωση η πλειοψηφία των ερωτωμένων, το 40%, απέδωσε και σε αυτόν τον παράγοντα ύψιστη σημαντικότητα που συμβάλλει στην ποιοτική και εύρυθμη φοίτηση των παιδιών στο κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης. Σε αυτό το σημείο συμφωνεί και με την μελέτη των Scopelliti και Mussati (2013), κατά την οποία διαφάνηκε ότι τα εύκολα παρατηρήσαμε χαρακτηριστικά ενός, όπως οι εγκαταστάσεις συνδέονται στενά με την ικανοποίηση των γονέων και αποδίδεται σε αυτά ιδιαίτερη βαρύτητα.

Η επικοινωνία και η ενημέρωση των γονέων που λαμβάνουν οι γονείς από το κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης, επίσης αποτελεί παράμετρο στην οποία αποδίδεται μέγιστη σημαντικότητα, καθώς η πλειοψηφία 62,5% το θεωρεί πάρα πολύ σημαντικό. Σε αυτό το σημείο συμφωνεί και η έρευνα των Hu et al. (2018), κατά την οποία αποδόθηκε μεγάλη

σημαντικότητα στην διοίκηση, η οποία ρυθμίζει την επικοινωνία και την ενημέρωση των γονέων.

Οι παράμετροι που τέθηκαν προς αξιολόγηση μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες στα πρακτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης. Στην παρούσα μελέτη εντοπίστηκε θετική όμως μικρή συσχέτιση μεταξύ της σημαντικότητας που αποδόθηκε στις κατηγορίες, ωστόσο στα ποιοτικά χαρακτηριστικά αποδόθηκε σημαντικότητα με μεγαλύτερη ομοφωνία σε σχέση με την σημαντικότητα που αποδόθηκε στα πρακτικά. Πιο συγκεκριμένα, στα ποιοτικά χαρακτηριστικά τα μικρότερο ποσοστό συμφωνίας στην μέγιστη σημαντικότητα είναι το 49%, ενώ στα πρακτικά χαρακτηριστικά το 15,5%. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι για κάποιους γονείς, η επιλογή του κέντρου μπορεί να βασιστεί σε σημαντικό βαθμό και στα πρακτικά χαρακτηριστικά του. Τα παραπάνω ευρήματα συμφωνούν και με αυτά άλλων ερευνών στις οποίες επίσης διαφάνηκε ότι η ικανοποίηση μιας κατηγορίας γονέων δεν συνδεόταν μόνο με ποιοτικά χαρακτηριστικά του προγράμματος που ανέφεραν ότι έχουν ιδιαίτερη σημασία γι' αυτούς αλλά τελικώς με χαρακτηριστικά του προγράμματος που έχουν ήδη επιλέξει και αφορούν λειτουργικές συνθήκες και πρακτικά ζητήματα, όπως βολική τοποθεσία και οικονομικά προσιτά δίδακτρα (Chaudry et al., 2011; Sandstrom and Chaudry, 2012).

Παράλληλα, η σημασία που δίνεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης συσχετίστηκε και με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, και προέκυψαν τα εξής. Ως προς το φύλο, βρέθηκε ότι οι γυναίκες προσδοκούν κάπως περισσότερο την αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού, ενώ εμφανίζουν και λίγο υψηλότερες προσδοκίες για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε σχέση με τους άντρες. Οι μητέρες στις μεσαίες ηλικίες προσδοκούν περισσότερο αλληλεπίδραση παιδιού και παιδαγωγού και φροντίδα για την υγιεινή των παιδιών αλλά και γενικά για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε σχέση με τις νεαρότερες και μεγαλύτερες μητέρες. Οι μη παντρεμένες γυναίκες προσδοκούν περισσότερο στη φήμη ενός κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης, στο να βρίσκεται κοντά στο σπίτι τους και γενικά για τα πρακτικά χαρακτηριστικά του σε σχέση με τις παντρεμένες. Τέλος, οι περισσότερο μορφωμένες μητέρες προσδοκούν περισσότερο στο να βρίσκεται το κέντρο κοντά στο σπίτι τους σε σχέση με τις λιγότερο μορφωμένες. Ανεξαρτήτου φύλου και ανεξαρτήτου των υπολοίπων δημογραφικών για τις μητέρες, η προσδοκία στα ποιοτικά χαρακτηριστικά ενός κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης είναι πολύ υψηλότερη από αυτή στα πρακτικά χαρακτηριστικά. Η συσχέτιση προσδοκιών μεταξύ ποιοτικών και πρακτικών

χαρακτηριστικών είναι γενικά θετική μέτρια, με εξαίρεση τις νεαρές και λιγότερο μορφωμένες μητέρες.

Στην τέταρτη ενότητα του ερωτηματολογίου διερευνήθηκε η ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από την φοίτηση του παιδιού τους στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Αρχικά η συγκεκριμένη παράμετρος ελέγχθηκε σε γενικό επίπεδο με την πλειοψηφία, το 42%, να δηλώνει πολύ ικανοποιημένο αποδίδοντας τον βαθμό 6. Αναφορικά με τις εγκαταστάσεις του κέντρου η πλειοψηφία των γονέων, το 34%, και σε αυτήν την περίπτωση δήλωσε πολύ ικανοποιημένο. Σε αυτό το σημείο η παρούσα μελέτη συμφωνεί με την μελέτη των Hu et al. (2018) και Bassok et al. (2018), στις οποίες διαφάνηκε ότι η παράμετρος των εγκαταστάσεων συνδέεται με την υψηλή ικανοποίηση των γονέων.

Αναφορικά με τους παράγοντες που σχετίζονται με τους παιδαγωγούς που στελεχώνουν τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης στα οποία φοιτούν τα παιδιά τους και πιο συγκεκριμένα από την υποδοχή και παραλαβή, την επίβλεψη και την φροντίδα της υγιεινής του παιδιού, τα προσόντα των παιδαγωγών, την αλληλεπίδραση αυτών με τα παιδιά, την επικοινωνία και την ενημέρωση που λαμβάνουν αλλά και το παιδαγωγικό πρόγραμμα που αυτοί υλοποιούν, η πλειοψηφία των ερωτωμένων δήλωσε πολύ έως πάρα πολύ ικανοποιημένος. Η σύνδεση της υψηλής ικανοποίησης των γονέων με τις παραπάνω παραμέτρους επιβεβαιώνεται και από τις έρευνες που αναφέρθηκαν στην βιβλιογραφική ανασκόπηση (Brodin and Renblad, 2014; Hu et al., 2018; Jamaludin and Mohamad, 2018; Nyland and Ng, 2015; Prayukvong et al., 2018; Sahin et al, 2013). Παράλληλα, επιβεβαιώνεται και από την βιβλιογραφία στην οποία αναφέρεται ότι βασική προϋπόθεση για την βελτίωση της ποιότητας της προσχολικής εκπαίδευσης έχει αναδειχθεί η επαγγελματική βελτίωση και εξειδίκευση των παιδαγωγών (Gregoriadis et al., 2015). Επιπλέον, σχετικά με τις δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού αλλά και τις ομαδικές δραστηριότητες η πλειοψηφία και σε αυτήν την περίπτωση δηλώνει πολύ ικανοποιημένη, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την μελέτη των Scopelliti και Musatti (2013), κατά την οποία επίσης διαφάνηκε ότι οι θετικές εμπειρίες μάθησης που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της τάξης μέσα από τέτοιου είδους δραστηριότητες συνδέεται με την υψηλή ικανοποίηση των γονέων.

Ολοκληρώνοντας, από τις παραμέτρους που αφορούν το παιδί και πιο συγκεκριμένα την γνωστική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού αλλά και την κοινωνικοποίηση του από το σύνολο των ερωτώμενων γονέων η πλειοψηφία με την πρώτη δήλωσε πολύ ικανοποιημένη και με την δεύτερη πάρα πολύ ικανοποιημένη. Παράλληλα η ικανοποίηση

που λαμβάνουν οι μητέρες συσχετίστηκε και με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και προέκυψε ότι η ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς δεν διαφοροποιείται ούτε ανάλογα με το φύλο, ούτε με την οικογενειακή κατάσταση, ούτε με τον αριθμό παιδιών που έχει η κάθε οικογένεια και κατ' επέκταση δεν επιβεβαιώνει τις έρευνες που θεωρούν ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά επηρεάζουν την ικανοποίηση (Nyland and Ng, 2015; Hu et al., 2018). Πολλές διαφορές βρέθηκαν, πάντως, ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, οι περισσότερο μορφωμένες εξέφρασαν μια κάπως μικρότερη γενική ικανοποίηση, αλλά και μικρότερη συνολική ικανοποίηση, ενώ μικρότερη ικανοποίηση εξέφρασαν γενικά για παράγοντες που αφορούν τις υπηρεσίες του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης και ειδικότερα για παράγοντες όπως την αλληλεπίδραση παιδαγωγού με το παιδί, την υποδοχή και παραλαβή του παιδιού, την επίβλεψη του παιδιού, το παιδαγωγικό πρόγραμμα, την επικοινωνία και ενημέρωση γονέων, τα προσόντα των παιδαγωγών και τις δραστηριότητες ελεύθερου παιχνιδιού.

Ωστόσο, ένα από τα σημαντικότερα ευρήματα της έρευνας είναι ότι το επίπεδο της μόρφωσης επηρεάζει την ικανοποίηση και συγκεκριμένα οι πιο μορφωμένες μητέρες εμφανίζονται λιγότερο ικανοποιημένες σε σχέση με τις μητέρες με πιο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Επομένως, η παρούσα μελέτη επιβεβαιώνει τα ευρήματα της μελέτης των Kelesidou et al. (2016), κατά την οποία υποστηρίχτηκε ότι το ακαδημαϊκό υπόβαθρο επηρεάζει την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς.

5.3 Σχολιασμός αποτελεσμάτων

Η παρούσα μελέτη διενεργήθηκε με σκοπό να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης. Ο 21^{ος} αιώνας χαρακτηρίζεται από πολλούς μελετητές ως ο αιώνας της εκπαιδευτικής αλλαγής (Georgiadis et al., 2015). Την τελευταία δεκαετία όλο και περισσότερες έρευνες έρχονται να αναδείξουν την σημασία της προσχολικής εκπαίδευσης για την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών αλλά και τις βάσεις που αυτή θέτει για την μετέπειτα εξέλιξη των παιδιών παρέχοντας τους μακροπρόθεσμα οφέλη. Μολονότι, η επιστημονική κοινότητα και οι παιδαγωγοί της προσχολικής ηλικίας υποστηρίζουν και έχουν υιοθετήσει την παραπάνω άποψη, οι αντιλήψεις των γονέων δεν έχουν διασαφηνιστεί. Για αρκετά χρόνια τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης ταυτίζονταν με χώρους όπου η αποκλειστική τους αρμοδιότητα ήταν η φύλαξη και η φροντίδα της υγιεινής

των παιδιών. Ωστόσο, η παιδαγωγική αξία και τα οφέλη που αποκομίζει ένα παιδί από την φοίτηση του σε ένα κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης αποτελεί μια παραδοχή που τα τελευταία χρόνια έρχεται να δώσει ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα σε αυτούς τους χώρους. Η ελλιπής ενημέρωση προς τους γονείς για τα ποιοτικά και προοδευτικά εκπαιδευτικά προγράμματα που μπορούν να υλοποιηθούν στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης αλλά και για τα άμεσα οφέλη τους στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, δεν ενισχύει την αναγνώριση της παιδαγωγικής αξίας των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης. Η παρούσα μελέτη διερεύνησε τις αντιλήψεις των γονέων στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης και από αυτήν προέκυψε ότι η πλειοψηφία των γονέων θεωρεί βασικούς στόχους την ανάπτυξη πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων και την κοινωνικοποίηση του παιδιού. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι για τους γονείς τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης δεν θεωρούνται απλώς χώροι φύλαξης όπου τα παιδιά θα πρέπει να επιβλέπονται και να φροντίζεται η υγιεινή τους, αλλά εκπαιδευτικοί χώροι στους οποίους επιτελείται σημαντικό έργο και επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη και την μακροπρόθεσμη πορεία των παιδιών.

Επιπρόσθετα, διερευνηθήκαν και οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με την κατάλληλη ηλικία έναρξης της φοίτησης του παιδιού στην προσχολική εκπαίδευση. Σε αυτό το σημείο αναδύθηκαν δύο ισχυρές απόψεις, με την μια να θέτει ως κατάλληλη ηλικία έναρξης την ηλικία 2 έως 3 ετών και η άλλη την ηλικία 3 έως 4 ετών.

Οι αντιλήψεις των γονέων επηρεάζουν κατ' επέκταση και την διαμόρφωση των απόψεων των γονέων σχετικά με την σημαντικότητα που αποδίδεται σε διάφορες παραμέτρους των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης. Στην συνέχεια επομένως παρατέθηκαν στο σύνολο των ερωτωμένων γονέων παράμετροι που επηρεάζουν την φοίτηση των παιδιών στο κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης και ζητήθηκε να τους αξιολογήσουν βάσει σημαντικότητας. Οι παράμετροι που παρατέθηκαν προς αξιολόγηση εξάχθηκαν από την κλίμακα αξιολόγησης της ποιότητας ECERS- R κάποιοι από αυτούς σχετίζονται με τους παιδαγωγούς και κάποιοι με πρακτικά λειτουργικά χαρακτηριστικά των κέντρων. Στους παράγοντες που σχετίζονται με τους παιδαγωγούς αποδόθηκε ιδιαίτερα μεγάλη σημαντικότητα από τους γονείς. Πιο συγκεκριμένα, ιδιαίτερα σημαντικά θεωρούνται τα προσόντα των παιδαγωγών, η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και των παιδιών, το παιδαγωγικό πρόγραμμα, η επίβλεψη και η φροντίδα της υγιεινής των παιδιών και η επικοινωνία και η ενημέρωση των γονέων. Στους παράγοντες που δεν σχετίζονται άμεσα με τους παιδαγωγούς ωστόσο σε γενικές γραμμές επίσης αποδόθηκε ωστόσο ιδιαίτερη σημαντικότητα. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερα σημαντικός

παράγοντας θεωρούνται οι εγκαταστάσεις των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης. Σχετικά με τις υπόλοιπες παραμέτρους, τα δίδακτρα, την φήμη και την τοποθεσία του κέντρου σε σχέση με την κατοικία των γονέων αποδόθηκε σημαντικότητα ωστόσο από πολύ λιγότερους γονείς σε σχέση με τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά και από πολύ περισσότερους αποδόθηκε μικρή σημαντικότητα σε σχέση με τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται η συσχέτιση της ποιότητας των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης με τους παιδαγωγούς από τους γονείς και λιγότερο η συσχέτιση της ποιότητας με τα πρακτικά – λειτουργικά χαρακτηριστικά. Αυτό ωστόσο επιβεβαιώνεται και από την επιστήμη του μάρκετινγκ, σύμφωνα με την οποία στην παροχή υπηρεσιών η ποιότητα εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τον εσωτερικό πελάτη, όπου στην περίπτωση της εκπαίδευσης είναι ο παιδαγωγός. Παράλληλα, διαφαίνεται ότι τα πρακτικά χαρακτηριστικά θεωρούνται από τους γονείς δευτερεύοντα σε σχέση με τα ποιοτικά και βάσει αυτού συμπεραίνεται ότι η επιλογή ενός κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης βασίζεται περισσότερο στα ποιοτικά παρά στα πρακτικά χαρακτηριστικά.

Επιπρόσθετα , στην παρούσα μελέτη διερευνήθηκε και η ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς από την φοίτηση του παιδιού τους σε κέντρο προσχολικής εκπαίδευσης συνολικά αλλά εξετάζοντας και παραμέτρους ξεχωριστά. Η διερεύνηση της ικανοποίησης συμβάλλει στον εντοπισμό αναγκών και αδύναμων σημείων και κατ' επέκταση στην βελτίωση της ποιότητας . Η πλειοψηφία των γονέων δηλώνει πολύ έως πάρα πολύ ικανοποιημένη γενικά από την φοίτηση του παιδιού της στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης. Πιο αναλυτικά στις παραμέτρους που εξετάζονται μεμονωμένα οι απαντήσεις των γονέων κινούνται από το ικανοποιημένος/η έως το πάρα πολύ ικανοποιημένος /η. Από τα παραπάνω ευρήματα μπορούμε να σχηματίσουμε μια ιδιαίτερα θετική εικόνα για την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι γονείς. Οι γονείς εντοπίζονται στην πλειοψηφία τους ικανοποιημένοι γεγονός που επιτρέπει να σχηματίσουμε μια ιδιαίτερα θετική εικόνα για την ποιότητα της παρεχόμενης προσχολικής εκπαίδευσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο.

5.4 Συμπεράσματα

Τα ευρήματα της παρούσας μελέτης μας επιτρέπουν να καταλήξουμε σε μια σειρά από αισιόδοξα συμπεράσματα σε σχέση με την προσχολική εκπαίδευση στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Αρχικά από την διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων σχετικά με τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης διαφαίνεται ότι η παιδαγωγική και επιστημονική υπόσταση των κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης είναι πλέον αντιληπτή και στους γονείς. Η

πλειοψηφία των γονέων επιλέγουν είτε στην ηλικία 2 έως 3 ετών είτε στην ηλικία των 4 έως 5 ετών να εντάξουν το παιδί τους στην προσχολική εκπαίδευση αναμένοντας να αποκομίσει από αυτήν σημαντικά και μακροπρόθεσμα οφέλη. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς πιστεύουν ότι η προσχολική εκπαίδευση συμβάλλει σημαντικά και καθοριστικά στην ανάπτυξη των πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων των παιδιών αλλά και στην κοινωνικοποίηση τους. Ωστόσο, αν και τα παραπάνω αναφέρονται από τους γονείς ως οι σημαντικότεροι στόχοι της προσχολικής εκπαίδευσης δεν μπορεί να μην αναφερθεί ότι η διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών, η καθημερινή φροντίδα της υγιεινής τους αλλά και η συμμετοχή τους σε διασκεδαστικές δραστηριότητες θεωρούνται από τους γονείς επίσης σημαντικές παράμετροι έως και μη διαπραγματεύσιμες συνθήκες φοίτησης. Σε κάθε περίπτωση όμως από την παρούσα μελέτη διαφάνηκε ότι οι γονείς από τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης αναμένουν πολλά περισσότερα από απλή φύλαξη των παιδιών και φροντίδα της υγιεινής τους.

Σχετικά με την διερεύνηση των παραμέτρων τις οποίες οι γονείς θεωρούν ιδιαίτερα σημαντικές στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης, αυτές που σχετίζονται με την επαγγελματική κατάρτιση και τις προσωπικές δεξιότητες των παιδαγωγών φάνηκε να είναι οι πιο βαρύνουσες σημασίας. Μελέτες από διάφορες χώρες έχουν δείξει ότι εξειδικευμένοι παιδαγωγοί στην προσχολική εκπαίδευση κάνουν την διαφορά στην παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης και συμβάλλουν στην βελτίωση του επιπέδου των μαθητών (Foong et al., 2018) και σε αυτό το σημείο φαίνονται να συμφωνούν και οι ερωτώμενοι γονείς της παρούσας μελέτης. Τα προσόντα των παιδαγωγών, η αλληλεπίδραση τους με τα παιδιά, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιούν αλλά σε κάθε περίπτωση και η επίβλεψη και η φροντίδα τους αποτελούν για τους γονείς παραμέτρους καθοριστικούς για την φοίτηση των παιδιών. Αξιοσημείωτο θεωρείται ότι τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν με την πλειοψηφία αντίστοιχων ερευνών που διενεργήθηκαν σε διαφορετικά κοινωνικό-πολιτισμικά πλαίσια (Brodin and Renblad, 2014; Cui et al., 2016; Hu et al., 2018; Jamaludin and Mohamad, 2018; Nyland and Ng, 2015; Prayukvong et al., 2018; Sahin et al., 2013), καθώς και σε αυτές, αποδίδεται από τους γονείς ιδιαίτερα μεγάλη σημασία στις παραμέτρους που σχετίζονται με τους παιδαγωγούς. Αυτό παράλληλα επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι παρά τις διαφορές που εντοπίζονται στα διάφορα κοινωνικό – πολιτιστικά πλαίσια στα οποία εντάσσεται η προσχολική εκπαίδευση έχουν αναδειχθεί παγκόσμια κριτήρια που θα πρέπει να πληροί ώστε να μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον ποιοτικό (Gregoriadis et al. 2015). Στις υπόλοιπες παραμέτρους που παρατέθηκαν προς αξιολόγηση

αποδόθηκε από τους γονείς επίσης υψηλή σημαντικότητα, αλλά στην περίπτωση αυτών δεν εντοπίστηκε τόσο έντονη ομοφωνία στις απαντήσεις.

Σε σχέση με την διερεύνηση της ικανοποίησης των γονέων από την παρούσα έρευνα διαφαίνεται ότι οι προσδοκίες των γονέων εκπληρώνονται σε σημαντικό βαθμό καθώς η γενική εικόνα που σχηματίζεται δείχνει ότι η πλειοψηφία των γονέων είναι ικανοποιημένη με την προσχολική εκπαίδευση που παρέχεται στα παιδιά τους. Επιπλέον, αξιολογημένο θεωρείται ότι με τις παραμέτρους στις οποίες αποδόθηκε ιδιαίτερα υψηλή σημαντικότητα, οι γονείς εμφανίζονται πολύ έως πάρα πολύ ικανοποιημένοι. Παράλληλα, για τους στόχους που στην πρώτη ενότητα της έρευνας αναδείχθηκαν ως οι βασικότεροι της προσχολικής εκπαίδευσης, δηλαδή την ανάπτυξη των πνευματικών και δημιουργικών ικανοτήτων και την κοινωνικοποίηση των παιδιών, επίσης με σημαντική ομοφωνία οι γονείς δηλώνουν πολύ έως πάρα πολύ ικανοποιημένοι.

Όλοι οι παράγοντες που διερευνήθηκαν στην παρούσα μελέτη και πιο συγκεκριμένα οι αντιλήψεις των γονέων για τους στόχους της προσχολικής εκπαίδευσης, η σημαντικότητα που αποδίδεται στα χαρακτηριστικά των κέντρων αλλά και η ικανοποίηση που λαμβάνουν, συσχετίστηκαν με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Αξιολογημένο θεωρείται ότι οι μητέρες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο εμφανίζονται λιγότερο ικανοποιημένες σε σχέση με τις μητέρες με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο γεγονός που μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι είναι και πιο απαιτητικές σε σχέση με την ποιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης που παρέχεται στα παιδιά τους.

Συμπερασματικά, η προσχολική εκπαίδευση στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος για τους γονείς φαίνεται να έχει ιδιαίτερα βαρύνουσα σημασία στην εξέλιξη των παιδιών τους. Σε αυτό το ευαίσθητο στάδιο της ανάπτυξης των παιδιών η προσχολική εκπαίδευση καλείται να προικίσει τα παιδιά με μακροπρόθεσμα οφέλη και να θέσει ισχυρές βάσεις για την μετέπειτα πορεία και εξέλιξη τους. Κατανοώντας το ιδιαίτερα σημαντικό έργο που καλείται να επιτελέσει η προσχολική εκπαίδευση, η ανάγκη για ποιότητα τίθεται πλέον στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος με τους παιδαγωγούς να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο.

5.5 Περιορισμοί και Προτάσεις

Στην παρούσα μελέτη ωστόσο εντοπίζονται οι παρακάτω περιορισμοί. Τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης που αξιολογήθηκαν από τους γονείς είναι διαφορετικά και παράλληλα είναι άγνωστο πόσο ενημερωμένοι είναι οι γονείς του δείγματος σε σχέση με την ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης και κατ' επέκταση τις επιδράσεις του. Ένα πρόγραμμα προσχολικής εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας εμφανίζει μεγαλύτερες επιδράσεις όταν αυτό αξιολογείται βάσει προτύπων χαμηλότερης ποιότητας και θα εμφανίσει περιορισμένες επιδράσεις εάν αυτό συγκριθεί αντίστοιχα βάσει προτύπων υψηλής ποιότητας (Yoshikaw et al., 2016). Σύμφωνα με τον Bassok et al. (2018), η ενημέρωση των γονέων σχετικά με την ποιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης είναι περιορισμένη, γεγονός που επηρεάζει της επιλογές τους αλλά και γενικότερα την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης. Επομένως, η αξιολόγηση των γονέων εξαρτάται σημαντικά και από τον βαθμό στον οποίον αυτοί γνωρίζουν τις εξελίξεις της εκπαίδευσης, τις παραμέτρους των ποιοτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τις επιδράσεις αυτών στην ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Gregon (2012), κατά την αξιολόγηση της ποιότητας εκπαιδευτικών προγραμμάτων οι γονείς βαθμολογούν πολύ υψηλότερα όλες τις παραμέτρους σε σχέση με τους εξειδικευμένους παρατηρητές. Πιθανότατα, οι γονείς τείνουν να αξιολογούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα επηρεαζόμενοι περισσότερο από το τι ελπίζουν να παρέχεται στα παιδιά τους και λιγότερο σε σχέση με το τι πραγματικά συμβαίνει εκεί. Σε αντίθεση οι γονείς αξιολογούν από διαφορετική βάση γνώσεων τις παραμέτρους ποιότητας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και παράλληλα εμπλέκονται και συναισθηματικά, γεγονός που επηρεάζει την κρίση τους. Επιπλέον, αξιολογούν χωρίς να έχουν ολοκληρωμένη εικόνα για την καθημερινή λειτουργία του κέντρου προσχολικής εκπαίδευσης αλλά και περιορισμένη ενημέρωση σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης γεγονός που επίσης οδηγεί σε υψηλότερη βαθμολογία (Grammatikopoulos et al., 2014). Οι παραπάνω περιορισμοί όπως αναφέρονται εντοπίζονται στην βιβλιογραφία και ισχύουν και στην περίπτωση της έρευνας που διενεργείται.

Η παρούσα έρευνα θα μπορούσε μελλοντικά να διενεργηθεί και να επιλεγθούν συγκεκριμένα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης, τα οποία να αξιολογηθούν παράλληλα από εξειδικευμένους παρατηρητές. Η αξιολόγηση από εξειδικευμένους παρατηρητές θα γίνει με στόχο να δημιουργηθεί μια εκτίμηση για τα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης που θα τεθούν

προς αξιολόγηση η οποία δεν επηρεάζεται από τις προσδοκίες και τα συναισθήματα των γονέων, θα είναι αντικειμενική και θα βασίζεται σε επιστημονικά κριτήρια. Επιπλέον, η αξιολόγηση από τους γονείς θα μπορούσε να διενεργηθεί σε δύο φάσεις, όπου πριν την δεύτερη αξιολόγηση να υλοποιηθεί ενημερωτική παρέμβαση στους γονείς σε σχέση με την ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης. Στη συνέχεια η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο αξιολογήσεων θα μπορούσε να δώσει μια αναλυτικότερη εικόνα για το πόσο ενημερωμένοι είναι οι γονείς σχετικά με την ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων αλλά και πως η γνώση επηρεάζει την αξιολόγηση των προγραμμάτων στα οποία φοιτούν τα παιδιά τους.

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

- Παντουβάκης, Α.Μ., Σιώμκος Γ.Ι. & Χρήστου Ε.Σ. (2015). *Μάρκετινγκ*. Αθήνα: Λιβάνη.
- Παπαναστασίου, Κ. & Παπαναστασίου, Ε. (2005). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Λευκωσία: Ιδιωτική.
- Πασχαλούδης, Δ. (2018). *Εισαγωγή στο Μάρκετινγκ*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα.
- Ρέντζου, Κ. & Σακελλαρίου, Μ. (2014). *Ο χώρος ως παιδαγωγικό πεδίο σε προσχολικά περιβάλλοντα μάθησης – Σχεδιασμός και Οργάνωση*. Αθήνα: Πεδίο.
- ΦΕΚ1157/2017. Προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας παιδικού σταθμού - μονάδας απασχόλησης βρεφών και νηπίων.
- Χαλικιάς, Μ., Λάλου, Π. & Μανωλέσου, Α. (2015). *Μεθοδολογία έρευνας και εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBM SPSS STATISTICS*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε 15 Μαρτίου 2019 από <http://hdl.handle.net/11419/5075>

Ξένη βιβλιογραφία

- Armstrong, G., & Kotler, P. (2009). *Εισαγωγή στο Μάρκετινγκ* (9th ed.). ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ Α.Ε.
- Barnett, W.S. (2008). *Preschool education and its lasting effects: Research and policy implications*. Boulder and Tempe: Education and the Public Interest Center & Education

Policy Research Unit. Ανακτήθηκε στις 20 Μαρτίου 2019 από <http://epicpolicy.org/publication/preschooleducation>.

Bassok, D., Magouirk, P., Markowitz, A., & Player, D. (2018). Are there differences in parents' preferences and search processes across preschool types? Evidence from Louisiana. *Early Childhood Research Quarterly*, 44, 43-54.

Botsoglou, K. & Kakana, D. (2016). Αξιολογώντας την ποιότητα στο νηπιαγωγείο με τη χρήση της Κλίμακας Αξιολόγησης Περιβάλλοντος για την Προσχολική Εκπαίδευση (ECERS-R). *Διάλογοι! Θεωρία Και Πράξη Στις Επιστήμες Αγωγής Και Εκπαίδευσης*, 1, 4.

Brodin, J. & Renblad, K. (2014). Does the quality in preschool affect children's health and wellbeing? *International Journal of Child and Adolescent Health; Hauppauge* 7(1), 71-78.

Brown, T. & Jernigan, T. (2012). Brain Development During the Preschool Years. *Neuropsychology Review*, 22(4), 313-333.

Chaudry, A., Pedroza, J.M., Sandstorm, H., Danziger, A., Grosz, M., Scott, M. & Ting, S. (2011). *Child Care Choices of Low-Income Working Families*. Washington, DC: The Urban Institute.

Cucchiara, M. (2013). Are We Doing Damage?" Choosing an Urban Public School in an Era of Parental Anxiety. *Anthropology & Education Quarterly*, 44(1), 75-93.

Cui, Z., Valcke, M. & Vanderlinde, R. (2016). Empirical Study of Parents' Perceptions of Preschool Teaching Competencies in China. *Open Journal Of Social Sciences*, 04(02), 1-7.

Creswell J.W. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Πρώτη ελληνική έκδοση Μτφρ. Ν. Κουβαράκου. Τζορμπατζούδης, Χ. (επιμ.). Αθήνα: Ίων Εκδόσεις Ελλάς.

- Fantuzzo, J., McWayne, C., Perry, M. & Childs, S. (2004). Multiple Dimensions of Family Involvement and Their Relations to Behavioral and Learning Competencies for Urban, Low-Income Children. *School Psychology Review*, 33 (4), 467-480.
- Florescu, D. (2018). Orientation to the customer in service of early education, from the concept to practice. *Journal Plus Education*, ISSN: 1842-077X, E-ISSN (Online) 2068-1151, XXI (Special Issue), 151-155.
- Grammatikopoulos, V., Gregoriadis, A., Tsigilis, N. & Zachopoulou, E. (2014). Parental conceptions of quality in Greek early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal*, 22(1), 134-148.
- Gregoriadis, A., Zachopoulou, E., Grammatikopoulos, V., Liukkonen, J., Leal, T., Gamelas, A., Pessanha, M., Barros, S., Loizou, E., Sanders O.L., Henriksen, C. & Ciolan, L. (2014). *Good practices in early childhood education: Looking at early educators' perspectives in six European countries*. Ανακτήθηκε στις 18 Μαρτίου 2019 από http://earlychange.teithe.gr/wp-content/uploads/2012/01/E-Book_GOOD-PRACTICES-IN-EARLY.pdf
- Grogan, K.E. (2012). Parents' choice of pre-kindergarten: The interaction of parent, child, and contextual factors. *Early Child Development and Care*, 182(10), 1265-1287.
- Hardin, B., Stegelin, D., & Cecconi, L. (2015). Enhancing the Quality of Early Childhood Care and Education Globally. *Childhood Education*, 91(4), 235-237.
- Hu, B., Yang, Y., Wu, H., Song, Z. & Neitzel, J. (2018). Structural and process predictors of Chinese parental satisfaction toward early childhood education services. *Children And Youth Services Review*, 89, 179-187.
- Jamaludin, H. & Mohamad, B. (2018). The Relationship between Service Quality and Parent Satisfaction in Early Childhood Education: A Study among Malaysian Government Servants

at Putra Jaya. *Global Business And Management Research: An International Journal* 10,3 (2018 Special Issue).

Yoshikaw, H., Weiland, C. & Brooks-Gunn, J. (2016). When Does Preschool Matter? *The Future of Children*, (2), 21-35.

Kelesidou, S., Chatzikou, M., Tsiamagka, E., Koutra, E., Abakoumkin, G. & Tseliou, E. (2016). The role of parents' educational level and center type in parent satisfaction with early childhood care centers: a study in Greece. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(5), 768-783.

Kotler, P. & Keller, K.L. (2006). *Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ*. (Σοκοδήμος, Α. & Κατσαντώνης, Ι. επιμ.) Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Kucucturan, G. (2011). What Do Parents Expect From Pre-School Teachers In Turkey? *International Journal Of Business And Social Science*, 2(19 [Special Issue - October 2011]), 123-130.

Lydia, F., Palanisamy K., V., Mogana, D. & Carynne, L. (2018). Private Sector Early Child Care and Education in Malaysia: Workforce Readiness for Further Education. *Kajian Malaysia*, 36(1), 127-154.

Morgan, H. (2019). Does High-Quality Preschool Benefit Children? What the Research Shows. *Education Sciences*, 9(1), 19.

Moyer, W.M. (2017). Getting Preschool Right. *Scientific American Mind*, 28(2), 26-34.

Nelson, K. (2018). Choosing neighborhood schools: Why Philadelphia's middle-class parents choose neighborhood elementary schools. *Journal of Urban Affairs*, 1-20.

Nisskaya, A. (2018). What Modern Parents Think About Preschool Education. *Russian Education & Society*, 60 (7), 601-622.

Nyland, B., & Ng, J. (2015). International perspectives on early childhood curriculum changes in Singapore and Australia. *European Early Childhood Education Research Journal*, 24(3), 465-476.

Parker, C., & Mathews, B. P. (2001). Customer satisfaction: Contrasting academic and consumers' interpretations. *Marketing Intelligence & Planning*, 19(1), 38-44.

Prayukvong, W., Sornprasith, A., & Foster, M. (2018). Parental expectations of and satisfaction with the services of preschool centers. *Journal for Multicultural Education*, 12(3), 249-266.

Rao, N., J. Sun, J. M. S., Wong, B. Weekes, P., Ip, S., Shaeffer, M., Young, M., Bray, M., Chen, E. & Lee, D. (2014). *Early childhood development and cognitive development in developing countries: A rigorous literature review*. London: Department for International Development.

Ανακτήθηκε στις 25 Μαρτίου 2019 από
<https://eppi.ioe.ac.uk/cms/Portals/0/PDF%20reviews%20and%20summaries/ECD%202014%20Rao%20report.pdf?ver=2014-10-02-145634-017>

Şahin, B. K., Sak, R., & Şahin, I. T. (2013). Parents' Views about Preschool Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 89, 288-292.

Sandstrom, H. & Chaudry, A. (2012). 'You have to choose your childcare to fit your work': Childcare decision-making among low-income working families. *Journal Of Children And Poverty*, 18(2), 89-119.

Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2003). *Research method for business students, 3rd edition*. New York: Prentice Hall. Ανακτήθηκε στις 10 Μαρτίου 2019 από

<https://eclass.teicrete.gr/modules/document/file.php/DLH105/Research%20Methods%20for%20Business%20Students%2C%205th%20Edition.pdf>

Scopelliti, M. & Musatti, T. (2012). Parents' View of Child Care Quality: Values, Evaluations, and Satisfaction. *Journal Of Child And Family Studies*, 22(8), 1025-1038.

Vasilevic, I., Bjelica, D., Popović, S. & Gardašević, J. (2016). Parental satisfaction with work shedule of preschool institutions in Montenegro. *Journal Of Physical Education And Sport*, 16 (Supplement issue 2, Art 161), 1017 - 1022.

Willys, N. (2018). Customer Satisfaction, Switching Costs and Customer Loyalty: An Empirical Study on the Mobile Telecommunication Service. *American Journal Of Industrial And Business Management*, 08(04), 1022-1037.